

บทที่ 6

บทวิเคราะห์กรณีศึกษาชนชั้นนำไทยปัจจุบัน

ชนชั้นนำไทยที่เป็นกรณีศึกษามีความแตกต่างกันทั้งด้านเพศ อาชีพ ภูมิหลังของครอบครัว และรสนิยม แต่กรณีศึกษาทั้งหกรายซึ่งเป็นตัวอย่างชนชั้นนำที่มีทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์มาก ต่างสืบทอดความเป็นชนชั้นนำที่มีความโดดเด่นจากตระกูลของตน ในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์กรณีศึกษาในฐานะชนชั้นนำไทยปัจจุบันที่ถูกผลิตซ้ำ ด้วยกรอบความคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอ ได้แก่ มโนทัศน์เรื่องทุนสี่ชนิด สนาม ยุทธศาสตร์การผลิตซ้ำ และชนชั้น การนำเสนอในบทนี้แบ่งเป็นสามส่วน ส่วนแรก คือ สนามของชนชั้นนำ ที่แต่ละกรณีศึกษาเข้าไปมีตำแหน่งด้วยการใช้ทุนที่ตนเองครอบครองอยู่ ส่วนที่สอง คือ การผลิตซ้ำทุนของชนชั้นนำ ได้แก่ การผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรม และส่วนสุดท้ายคือ ความเป็นชนชั้นนำ

6.1 สนาม (field) ของกรณีศึกษา

จากกรอบความคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคม (social space) ที่แนวคิดถูกกำหนดด้วยปริมาณทุน (capital volume) และแนวนอนถูกกำหนดด้วยทุนสองชนิด คือ ทุนเศรษฐกิจ และทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาทั้งหกคนจัดได้ว่าเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอยู่ในพื้นที่ส่วนบนของพื้นที่ทางสังคม เพราะมีทุนวัฒนธรรมและหรือทุนเศรษฐกิจอยู่ในปริมาณมาก ดังแผนภาพ 6.1 และหากพิจารณาพื้นที่ทางสังคมในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่สนามต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน กรณีศึกษาทั้งหกคนก็มีตำแหน่งอยู่ในสนามต่างๆ ทั้งในแง่ผู้บริโภครหรือผู้เสพ และผู้สร้างการครอบงำ การมีตำแหน่งในสนามแห่งอำนาจของกรณีศึกษาในฐานะผู้สร้างการครอบงำล้วนแล้วแต่เป็นการสืบทอดทุนมาจากบิดามารดา และหรือปู่ย่าตายายทั้งสิ้น โดยพี่น้องของกรณีศึกษาในฐานะผู้สืบทอดทุนส่วนใหญ่ก็มีตำแหน่งอยู่ในสนามเดียวกันและในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน

จากตาราง 6.1 กรณีศึกษาแต่ละคนคือตัวอย่างของชนชั้นนำแต่ละกลุ่ม โดยคุณปานและคุณชายเทพในฐานะตัวอย่างของราชสกุลในสนามสถาบันกษัตริย์ คุณไท คุณหนึ่งและคุณหญิงวันในฐานะตัวอย่างจากนักธุรกิจและพลเอกภักดีในฐานะตัวอย่างจากข้าราชการทหารในสนามระบบราชการ กรณีศึกษาทุกรายมีตำแหน่งทั้งในสนามของตนเองซึ่งเป็นสนามที่มีตำแหน่งมาแต่กำเนิดและสนามของอาชีพและในสนามอื่นๆ ด้วย

‘ทุน’ คือเงื่อนไขที่ทำให้ปัจเจกบุคคลมีตำแหน่งในสนาม และ‘ทุน’ ยังเป็นเงื่อนไขในการกำหนดตำแหน่งในสนามร่วมกับชนิดและปริมาณทุนของชนชั้นนำเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น กล่าวคือ การเป็นเจ้าของทุนที่มีคุณค่า เหมาะสมกับค่านิยมและความต้องการของแต่ละสนาม ค่านิยมและความต้องการในชนิด ประเภท และปริมาณทุนในแต่ละสนามเป็นอย่างไร และมากน้อยเพียงไรเกิดจากการที่สังคมเป็นผู้กำหนด หมายความว่า การที่ปัจเจกบุคคลแม้จะมีทุนไม่ว่าจะชนิดและปริมาณมากเพียงใด หากไม่นำทุนที่มีนั้นไปใช้และปฏิบัติ ปัจเจกบุคคลนั้นก็จะเป็นไม่สามารถมีตำแหน่งในสนามได้ *การมีและนำทุนไปใช้จึงเป็นเงื่อนไขหลักของการมีตำแหน่งในสนาม* อย่างไรก็ตาม ทุนที่ปัจเจกบุคคลครอบครอง นำไปใช้และปฏิบัติในสนามต่างๆ ไม่ได้ทำให้ปัจเจกบุคคลนั้นมีตำแหน่งอยู่ในสนามด้วยตำแหน่งระดับเดียวกันทุกสนาม

การมีตำแหน่งในหลายๆ สนาม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กรณีศึกษาโดดเด่นกว่าคนอื่นๆ ทั่วไป เพราะหมายถึงการที่กรณีศึกษามีทุนที่หลากหลายทั้งชนิด ประเภท และปริมาณที่มีคุณค่าที่แต่ละสนามให้การยอมรับให้มีตำแหน่ง ดังมีรายละเอียดของกรณีศึกษาแต่ละรายในแต่ละสนาม ดังต่อไปนี้

ตาราง 6.2 ทุนของกรณีศึกษาในสนามสถาบันกษัตริย์

	สนามของสถาบันกษัตริย์
	ทุนและการปฏิบัติ เพื่อการมีตำแหน่ง
1. คุณปาน	ทุนสัญลักษณ์-นามสกุล ที่แสดงว่าสืบเชื้อสายมาจากราชสกุล ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป <i>ฮาวิตูส</i> และที่อยู่ในรูป <i>วิตุต</i> - การตระหนักในหน้าที่ของลูกหลานราชสกุลที่จะต้องจงรักภักดี การใช้ผลิตจากร้านค้าในโครงการส่วนพระองค์เพื่อแสดงความจงรักภักดี
2. คุณชายเทพ	ทุนสัญลักษณ์- คำนำหน้าชื่อ นามสกุลที่แสดงว่าสืบเชื้อสายมาจากราชสกุล ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป <i>ฮาวิตูส</i> - การตระหนักในหน้าที่ของลูกหลานราชสกุลที่จะต้องจงรักภักดี มารยาทการรับประทานอาหาร

	สนามของสถาบันกษัตริย์
	ทุนและการปฏิบัติ เพื่อการมีตำแหน่ง
3. พลเอกภักดี	<p>ทุนสัญลักษณ์-นามสกุลพระราชทาน</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาบิตุส</i>- บุคคลในตระกูลเคยรับใช้รัชกาลที่หก การรับรู้ว่าจะต้องจงรักภักดีกับสถาบันกษัตริย์</p> <p>ทุนสัญลักษณ์- การรับราชการทหาร การทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ และหนึ่งในพี่น้องที่รับราชการทหาร และทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์เช่นกัน</p>
4. คุณไท	<p>ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์ – การแต่งงานกับลูกหลานราชสกุล ซึ่งเป็นการเพิ่มทุนสัญลักษณ์ ทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาบิตุส</i></p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปวัตถุ และทุนสัญลักษณ์- มารดาได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฝ่ายใน ภรรยามีคำนำหน้าชื่อจากการเป็นลูกหลานราชสกุล</p> <p>ทุนเศรษฐกิจ- การสนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ของโครงการพระราชดำริผ่านมูลนิธิ</p>
5. คุณหนึ่ง	<p>ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์ – การแต่งงานกับลูกหลานราชสกุล ซึ่งเป็นการเพิ่มทุนสัญลักษณ์ ทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาบิตุส</i></p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปวัตถุ และทุนสัญลักษณ์- คุณย่าได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฝ่ายใน หนึ่งในพี่น้องของบิดาทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ ภรรยามีคำนำหน้าชื่อจากการเป็นลูกหลานราชสกุล</p>
6. คุณหญิงวัน	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปวัตถุ และทุนสัญลักษณ์- การทำงาน การทุ่มเททำงานด้านการพัฒนา ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฝ่ายใน อดีตสามีเป็นแพทย์ประจำพระองค์</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาบิตุส</i>- แพลหนังสือให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์</p>

6.1.1 สนามของสถาบันกษัตริย์ จากการศึกษาพบว่าการมีตำแหน่งในสนามนี้มีสามแบบ แบบแรกดำรงอยู่โดยกำเนิด คือ เป็นลูกหลานราชสกุล สัญลักษณ์ที่เห็นได้ชัดเจนคือคำนำหน้าชื่อ เช่น หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง และนามสกุลที่สังคมโดยทั่วไปรับรู้ว่าเป็นลูกหลานราชสกุล ดังเช่นคุณปาน ที่เห็นได้จากนามสกุล และคุณชายเทพที่เห็นได้ชัดจากคำนำหน้าชื่อ ทุนที่คุณปาน และคุณชายเทพมีทั้งทุนสัญลักษณ์ และทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป*ฮาบิตุส* เช่น มารยาทการรับประทานอาหารที่คุณชายเทพได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดีจากครอบครัว หรือการที่ทั้งคุณปานและคุณชายเทพต่างตระหนักถึงหน้าที่ของลูกหลานราชสกุลที่จะต้องทำประโยชน์ให้กับสังคม ดังเช่นที่คุณชายเทพกว้างถึงการเข้ารับราชการว่าเป็นเพราะต้องการใช้นี้สังคมและเป็นภาระกิจของลูกหลานราชสกุล ไม่ต่างจากคุณปานที่ครั้งหนึ่งเคยได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งเป็นตัวแทนของประชาชนในคณะรัฐบาลชุดที่มาจากการรัฐประหาร แม้จะไม่เห็นด้วยและถูกเพื่อนฝูงขอร้องให้ลาออก แต่คุณปานก็ปฏิเสธด้วยเหตุผลที่ว่าต้องทำงานเพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและประชาชน

แบบที่สอง เข้าไปมีตำแหน่งผ่านยุทธศาสตร์การแต่งงาน คือ การแต่งงานกับลูกหลานของราชสกุล ซึ่งจะทำให้บุคคลคนนั้นมีทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์เพิ่มมากขึ้นผ่านคู่สมรสและครอบครัวคู่สมรส การได้รับทุนเพิ่มขึ้นทั้งชนิดและปริมาณจะมีผลทำให้การแต่งงานมีคุณค่ามากขึ้น และบุคคลผู้เป็นคู่สมรสกับลูกหลานราชวงศ์จะได้รับการยอมรับในฐานะหนึ่งในสมาชิกของกลุ่มดังเช่นคุณไทและคุณหนึ่งที่ต่างสมรสกับลูกหลานราชวงศ์ และได้เรียนรู้ทุนต่างๆของการเข้าเป็นสมาชิกเพื่อการรับเข้าเป็นกลุ่มเป็นพวก ความสำเร็จของยุทธศาสตร์นี้ส่วนหนึ่งเห็นได้จากที่คุณไทกล่าวว่าได้เคยร่วมโต๊ะเสวยหลายครั้ง อันหมายถึงการได้เรียนรู้ทุนวัฒนธรรมและได้นำทุนวัฒนธรรมที่เรียนรู้ไปปฏิบัติอันหมายถึงการได้เข้าใกล้และมีความสัมพันธ์ในรูปแบบหนึ่งกับศูนย์กลางของสนามสถาบันกษัตริย์มากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การมีตำแหน่งในสนามมีมิติอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นจึงปรากฏว่าคุณไทได้ใช้ทุนเศรษฐกิจในนามของบริษัทและมูลนิธิของตระกูลสนับสนุนกิจกรรมและโครงการในพระราชดำริอยู่เสมอ

และ**รูปแบบสุดท้าย** ด้วยการทำงานโดยจะแสดงออกในรูปของทุนสัญลักษณ์ การมีโอกาสได้ทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ในทางใดทางหนึ่ง และหรือการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีโอกาสได้เข้าไปมีตำแหน่งในสนาม ดังเช่นพลเอกภักดี ที่บรรพบุรุษทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์มาตั้งแต่รัชกาลที่หก และพลเอกภักดีเองก็รับราชการทหารทำให้มีโอกาสได้รับใช้สถาบันกษัตริย์ ประกอบกับพี่น้องของพลเอกภักดีคนหนึ่งได้ทำงานรับใช้ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ และนามสกุลก็ได้รับการพระราชทานจากรัชกาลที่หก เหล่านี้ทำให้บุตรหลานของตระกูลรับรู้ในความเป็นมาของตระกูลและเป็นภารกิจหนึ่งของตระกูลที่จะต้องตระหนักถึงความจงรักภักดีและทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ในทุกวัน ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงสนับสนุนให้พลเอกภักดีได้เข้าไปมีตำแหน่งในสนามของสถาบันกษัตริย์ หรือคุณหญิงวันซึ่งมีความสามารถทางด้านอักษรศาสตร์อย่างมาก ได้เคยแปลงานชิ้นหนึ่งให้กับหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ ทำงานด้านความช่วยเหลือและการพัฒนาที่จะต้องใช้ความตั้งใจและความทุ่มเทอย่างมากเพื่อประโยชน์ของกลุ่มคนที่จัดได้ว่าถูกมองข้ามจากสังคม ไม่ต่างจากงานด้านมูลนิธิการพัฒนาที่คุณปานทำ และสามีคนแรกของคุณหญิงวันได้เคยทำงานรับใช้ในฐานะแพทย์ เหล่านี้เป็นคุณค่าความดีที่กระทำต่อเนื่องจนเป็นที่ประจักษ์จนเป็นเหตุให้คุณหญิงวันได้รับพระราชทานเครื่องราชฯ ฝ่ายใน อันเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการมีตำแหน่งในสนามของสถาบันกษัตริย์

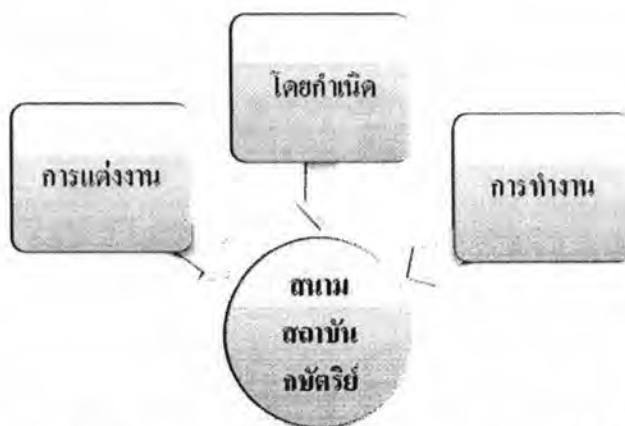
นอกจากนี้ การที่บรรพบุรุษและคนในครอบครัวของคุณไทและคุณหนึ่งเคยเป็นขุนนางรับใช้และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ นามสกุลของตระกูลคุณหนึ่งและคุณไทที่ได้รับพระราชทานมาจากบรรดาศักดิ์ของบรรพบุรุษ คุณย่าของคุณหนึ่ง มารดาของคุณไท และภรรยาของคุณชายเทพต่างก็ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฝ่ายในมีคำนำหน้าว่าคุณหญิง ท่านผู้หญิงหรือการที่หนึ่งในพี่น้องของพลเอกภักดีและหนึ่งในพี่น้องของบิดาคุณหนึ่งทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ เหล่านี้เป็นทุนสัญลักษณ์ที่เด่นชัดจนเป็นที่รับรู้ของสังคม เป็นปัจจัยสนับสนุนในแง่ของทุน

วัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ใน*ฮาวาย*และ*วัตถุ* ทุนสัญลักษณ์ และทุนทางสังคมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ที่จะช่วยในการสร้างการรับรู้และการจดจำได้ของคนในสังคมและกำหนดตำแหน่งของตระกูลในสนามที่เข้าใกล้หรือในสนามของสถาบันกษัตริย์

สนามของสถาบันกษัตริย์แตกต่างจากสนามอื่นๆ เพราะจะมีคนกลุ่มหนึ่งที่มีตำแหน่งในสนามนี้มาแต่กำเนิดโดยไม่ต้องใช้ยุทธศาสตร์ใดๆ ไม่ต้องใช้ทุนเพื่อให้ได้มาและเพื่อรักษาการมีตำแหน่งในสนาม ทุนสัญลักษณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดเพียงพอที่จะทำให้มีตำแหน่งในสนามได้ แต่การปฏิบัติอื่นๆ จากทุนชนิดอื่นๆ จะช่วยในการกำหนดตำแหน่งในสนามว่าควรมีตำแหน่งอยู่จุดใดใกล้หรือห่างกับราชสกุลคนอื่นๆ เพียงใด เช่น หม่อมเจ้าอากาศคำแก๊งซึ่งมีทุนเศรษฐกิจน้อยเพราะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่มีทุนวัฒนธรรมมากโดยเฉพาะความช่างคิดช่างเขียนและมีผลงานประพันธ์ออกมามาก ย่อมมีตำแหน่งต่างจากลูกหลานราชสกุลบริพัตรที่มีทุนเศรษฐกิจโดยเฉพาะที่ดินมาก

สนามของสถาบันกษัตริย์มีความเป็นลำดับชั้นปรากฏชัดเจนผ่านสัญลักษณ์คือำนำหน้าชื่อนามสกุล ตำแหน่ง และวัตถุ โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่และพระราชวงศ์ในรัชกาลปัจจุบันอยู่ในตำแหน่งสูงสุด ดังนั้นสนามแห่งอำนาจจึงมีพื้นที่เล็กและกระจุกอยู่เพียงคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งเท่านั้น การเข้าไปมีตำแหน่งจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ได้รับการยกย่อง เพราะการมีตำแหน่งหมายถึงการรับประกันว่าคุณคนนั้นจะร่วมกันทำหน้าที่สืบทอดทุนหรือก็คือการครอบงำของสนามของสถาบันกษัตริย์ อีกทั้งยังหมายถึงการรับประกันว่าคุณคนนั้นได้ถูกการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี เหมาะสมที่จะมีตำแหน่งในขอบเขต ผู้ที่มีตำแหน่งจึงพร้อมไปด้วยทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์ที่คนในสังคมยอมรับอย่างไม่ตั้งข้อสงสัย เมื่อการมีตำแหน่งเป็นสิ่งที่หากได้ยาก คนที่มีตำแหน่งจึงต้องทำหน้าที่รักษาและสืบทอดความหายากนี้ ด้วยการสร้างความแตกต่างจากทุนสัญลักษณ์ที่ตนเองมีและปรากฏแก่คนทั่วไปผ่านการปฏิบัติหรือ*ฮาวาย*ที่จะแสดงออกถึงความเหมาะสมที่จำเป็นต้องใช้เวลาและเงินอีกมากประกอบสร้างกันขึ้นมา ซึ่งคนธรรมดาทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีคนในสังคมที่มีทุนเศรษฐกิจมากจำนวนหนึ่งพยายามเข้ามามีตำแหน่งผ่านการทำบุญ บริจาคด้วยเงินจำนวนมากเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของการมีตำแหน่ง ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าสนามนี้มีการจัดลำดับชั้นที่ค่อนข้างชัดเจนเนื่องจากมีคุณค่าและเป็นสิ่งที่หายากในสังคมไทย การสร้างการกีดกันผ่านวัตถุเชิงสัญลักษณ์คือเครื่องราชฯ จึงเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อการจัดแยกประเภทในคุณสมบัติและความเหมาะสม เหมือนกับการจัดแยกของแท้และของปลอม การสร้างการกีดกันนี้เป็นที่ประจักษ์ชัดในสังคมทั่วไปดังที่ในบางกรณีบุคคลที่กระทำการเช่นนี้จะถูกเรียกว่า ‘คุณหญิงตราตั้ง’ แม้การสร้างการกีดกันการเข้าพวก และการเหยียดหยามด้วยคำพูดจากสังคมจะปรากฏชัดเจน แต่ปรากฏการณ์นี้ก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ นั่นหมายความว่า ไม่ว่าจะอย่างไรการมีตำแหน่งในสนามนี้ก็ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการถูกนับรวมว่าเป็นพวกเดียวกัน

แผนภาพ 6.2 รูปแบบการมีตำแหน่งในสนามของสถานักขัตริย์

ตาราง 6.3 ทุนของกรณีศึกษาในสนามการเมือง

	สนามการเมือง
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสถาบัน</u>- จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตรจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศ การเป็นลูกหลานราชสกุล</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- จากการทำงานพัฒนาในพื้นที่จังหวัดทางภาคเหนือ จากการทำบิคาเคยเป็นเสรีไทย เคยเป็นข้าราชการ ข้าราชการการเมือง จากการทำลูกหลานราชสกุล</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรม</u>- การรับรู้ในการปฏิบัติของบิคา การทำเพื่อบ้านเมือง การเห็นตัวอย่างจากครูอาจารย์ที่ประ โยชน์ให้สังคมเมื่อครั้งศึกษาระดับอุดมศึกษา และระดับประกาศนียบัตร</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- นักพัฒนา นักเคลื่อนไหวเพื่อคนกลุ่มน้อยที่ด้อยโอกาส</p>
2. คุณชายเทพ	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสถาบัน</u>- จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสวบิตศ</u>- การรับรู้ว่าเป็นลูกหลานราชสกุลต้องทำงานใช้หนี้สังคม</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การทำงานเป็นข้าราชการ และได้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในระบบราชการ</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- จากการทำงานในระบบราชการ ทำให้ได้รับการแต่งตั้งเข้าไปมีตำแหน่งในสนามการเมือง</p>
3. พลเอกภักดี	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสถาบัน</u>- จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศ</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสวบิตศ</u>- การรับรู้ว่าเป็นบิคาเคยเป็นนักการเมือง</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การทำงานเป็นข้าราชการทหาร และได้ยศสูงสุดทางการทหาร</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- จากการทำงานในระบบราชการ ทำให้ได้รับการแต่งตั้งเข้าไปมีตำแหน่งในสนามการเมือง</p>

	สนามการเมือง
	ทุนและการปฏิบัติ
4. คุณไท	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสถาบัน</u>- จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาบิตุส</u>- การมีทัศนะว่าการที่คนที่สมบูรณ์มาร่วมบริหารประเทศ จะเป็นประโยชน์กับประเทศมากกว่า</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- จากการเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาชั้นสูง วปอ. การได้รับการชักชวนจากนักการเมือง ข้าราชการ ให้มีตำแหน่งในสนามการเมือง การเป็นที่รู้จักในแวดวงธุรกิจ การเป็นที่รู้จักมากขึ้นจากการที่ภรรยาเคยแสดงภาพยนตร์</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การทำงาน- นักธุรกิจ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน</p>
5. คุณหนึ่ง	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสถาบัน</u>- จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาบิตุส</u>- การรับรู้และเห็นตัวอย่างจากการที่พ่อแม่และบิดาเคยมีตำแหน่งในสนามการเมือง การติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอมาตั้งแต่เด็ก</p> <p>ความสามารถในทางกีฬาอันเป็นผลจากสถานศึกษาและความชื่นชอบส่วนตัว การตระหนักถึงความสำคัญของกีฬาในมิติอื่นๆ นอกจากความแข็งแรงของร่างกาย</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- การที่พ่อแม่และบิดาเคยเป็นนักการเมือง การได้รับการชักชวนจากนักการเมือง ให้มีตำแหน่งในสนามการเมือง การเป็นที่รู้จักในแวดวงธุรกิจด้วยตนเอง</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การทำงาน- นักธุรกิจ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน</p> <p><u>ทุนเศรษฐกิจ</u>- การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง</p>
6. คุณหญิงวัน	<p><u>ทุนทางสังคม</u>- พี่น้องและครอบครัวฝ่ายบิดามีตำแหน่งในสนามการเมือง โดยเฉพาะพี่ชายที่มีตำแหน่งในสนามการเมือง ในพรรคการเมือง การรู้จักผู้คนในแวดวงต่างๆ มาก ที่สามารถระดมมาช่วยเหลือได้ หรือบางครั้งก็ใช้ร่วมกันทุนที่อยู่ในรูปฮาบิตุสที่มีวาระศิลป์ที่ดี ที่นำไปสู่การประนีประนอมซึ่งเป็นบทบาทเบื้องหลัง</p>

6.1.2 สนามทางการเมือง กรณีศึกษาแต่ละคนมีวิธีการเข้าสู่สนามทางการเมืองต่างกัน ด้วยเป้าหมายที่ต่างกัน คุณปานก้าวเข้าสู่สนามนี้ได้ด้วยทุนทางสังคมที่สั่งสมมาจากการทำงานในด้านการพัฒนามาเป็นเวลานาน จนคนในพื้นที่รับรู้ในผลงานและความตั้งใจ โดยมุ่งหวังว่าการมีตำแหน่งทางการเมืองจะทำให้สามารถช่วยเหลืองานพัฒนาที่ทำอยู่ได้ในแง่ของนโยบาย ทั้งนี้การเป็นลูกหลานราชสกุล และบิดาเป็นอดีตเสรีไทย ก็มีผลอย่างมากต่อการทำงานด้านการเมืองของคุณปาน โดยมีทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน คือ การได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศเป็นคุณสมบัติพื้นฐาน

คุณชายเทพและพลเอกภักดีในฐานะข้าราชการ เข้าสู่สนามทางการเมืองด้วยเหตุผลเดียวกัน คือ การได้รับการแต่งตั้ง ไม่ใช่การถูกเลือกตั้ง แม้ปัจจุบันจะเกษียณอายุราชการแต่แนวคิดในการเข้าไปในสนามทางการเมืองก็ยังคงไม่เปลี่ยน ในส่วนนี้พลเอกภักดีได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า การเข้าไปทำหน้าที่การเมือง ทุกครั้งที่เข้าไปทำหน้าที่พลเอกภักดีจะได้รับการแต่งตั้งจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ใช่ประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภาที่สังกัดพรรคการเมืองและผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ฉะนั้นทุกกระบวนการของการเข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองจำเป็นต้องพร้อมไปด้วยเกียรติที่จะทำให้เกิดเกียรติซึ่งเป็นทุนที่สั่งสมมาไม่ถูกทำลายไปด้วยอำนาจการเมืองเพียงชั่วขณะ

สำหรับคุณไท การเข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมีส่วนอย่างมากในการทำให้ความคิด และประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่สั่งสม พร้อมทั้งจะถูกนำไปตัดสินใจต่อการเข้าสู่สนามทางการเมืองในตำแหน่งที่จะไม่ถูกตั้งคำถามจากสังคม เช่น ตำแหน่งวุฒิสมาชิก ตำแหน่งที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ที่คุณไทมีประสบการณ์ในด้านนั้นๆ มาก นอกจากนี้ ความคิดของคุณไทที่สั่งสมอยู่ใน*ฮาบิตุส* เป็นสิ่งที่จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเข้าสู่สนามการเมือง ทั้งที่บุคคลในครอบครัวและตระกูลไม่ได้มีตำแหน่งในสนามการเมืองมาก่อน นั่นคือ การที่คุณไทมีความคิดว่าคนที่สมบูรณ์ในทุกมิติ คือคนที่เหมาะสมที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง เพราะนักการเมืองส่วนใหญ่ที่เข้ามาเป็นนักการเมืองล้วนแต่มีเงินหรือเข้ามาเพราะเงิน ซึ่งยังไม่ใช่ ‘คนที่พร้อมและสมบูรณ์’ ต่อการทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน

สำหรับคุณหนึ่ง จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นดีจากต่างประเทศอันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นนักการเมือง ในการเข้าสู่สนามการเมืองเกิดจากการที่คุณหนึ่งการรับรู้และเห็นตัวอย่างจากการที่คุณปู่และบิดาเคยมีตำแหน่งในสนามการเมือง บวกกับการติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอมาตั้งแต่ยังเด็ก และการต้องการเข้าไปช่วยเหลือและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบางเรื่องเพื่อประโยชน์ของคนอื่นๆ ในสังคม แม้บิดาจะไม่สนับสนุนในการเข้าสู่สนามการเมืองนัก ปัจจุบันคุณหนึ่งไม่ได้มีตำแหน่งในสนามการเมืองระดับชาติแต่มีตำแหน่งในสนามการเมืองระดับท้องถิ่น โดยหันมาให้ความสนใจกับการสนับสนุนเรื่องกีฬาทั้งในแง่ของความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและในแง่ของความปลอดภัยของชีวิต ซึ่งเป็นความสนใจและความสามารถส่วนตัว ที่คุณหนึ่งได้รับการบ่มเพาะจากสถานศึกษาในต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการกีฬาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าคุณหนึ่งซึ่งมีทุนเศรษฐกิจมากยังเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินกับพรรคการเมืองหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม แนวทางในการมีตำแหน่งในสนามทางการเมืองก็เป็นในแนวทางเช่นเดียวกับชนชั้นนำคนอื่นๆ คือ จะต้องไม่ใช่การต่อสู้แข่งขันอย่างเช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งต่อสู้กับผู้สมัครคนอื่นๆ เพื่อรักษาพื้นที่ แต่จะต้องเป็นตำแหน่งที่ได้มาและสามารถดำรงอยู่โดยไม่ถูกตั้งคำถามจากสังคมถึงการรักษาผลประโยชน์ส่วนตน

และสุดท้ายคือคุณหญิงวัน ที่ตำแหน่งในสนามทางการเมืองไม่โดดเด่นเท่าคุณปาน คุณชายเทพ พลเอกภักดี คุณไท และคุณหนึ่ง เพราะคุณหญิงวันเลือกที่จะมีตำแหน่งในทางอ้อม แต่มี

อิทธิพลจากการมีเครือข่ายทางสังคม โดยเฉพาะพี่ชายของคุณหญิงวันเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการเมือง และยังเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเมืองกับพรรคการเมืองหนึ่งด้วย การแสดงออกในสนามการเมืองของคุณหญิงไม่ใช่การมีตำแหน่งทางการเมือง แต่บ่อยครั้งที่คุณหญิงวันจะทำหน้าที่ในการประสานและประนีประนอมทางความคิดระหว่างนักการเมืองหรือผู้ที่มีบทบาททางการเมืองแต่มีแนวทางการคิดแตกต่างกัน ซึ่งเป็นบทบาทเบื้องหลังของสนามการเมือง

การมีตำแหน่งในสนามการเมืองของกรณีศึกษาทุกราย พบว่า กรณีศึกษาทุกรายมีทุนทางการเมืองอยู่เป็นจำนวนมาก โดยทุนทางการเมืองที่เป็นทุนสัญลักษณ์อันได้แก่ ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ ความน่าเลื่อมใส ศรัทธา เป็นทุนสัญลักษณ์ที่ถูกแปลงมาจากการมีตำแหน่งในสนามอื่นๆ โดยเฉพาะสนามที่เป็นอาชีพและสนามแห่งชาติกำเนิด กล่าวคือ *คุณปาน* มีทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์ที่เป็นชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือและเลื่อมใส จากการทำงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาเป็นเวลายาวนานด้วยความตั้งใจอย่างแท้จริง บวกกับการมีตำแหน่งในสนามสถาบันกษัตริย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ได้ทำให้คุณปานมีทุนทางการเมืองอย่างมาก สำหรับ *คุณชายเทพ* ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ เกิดจากการมีตำแหน่งในสนามของระบบราชการซึ่งเป็นสนามแห่งอาชีพที่คุณชายเทพได้สร้างผลงานไว้อย่างมาก อย่างไรก็ตามการมีทุนสัญลักษณ์ในสนามของระบบราชการเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีตำแหน่งในสนามสถาบันกษัตริย์และการมีทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน คือ การศึกษาจากต่างประเทศที่มีชื่อเสียง รวมทั้งทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของ *ฮาวิตูส* คือ บุคลิกภาพส่วนตัวที่แตกต่างจากคนอื่นเป็นพื้นฐาน ทุนทางการเมืองสำหรับ *พลเอกภักดี* ถือได้ว่าไม่ต่างจากคุณชายเทพมากนัก เพราะระบบราชการที่คัดสรรบุคคลจากทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสถาบันได้ร่วมกับบุคคลสร้างทุนทางการเมืองขึ้นมา กล่าวคือ ประสบการณ์ที่หลากหลาย ความสามารถในหลายๆ ด้าน บวกกับการวางตัว และบุคลิกภาพ ได้สร้างทุนสัญลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับพลเอกภักดี ทุนสัญลักษณ์ซึ่งเป็นทุนทางการเมืองในที่นี้ได้สร้างให้สังคมรับรู้และยอมรับว่าพลเอกภักดีมีทุนทางการเมืองอยู่จริงและมีอยู่เป็นจำนวนมาก เห็นได้จากปัจจุบันพลเอกภักดียังคงได้รับการแต่งตั้งให้เข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง และยังคงได้รับความไว้วางใจจากนักการเมืองที่ได้รับการแต่งตั้งเข้าไปพร้อมกันให้ดำรงตำแหน่งที่มีบทบาทนำในสภาผู้แทน

สำหรับคุณไท และคุณหนึ่ง ทุนสัญลักษณ์จากความสำเร็จของตนเองและของตระกูลในทางธุรกิจ ชื่อเสียงของตระกูลที่สั่งสมจากรุ่นสู่รุ่น การสร้างสัญลักษณ์ผ่านธุรกิจ สินค้า และมูลนิธิ บุคลิกและแนวปฏิบัติที่ปรากฏในวงสังคมและสนามต่างๆ ได้รับรู้ถึงการดำรงอยู่ของคุณไทและคุณหนึ่ง และยอมรับในทุนสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสนามนั้นๆ คุณไทและคุณหนึ่งจึงเป็นกรณีศึกษาที่สร้างและสั่งสมทุนสัญลักษณ์จากสนามอื่น โดยเฉพาะสนามแห่งอาชีพของตนเองซึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และนำเอาทุนสัญลักษณ์นั้นเป็นเป็นเงื่อนไขสร้างความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงในสนามทางการเมือง

สำหรับคุณหญิงวันซึ่งเกิดในตระกูลเจ้าสัว ทุนสัญลักษณ์ที่นำไปสู่ทุนทางการเมืองในสนามการเมือง ต่างจากกรณีศึกษาอื่นๆ ส่วนหนึ่งเพราะคุณหญิงวันไม่ได้ตั้งใจเข้าไปมีตำแหน่งในสนามการเมืองโดยตรง อย่างเช่น ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การประสบความสำเร็จอย่างมากในสนามอื่นที่นำมาซึ่งชื่อเสียง เกียรติยศ และการได้รับการยอมรับในสนามอื่นคือ สนามธุรกิจ และสนามสถาบันกษัตริย์ที่คุณหญิงวันได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สนามของการพัฒนาและการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของผู้ด้อยโอกาส สนามของความคิดความรู้และวรรณกรรมที่คุณหญิงวันมีผลงานมากมายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและมีผลงานหลายชิ้นที่ได้รับรางวัลระดับนานาชาติ เป็นการแสดงถึงการที่สังคมทั่วไปในสนามนั้นๆ รับรู้ถึงการอยู่ของคุณหญิงวันในสนาม ร่วมสร้างและกำหนดตำแหน่งในสนามสถาบันกษัตริย์ ธุรกิจ วรรณกรรม และการพัฒนาบวกกับการที่พี่ชายคุณหญิงวันเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญๆ หลายตำแหน่งและปัจจุบันก็ยังคงมีบทบาทในพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง เหล่านี้ได้ร่วมกันสร้างทุนสัญลักษณ์คือ ชื่อเสียง ความน่าเลื่อมใสและไว้วางใจ เมื่อคุณหญิงวันใช้ทุนทางการเมืองที่เกิดจากสนามอื่นๆ เหล่านี้ ร่วมกับทุนทางสังคมเพื่อสร้างบทบาทในทางการเมืองทางอ้อม เช่น การเชิญนักการเมืองหรือนักเคลื่อนไหวทางการเมืองมาร่วมพูดคุยในแบบที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาทุนทางการเมืองของกรณีศึกษาทุกราย พบว่าเกิดจากทุนส่วนบุคคลที่สร้างและสั่งสมจากการมีตำแหน่งในสนามอื่นซึ่งบุคคลในสนามอื่นที่กรณีศึกษามีตำแหน่งอยู่ ได้พิสูจน์และยอมรับในทุนสัญลักษณ์นั้นๆ แล้ว ทำให้การมีตำแหน่งในสนามการเมืองของกรณีศึกษาทุกรายจึงเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ และไม่ถูกตั้งคำถามถึงความพร้อมและความเหมาะสมในการเข้ามามีตำแหน่งหรือการได้รับการแต่งตั้งเข้ามามีตำแหน่งในสนามการเมือง ทั้งนี้ทุนสัญลักษณ์จากสนามอื่นที่เป็นทุนทางการเมืองในสนามการเมือง จะถูกกรณีศึกษาซึ่งเป็นชนชั้นนำใช้อย่างระมัดระวัง เพราะทุนนั้นคือทุนสัญลักษณ์ของตนเองและของตระกูลที่ใช้เวลายาวนานในการสร้างและสั่งสม และเป็นทุนที่มีคุณค่า ที่จะกรณีศึกษาต้องรักษาเพื่อสืบทอดต่อไปยังลูกหลานในฐานะลูกหลานชอบชนชั้นนำเช่นกัน

ข้อสังเกตสำหรับชนชั้นนำไทยจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ไม่ปรากฏว่ามีชนชั้นนำคนใดเป็นนักการเมืองอาชีพ เพราะความเป็นนักการเมืองอาชีพถูกผูกติดอยู่กับนายทุน การชื่อเสียง ความเป็นพรรคเป็นพวก ซึ่งไม่ใช่ภาพลักษณ์ที่ดี ขัดแย้งกับการมีทุนสัญลักษณ์ที่ผูกติดกับสถาบันกษัตริย์และความเป็นผู้ดีเก่า การเป็นชนชั้นนำในสนามอื่นและเข้าสู่สนามการเมืองด้วยการแต่งตั้ง การถูกเชิญหรือการเลือกตั้งด้วยเงื่อนไขที่พิเศษ แสดงให้เห็นถึงการได้รับเกียรติ ความสามารถที่บุคคลอื่นๆ ยอมรับ และการสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกสิ่งทีคนอื่นนำเสนอให้หรือไม่ เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่า และยังเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาความเป็นชนชั้นนำเอาไว้ด้วย ฉะนั้นทุนทางสังคมจึงเป็นเงื่อนไขนำที่ชักนำและสนับสนุนให้ได้ชนชั้นนำผู้มีทุนวัฒนธรรม ทุนสัญลักษณ์ และหรือทุนเศรษฐกิจมีตำแหน่งในสนามทางการเมือง

ตาราง 6.4 ทุนของกรณีศึกษาในสนามระบบราชการ

	สนามระบบราชการ
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	<u>ทุนสังคม</u> - การเป็นลูกหลานราชสกุล สามเป็นข้าราชการที่ทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานของคุณปาน <u>ทุนสัญลักษณ์</u> - การเป็นลูกหลานราชสกุล การทำงานในฐานะที่นักพัฒนา นักเคลื่อนไหว นักการเมือง ที่จะต้องติดต่อกับระบบราชการเสมอ
2. คุณชายเทพ	<u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาบิตัส</u> - เป็นผู้ที่มีบุคลิกและมุมมองที่โดดเด่น และก้าวหน้ากว่าคนอื่น ๆ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สืบทอดความคิดว่าเป็นลูกหลานราชสกุลต้องใช้หนี้สังคม <u>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน</u> -จบการศึกษาในระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ <u>ทุนทางสังคม</u> -ครอบครัวและญาติที่เป็นลูกหลานราชสกุล ผู้บังคับบัญชา <u>ทุนสัญลักษณ์</u> - การเป็นลูกหลานราชสกุล
3. พลเอกก๊กดี	<u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาบิตัส</u> - ความรู้ ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ถูกตั้งสมจากเมื่อครั้งที่ยังศึกษาอยู่จนกระทั่งรับราชการทหาร <u>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน</u> -จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศ
4. คุณไท	<u>ทุนเศรษฐกิจ</u> - การเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลและระบบราชการ
5. คุณหนึ่ง	<u>ทุนเศรษฐกิจ</u> - การเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลและระบบราชการ
6. คุณหญิงวัน	<u>ทุนสัญลักษณ์</u> <u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาบิตัส</u> และ <u>ทุนทางสังคม</u> - การทำงาน ซึ่งจะต้องมีทั้ง <u>ทุนทางสังคม</u> และ <u>ทุนเศรษฐกิจ</u>

6.1.3 สนามของระบบราชการ การเข้าไปมีตำแหน่งในสนามแห่งอำนาจในระบบราชการ คุณสมบัติเบื้องต้นคือ จะต้องมิตุนวัฒนธรรมในรูปของการรับประกันคือ การศึกษามากในระดับหนึ่ง คนกลุ่มหนึ่งที่จะเข้ามามีตำแหน่งได้ คือ ข้าราชการ ดังเช่นคุณชายเทพที่มีคุณสมบัติเบื้องต้นคือ การศึกษาที่โดดเด่น คือ ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนกระทั่งระดับปริญญาจากสถานศึกษาชั้นดีจากประเทศอังกฤษ การที่คุณชายเทพไปศึกษาต่อต่างประเทศตั้งแต่ระดับเตรียมมัธยมจนกระทั่งจบการศึกษาระดับปริญญา ทำให้การติดต่อสัมพันธ์กับคนในประเทศไทยขาดความต่อเนื่อง ในช่วงแรกครอบครัวและเครือญาติที่เป็นราชสกุลที่รับราชการจึงเป็นมีความสำคัญต่อคุณชายเทพในการช่วยแนะนำตำแหน่งงานในหน่วยงานราชการ แต่การพิจารณาความเหมาะสมในตำแหน่งงานเกิดจากคุณวุฒิทางการศึกษาที่โดดเด่นและหาได้ยาก สำหรับการเติบโตในตำแหน่งงานราชการ ทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์ที่ดำรงอยู่ในตัว คือชื่อและนามสกุล บุคลิกภาพ และความคิดความอ่านในเรื่องต่างๆ ทำให้คุณชายเทพได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มข้าราชการรุ่นใหม่ไฟแรง

ส่งผลให้เติบโตในตำแหน่งทางราชการอย่างรวดเร็ว เป็นที่จับตามองของข้าราชการและเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชานี้เองที่เล็งเห็นถึงคุณสมบัติที่โดดเด่นกว่าข้าราชการคนอื่น ๆ จึงได้ยื่นโอกาสของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดให้ จนเมื่อมีการคัดเลือกข้าราชการระดับสูงไปศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาชั้นสูงคือ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร คุณชายเทพก็ได้รับการคัดเลือกไป เพราะผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาแล้วว่ามีความสมบัติถึงพร้อมและมีโอกาสในการเติบโตในหน้าที่การงานได้อีกมาก

หรือพลเอกภักดี ก็เริ่มต้นจากการมีทุนวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านการศึกษาไม่ต่างกัน คือจบการศึกษาระดับมัธยมจากโรงเรียนเอกชนชั้นนำ และได้เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาเฉพาะทางสำหรับการเป็นทหาร เมื่อได้เข้าทำงานรับราชการทหาร ก็ได้รับโอกาสฝึกฝนและเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่นอกเหนือจากงานในหน้าที่ข้าราชการทหารคนอื่น ๆ ไม่ได้รับ ได้มีโอกาสที่จะได้พบได้รู้จักและเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากผู้เป็นนายโดยเฉพาะทุนวัฒนธรรมของชนชั้นนำ ความพิเศษเหล่านี้ได้ถูกสร้างและส่งสมในตัวของพลเอกภักดี นอกเหนือจากที่ครอบครัวได้ทำหน้าที่มาแล้วระดับหนึ่ง โดยความรู้ ความสามารถ และทุนวัฒนธรรมของความเป็นผู้นำและชนชั้นนำเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสะสมเพิ่มพูน จนเมื่อตำแหน่งหน้าที่การงานของพลเอกภักดีก้าวสู่ตำแหน่งนายทหารระดับสูง คุณสมบัติที่โดดเด่นก็ทำให้พลเอกภักดีก็ได้ถูกคัดเลือกจากผู้บังคับบัญชาให้เข้าศึกษาอบรมในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรด้วยเหตุผลที่ไม่ต่างไปจากคุณชายเทพ

ข้อสังเกต คือ การเติบโตในตำแหน่งทางราชการอย่างโดดเด่นทั้งคุณชายเทพและพลเอกภักดีนอกจากการเรียนรู้ในงานและคุณสมบัติส่วนตัวที่ยัน อดทนแล้ว เจ้านายในฐานะผู้ให้คุณให้โทษเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักต่อความก้าวหน้า โดยเจ้านายของทั้งคุณชายเทพและพลเอกภักดีต่างเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติโดดเด่น เป็นบุคคลชั้นนำทั้งในระบบราชการและในทางการเมือง ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าคุณสมบัติที่โดดเด่นต่างดึงดูดซึ่งกันและกัน อันมีผลให้เส้นทางการเป็นชนชั้นนำทั้งในระบบราชการรวมทั้งสนามอื่นถูกจำกัดเฉพาะคนที่มีคุณสมบัติพร้อมเท่านั้น

เมื่อพิจารณาสนามของระบบราชการกับประวัติศาสตร์การเมืองไทยจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ข้าราชการเป็นกลุ่มคนที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างมาก เพราะเป็นสนามที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งจะมีผลให้บุคคลนั้นมีทุนวัฒนธรรม ทุนสัญลักษณ์ โดยเฉพาะทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นทั้งจากหน่วยงาน และจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หากได้รับคัดเลือกจากผู้บังคับบัญชาให้เข้าศึกษาอบรม เพิ่มขึ้นจนสามารถก้าวไปสู่สนามอื่นได้ เช่นการเมือง สถาบันกษัตริย์ ดังนั้นสนามของระบบราชการสำหรับข้าราชการระดับสูงจึงเป็นพื้นที่ของอำนาจแห่งการต่อสู้ช่วงชิงตำแหน่ง เพื่อการก้าวไปมีตำแหน่งในสนามอื่น

การเป็นข้าราชการไม่ใช่วิธีการเดียวที่จะทำให้มีตำแหน่งในระบบราชการได้ อาจเกิดจากการทำงานในสาขาอาชีพอื่น *คุณปาน* ซึ่งมีบทบาทการทำงานเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การพัฒนาเพื่อคนกลุ่มน้อยที่ค้อยโอกาส ซึ่งเกิดจากทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป*ฮาบิตุส*ที่เป็นความเห็นอกเห็นใจ

ผู้อื่น เข้าใจ และต้องการให้ความช่วยเหลืออันนำไปสู่การเป็นประธานมูลนิธิซึ่งเป็นทุนสัญลักษณ์ประการหนึ่ง คุณปานจะต้องใช้ทุนสองชนิดข้างต้นร่วมกับทุนทางสังคมที่เกิดมาจากการเป็นลูกหลานราชสกุล ที่คุณปานกล่าวว่ามีผู้ใหญ่ที่รู้จักและให้ความช่วยเหลืออย่างมาก และที่มาจากสามีที่เป็นข้าราชการที่ทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกับงานที่คุณปานทำอยู่ ทุนเหล่านี้ได้ถูกระดมมาใช้เพื่อการติดต่อกับระบบราชการอันนำไปสู่ผลสำเร็จในการทำงาน สำหรับคุณหญิงวันในแง่ของการทำงานผ่านมูลนิธิก็ไม่ต่างจากคุณปานนัก คือ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป*ฮาวิตูส*ที่เป็นความเข้าใจอยากช่วยเหลือเพื่อผู้อื่นเป็นแรงผลักดันสำคัญให้อยากทำงานด้านนี้ จะต้องใช้ทั้งทุนสัญลักษณ์ในฐานะประธานมูลนิธิ หรือในฐานะอื่นๆ ที่สังคมตระหนักถึง และทุนสังคมที่รู้จักกับผู้คนมากมาย รวมทั้งผู้คนจากระบบราชการ และนำทุนทั้งหลายรวมกันเข้าด้วยกันเพื่อผลสำเร็จของงาน เช่น การทำหนังสือนิทานที่มีรูปภาพประกอบสำหรับเด็กนักเรียนในต่างจังหวัด หรือการมีตำแหน่งอาจเกิดจากการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือการสนับสนุนทางการเงิน เช่น คุณไทและคุณหนึ่ง ที่มีตำแหน่งในฐานะผู้ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม โครงการต่างๆ ของรัฐบาลและระบบราชการต่างๆ ผ่านมูลนิธิ หรือการถูกขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุนในฐานะสปอนเซอร์

ตาราง 6.5 ทุนของกรณีศึกษาในสนามทางธุรกิจ

	สนามทางธุรกิจ
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	-
2. คุณชายเทพ	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาวิตูส</i>- บุคลิกและมุมมองที่แปลกใหม่ การมีวิสัยทัศน์ ความชอบในการทำธุรกิจ ประสบการณ์ที่ได้จากเมื่อครั้งรับราชการ</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน-จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ</p> <p>ทุนทางสังคม-จากเมื่อครั้งรับราชการ</p> <p>ทุนเศรษฐกิจ- มรดกจากครอบครัว การทำธุรกิจ</p>
3. พลเอก	-
4. คุณไท	<p>ทุนสัญลักษณ์- การสืบทอดตำแหน่งในสนามทางธุรกิจต่อจากบิดา</p> <p>ทุนเศรษฐกิจ-การทำธุรกิจ การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างและรักษากิจการและภาพลักษณ์ของธุรกิจ การขยายกิจการหรือการลงทุนไปในสาขาอื่นๆ</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน-จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ</p> <p>ทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์- การจัดกิจกรรมต่างๆ ในนามของธุรกิจ ในนามมูลนิธิของตระกูล หรืออาจร่วมกับภาครัฐหรือราชการเพื่อให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการทำประโยชน์เพื่อสังคมอื่นๆ เพื่อสร้างและรักษาทุนทางสังคม และเพื่อต่อยอดภาพลักษณ์ของธุรกิจซึ่งเป็นทุนสัญลักษณ์แบบหนึ่งและจะสามารถเชื่อมโยงกับนามสกุล (ทุนสัญลักษณ์แบบหนึ่ง) และคุณ ไท ได้</p>

	สนามทางธุรกิจ
	ทุนและการปฏิบัติ
5. คุณหนึ่ง	<p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การสืบทอดตำแหน่งในสนามทางธุรกิจต่อจากบิดา</p> <p><u>ทุนเศรษฐกิจ</u>- การทำธุรกิจ การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างและรักษากิจการและภาพลักษณ์ของธุรกิจ การขยายกิจการหรือการลงทุนไปในสาขาอื่นๆ</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน</u>- จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ</p> <p><u>ทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์</u>- การจัดกิจกรรมต่างๆ ในนามของธุรกิจ หรืออาจร่วมกับภาครัฐหรือราชการ เพื่อให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการทำประโยชน์เพื่อสังคมอื่นๆ เพื่อสร้างและรักษาทุนทางสังคม และเพื่อตอกย้ำภาพลักษณ์ของธุรกิจซึ่งเป็นทุนสัญลักษณ์แบบหนึ่งและจะสามารถเชื่อมโยงกับนามสกุล(ทุนสัญลักษณ์แบบหนึ่ง) และคุณหนึ่งได้</p>
6. คุณหญิงวัน	<p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การสืบทอดตำแหน่งในสนามต่อจากบิดาและการร่วมสร้างตำแหน่งในสนามทางธุรกิจร่วมกับสามี</p> <p><u>ทุนเศรษฐกิจ</u>- การทำธุรกิจ การตั้งมูลนิธิเพื่อส่งเสริมและพัฒนา</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน</u>- ศึกษาด้านเลขานุการจากสถาบันการศึกษาต่างประเทศ</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- จัดกิจกรรมต่างๆ ในนามของธุรกิจ และในนามของมูลนิธิ</p>

6.1.4 *สนามทางธุรกิจ* เป็นพื้นที่ของผู้ที่มีทุนเศรษฐกิจมาก บุคคลที่อยู่ในพื้นที่นี้ในปัจจุบันมักเป็นผู้สืบทอดธุรกิจของตระกูล ที่มีพร้อมทั้งทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมในรูปการศึกษา เนื่องจากครอบครัวได้ตระหนักและเห็นตัวอย่างชนชั้นนำในสังคมไทยแล้วว่า การมีทุนเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการก้าวไปสู่การเป็นชนชั้นนำของสังคม การศึกษาในสถานศึกษาชั้นดี โดยเฉพาะจากต่างประเทศจะทำให้บุตรหลานได้รับทั้งทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์ ในรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบรรทัดฐานของการเป็นชนชั้นนำในสังคมไทย คุณไทและคุณหนึ่งก็เป็นผู้ที่มีตำแหน่งในสนามทางเศรษฐกิจในฐานะผู้สืบทอดกิจการของตระกูล ปัจจุบันทั้งคุณไทและคุณหนึ่งต่างดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในธุรกิจเครื่องคิมที่เก่าแก่ และเป็นยังคงรักษาความเป็นผู้นำในประเภทธุรกิจเครื่องคิมนั้นๆ เอาไว้ได้

คุณไทได้กล่าวอย่างชัดเจนถึงการเข้ามามีตำแหน่งในสนามนี้ว่า เกิดจากการที่บิดาขอร้องให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในผู้บริหารของบริษัทของตระกูล แต่การเลือกเรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจก็น่าจะเป็นสิ่งบ่งชี้ได้ว่าการเกิดในตระกูลนักธุรกิจ การที่บิดาของคุณไทสืบทอดกิจการของตระกูลด้วยการเป็นหนึ่งในผู้บริหารร่วมกับพี่น้อง และบิดาของคุณไทมีบุตรชายเพียงคนเดียว เป็นเครื่องนำทางให้คุณไทตระหนักอยู่ตลอดเวลาถึงภารกิจของครอบครัวที่จะต้องส่งต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนแม้เมื่อครั้งที่ประเทศต้องประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง ธุรกิจ

จำนวนมากต้องปิดตัวลง โดยเฉพาะธุรกิจครอบครัวที่มีปัญหาในการบริหารงานอย่างมาก คุณไทต้องร่วมกับพี่น้องคนอื่นๆ ในตระกูลหาทางรักษาธุรกิจจนในที่สุดธุรกิจของตระกูลสามารถผ่านพ้นวิกฤต ต่อสู้กับคู่แข่งทางธุรกิจและส่งออกผลิตภัณฑ์ออกไปต่างประเทศได้เป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น การขอร้องของบิดาจึงเป็นเหมือนการรับประกันจากผู้บังคับบัญชาในระบบราชการถึงความเหมาะสมในการเข้ามามีตำแหน่งในบริษัท แคนนอกเหนือจากบริษัทของตระกูลซึ่งเป็นธุรกิจเครื่องคัมและที่เกี่ยวข้อง กิจการของตระกูลและการลงทุนเพิ่มเติมของคุณไททำให้ธุรกิจในนามของตระกูลได้ขยายเข้าไปมีตำแหน่งในธุรกิจประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจเครื่องประดับ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจศูนย์การค้า การท่องเที่ยว การบิน สนามกอล์ฟ ฯลฯ ซึ่งเป็นการเพิ่มทุนทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการมีทุนเศรษฐกิจและทุนทางสังคม และนำไปสู่การมีทุนเศรษฐกิจและทุนทางสังคมเพิ่มขึ้น

สำหรับคุณหนึ่ง ประเภทธุรกิจที่คุณหนึ่งสืบทอดมาจากปู่และบิดาไม่ได้ต่างจากคุณไทมากนัก แต่การภาระกิจของการเป็นผู้สืบทอดถูกบ่งชี้อย่างชัดเจนมากกว่า กล่าวคือ หากพิจารณาจากบรรพบุรุษรุ่นปู่ของทั้งคุณไทและคุณหนึ่งต่างเป็นผู้ก่อตั้งธุรกิจ ในรุ่นบิดาต่างก็เป็นผู้สืบทอดธุรกิจ หากจะต่างก็ตรงที่บิดาของคุณหนึ่งเป็นได้สืบทอดธุรกิจต่อโดยตรง ในขณะที่พี่น้องคนอื่นเลือกประกอบอาชีพรับราชการ เมื่อเป็นดังนี้ คุณหนึ่งในฐานะบุตรชายคนเดียวเช่นเดียวกับคุณไทจึงถูกบ่งชี้ให้ต้องรับภารกิจหลักในการสืบทอดและผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจของตระกูลโดยตรงในฐานะผู้สืบทอดธุรกิจของตระกูลรุ่นที่สาม การเข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาชั้นดีในต่างประเทศ ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษจนสามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มพูนทุนและเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจในอนาคตฉะนั้นการเข้าสู่สนามทางธุรกิจของทั้งคุณหนึ่งและคุณไทจึงไม่ต่างกันนัก

แต่สำหรับคุณหญิงวัน แม้จุดเริ่มต้นของชีวิตจะไม่ต่างกันนักแต่ตำแหน่งในสนามทางธุรกิจของคุณหญิงวันต่างจากคุณหนึ่งและคุณไทอย่างมาก เนื่องด้วยค่านิยมในเรื่องเพศในฐานะผู้สืบทอดตระกูล กล่าวคือคุณหญิงวันเกิดในตระกูลนักธุรกิจผู้มั่งคั่งของประเทศไทย เพราะทั้งบิดาและมารดาคือลูกหลานของตระกูลนักธุรกิจพ่อค้าชาวจีนที่ตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยมาตั้งแต่ช่วงปลายรัชกาลที่สี่ ประกอบกิจการการค้าหลากหลายชนิดและปัจจุบันก็ยังคงมีธุรกิจขนาดใหญ่อยู่อย่างมากมายเช่นเดียวกัน การที่ตระกูลหรือครอบครัวตั้งรกรากและอาศัยอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน ทำให้สามารถสะสมทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์แบบไทยเอาไว้ได้อย่างมาก จนภาพลักษณ์ของตระกูล มีทั้งภาพของตระกูลนักธุรกิจและตระกูลชั้นนำที่เข้าใกล้กับพื้นที่ของชนชั้นสูงที่เป็นราชวงศ์ ราชสกุลซึ่งเป็นชนชั้นสูงดั้งเดิมของไทย แต่ตำแหน่งของคุณหญิงวันในสนามทางธุรกิจโดยหลักๆ แล้วเกิดจากการร่วมกันสร้างกิจการร่วมกับสามี จนกลายเป็นธุรกิจสถานพยาบาลที่มีความพิเศษเฉพาะเจาะจง และเป็นที่รู้จักของสังคม ปัจจุบันคุณหญิงวันยังคงดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง แม้ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบหลักจะเป็นบุตรชายผู้พี่ที่สามของคุณหญิงได้วาง

แผนการสืบทอดด้วยยุทธศาสตร์การผลิตซ้ำดังเช่นคุณไทและคุณหนึ่งก็ตาม สำหรับกิจการของตระกูลฝ่ายบิดา คุณหญิงวันก็ยังคงมีตำแหน่งบริหารแม้จะไม่ได้มีบทบาทหลักก็ตาม

คุณชายเทพอดีตข้าราชการในปัจจุบันก็ได้ก้าวเข้ามามีตำแหน่งในสนามธุรกิจเช่นกัน โดยเมื่อครั้งที่ยังรับราชการคุณชายเทพเคยมีตำแหน่งตำแหน่งอยู่ในสนามเศรษฐกิจ ในฐานะข้าราชการบริหารระดับสูงสุด และปัจจุบันด้วยประสบการณ์และความรู้ที่มีมากคุณชายเทพจึงได้รับเชิญให้เข้าไปมีตำแหน่งกรรมการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเงินการคลังให้กับหน่วยงานราชการ ความรู้ความสามารถทางการเงิน การคลัง ความชื่นชอบในด้านธุรกิจที่มีมาตั้งแต่ยังเด็ก บวกกับเครือข่ายทั้งทางธุรกิจและทางราชการที่สั่งสมมา ทำให้คุณชายเทพเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อสังหาริมทรัพย์ในฐานะตัวกลางบริหารและจัดการ โครงการซึ่งถือเป็นรูปแบบธุรกิจใหม่ในประเทศ ที่ทุนทุกชนิดที่ถูกสร้างและสั่งสมมาตลอดได้ถูกนำไปใช้อย่างครบถ้วนในอีกสนามหนึ่ง

ตาราง 6.6 ทุนของกรณีศึกษาในสนามกิจกรรมทางสังคม

	สนามกิจกรรมทางสังคม
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณป่าน	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาบิตุส</u>- การได้เห็นตัวอย่างจากบิดาที่ทำประโยชน์เพื่อบ้านเมือง เพื่อสังคม การที่มารดาอบรมสั่งสอนว่าให้ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่เห็นความทุกข์ยากของผู้คน และเกิดแรงบันดาลใจว่าจะต้องทำประโยชน์ให้กับสังคม การได้รับรู้และเห็นครูอาจารย์ที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อครั้งที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา การได้เห็นแบบอย่างจากชนชั้นนำท่านหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนกับบิดา เมื่อครั้งศึกษาระดับประกาศนียบัตรว่าเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อสังคมส่วนรวม นอกจากนี้การถูกหล่อหลอมจากปรากฏการณ์ทางการเมืองได้สนับสนุนสิ่งต่างๆ ที่ถูกสร้างและสั่งสมในฮาบิตุสให้มีความชัดเจนขึ้น</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- การแต่งงานกับข้าราชการที่ทำงานในสายงานที่ใกล้เคียงกัน การทำงานเพื่อคนในพื้นที่อย่างจริงจังมาเป็นเวลายาวนาน บุคคลหรือเพื่อนร่วมอาชีพ</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- การทำงาน- อาชีพนักเคลื่อนไหว นักพัฒนา</p>
2. คุณชายเทพ	-
3. พลเอกภักดี	<p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- ประธานโครงการและประธานมูลนิธิเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่ง</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์</u> <u>ทุนทางสังคม</u> และ<u>ทุนวัฒนธรรม</u>ที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบันและที่อยู่ในรูปฮาบิตุส- หนึ่งในผู้ก่อตั้งและประธานมูลนิธิที่เกี่ยวกับการระดมความคิดเพื่อการพัฒนาประเทศชาตินักธุรกิจตีมัคคี เพื่อร่วมช่วยเหลือการระดมทุนของมูลนิธิต่างๆ ที่เชิญมา</p>

	สนามกิจกรรมทางสังคม
	ทุนและการปฏิบัติ
4. คุณไท	<p><u>ทุนเศรษฐกิจ</u>- การจัดกิจกรรมในนามบริษัท โดยส่วนตัว และในนามมูลนิธิของตระกูล</p> <p><u>ทุนทางสังคม</u>- การช่วยเหลือรัฐบาลหรือระบบราชการ ในการก่อสร้าง การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุอุทกภัย ฯลฯ</p> <p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสวามิภักดิ์</u>- การสืบทอดความสนใจในสังคมรอบตัว และสนับสนุนให้บุตรสนใจคนรอบตัวในฐานะที่ตนเองมีทุนมากกว่าที่หมายถึงความได้เปรียบมากกว่าคนอื่น</p>
5. คุณหนึ่ง	<p><u>ทุนสัญลักษณ์</u>- รองประธานมูลนิธิที่มีชื่อเดียวกับธุรกิจ ให้การส่งเสริม สนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม น้ำ และสิ่งแวดล้อม</p> <p><u>ทุนเศรษฐกิจ</u>- การจัดกิจกรรมในนามบริษัท ในนามมูลนิธิที่มีชื่อเดียวกับธุรกิจ</p>
6. คุณหญิงวัน	<p><u>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสวามิภักดิ์</u>- การการเห็นบิดาคอยช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นความไม่เท่าเทียมกันที่อยู่ในสังคม โดยเฉพาะ ในสังคมเมืองกับสังคมชนบท</p> <p><u>ทุนสัญลักษณ์ ทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปสวามิภักดิ์</u>- ผู้ก่อตั้งมูลนิธิที่เกี่ยวกับเด็ก ผู้ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย หนึ่งในขณะผู้ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อผู้ด้อยโอกาส และได้ขอการอุปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นกรรมการก่อตั้งมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ หนึ่งในที่ปรึกษาโครงการที่เกี่ยวกับสตรี ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ</p>

6.1.5 *สนามกิจกรรมทางสังคม* การเข้าไปมีตำแหน่งในพื้นที่นี้จำเป็นต้องมีแรงบันดาลใจส่วนตัวบางอย่างที่จะทำให้ประโยชน์ของคนอื่นๆ เช่น การเห็นตัวอย่างการทำงานเพื่อส่วนรวมจากบิดา การได้แนวคิดอิทธิพลที่จะทำให้ประโยชน์เพื่อส่วนรวมจากบุคคลชั้นนำของประเทศ หรือการได้เห็นสภาพของปัญหาบางอย่างที่สอดคล้องกันพอดีกับมุมมองความคิดที่มีอยู่ภายใน ฉะนั้นการทำงานเพื่อคนที่มีทุนทุกชนิดน้อยกว่าอย่างจริงจังจะเกิดผลในทางปฏิบัติไม่ได้หากชนชั้นนำคนนั้นๆ ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนที่อยู่ในรูปของสวามิภักดิ์แบบนั้น

คุณปานได้เข้าสู่การทำงานด้านการพัฒนาในมูลนิธิ ภายหลังจากการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงภายหลังจากการศึกษาระดับปริญญาตรี การเลือกเรียนในหลักสูตรนี้เกิดจากการค่อยๆ สังสมภายในความคิดว่าคนในสังคมที่ทุกข์ยากลำบากยังมีอยู่มาก จึงไม่ควรที่จะใช้ชีวิตอย่างสบาย การทำงานเพื่อประโยชน์ของคนในสังคมจึงเป็นการทำชีวิตให้มีคุณค่า ความคิดที่ว่านี้ได้ค่อยๆ ถูกสังสมมาตั้งแต่เมื่อครั้งที่คุณปานยังอยู่ในวัยเด็กผ่านสถาบันครอบครัว สถานศึกษา และบุคคลชั้นนำ กล่าวคือ จากการรับรู้บิดาได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ โดยเฉพาะการเป็นเสรีไทย จากการอบรมบ่มเพาะจากสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาที่ได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ ระดับอุดมศึกษาที่เห็นตัวอย่าง

จากครูอาจารย์ที่ทำเพื่อประโยชน์ของสังคม การเข้าร่วมชมรมต่างๆ โดยเฉพาะชมรมพัฒนาชนบททำให้มีโอกาสได้เห็นความทุกข์ยากของชาวบ้าน กระบวนการสั่งสมในช่วงเวลานี้ได้ทำงานร่วมกับปรากฏการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้น คือ เหตุการณ์ 14 ตุลา 16 จากการเข้าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรที่เป็นอีกหนึ่งของชีวิต ที่คุณปานได้เรียนรู้โดยตรงและตอกย้ำใน*สวามิตุส* โดยเฉพาะการได้เรียนรู้กับบุคคลชั้นนำของประเทศโดยตรง ตามลำดับ การมีตำแหน่งในสนามนี้ของคุณปานจนกระทั่งได้รับการยอมรับอันนำมาซึ่งชื่อเสียงและความไว้วางใจประชาชนให้มีตำแหน่งทางการเมือง จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ดีถึงการทำงานของ*สวามิตุส*ที่เกิดขึ้นและทำงานอย่างต่อเนื่อง

พลเอกภักดี ผู้มีทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของ*อามิตุส* ที่ถูกทำให้เป็นสถาบัน และทุนทางสังคมอยู่มาก ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานโครงการและประธานมูลนิธิเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่ง อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งและประธานมูลนิธิที่เกี่ยวกับการระดมความคิดเพื่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศชาติ และบ่อยครั้งที่พลเอกภักดีจะได้รับเชิญไปเป็นนักร้องกิตติมศักดิ์เพื่อร่วมช่วยเหลือการระดมทุนของมูลนิธิต่างๆ

สำหรับคุณหญิงวัน การอบรมสั่งสอนที่แฝงอยู่ในการกระทำต่างๆ ของบิดา ทำให้คุณหญิงวันได้เรียนรู้ในสิ่งที่แตกต่างออกไปจากสิ่งที่ปรากฏในวิถีชีวิตของความเป็นบุตรเจ้าสัว การปฏิบัติให้ถึงความมีเมตตา เอื้อเฟื้อทั้งกับคนที่รู้จักและไม่รู้จัก การอบรมสั่งสอนให้คุณหญิงวันได้เข้าใจว่าความร่ำรวยของเจ้าสัวจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้มาจากประชาชนคนธรรมดา การทำให้คุณหญิงวันได้เข้าใจวิถีชีวิตของคนที่อยู่ในสังคมที่แตกต่างออกไปและไม่ถูกริยาหรือการแสดงออกของคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า นอกจากนี้การได้เห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่มีภรรยาเสียเปรียบอยู่เสมอ การได้เห็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในทุกครอบครัวเป็นแรงผลักดันที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งที่ทำให้คุณหญิงวันก้าวเข้ามาทำงานเพื่อประโยชน์ของคนอื่นในมูลนิธิ แม้ในการทำงานช่วงแรกๆ การมีคำนำหน้าชื่อว่า ‘คุณหญิง’ ของคุณหญิงวันจะถูกตั้งคำถามถึงความตั้งใจจริงที่ไม่ใช่แค่การสร้างภาพ แต่การฝึกฝนจากบิดาจนฝังประทับใน*สวามิตุส* ได้ทำให้คุณหญิงเข้าใจและสามารถปรับตัวได้ดีเมื่อต้องสัมผัสกับชาวบ้าน เช่น การร่วมวงทานข้าวกับชาวบ้านที่พื้นๆ ฯลฯ แรงผลักดันทั้งสองส่วนข้างต้น แม้จะไม่มีมีความต่อเนื่องกันแต่การอบรมสั่งสอนที่ดำรงอยู่ใน*สวามิตุส*ได้สอดประสานกับเหตุการณ์ใหม่ ทำให้สิ่งที่ดำรงอยู่ภายในมีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างใหม่ที่เข้ามาปะทะ และแสดงออกมาผ่านการงานที่แสดงให้เห็นความตั้งใจจริงด้วยการลงไปทำงานในพื้นที่ไม่ใช่แค่อยู่ในห้องทำงานคอยสั่งการหรือให้คำแนะนำอย่างที่เรียกว่าอยู่ในหอคอยงาช้าง

และสำหรับคุณไท่การมีตำแหน่งในสนามนี้แม้จะต่างจากคุณปานและคุณหญิงวัน แต่ก็เป็นการกระทำที่มีผลต่อประโยชน์ของคนในสังคมไม่ต่างกัน คือ ด้วยการทำงานของมูลนิธิของตระกูลการช่วยเหลือในนามของบริษัทที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา หรือบางครั้งเป็นการกระทำส่วนตัว ซึ่งคุณไท่กล่าวว่าวิธีการต่างๆ ดังที่กล่าวไปไม่ได้ต่างกันเพราะภาพที่ออกไปไม่ว่าจะในนามของใคร ผลที่

ได้ก็ถูกโยงเชื่อมกันเสมอ คือ นามสกุล สัญลักษณ์ของบริษัท และชื่อบริษัท ซึ่งคุณหนึ่งก็ต่างกันมากนั้ เพราะคุณหนึ่งได้ใช้ทุนเศรษฐกิจ และทุนสัญลักษณ์สนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม น้ และสิ่งแวดล้อมภายใต้การทำงานในฐานะรองประธานบริษัทและมูลนิธิที่มีชื่อเดียวกับธุรกิจ

สำหรับคุณหญิงวันและคุณไทการมีทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์มาก ทำให้การมีตำแหน่งในสนามกิจกรรมทางสังคมสามารถสร้างประโยชน์ได้มาก เพราะจะมีส่วนช่วยอย่างมาก ทั้งในแง่ของการระดมเงินทุน ระดมความเชื่อถือ ความช่วยเหลือ และการยอมรับจากหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ในขณะที่คุณปานซึ่งมีทุนเศรษฐกิจน้อยกว่าก็สามารถทำหน้าที่ในมูลนิธิได้ดีไม่ต่างจากการมีทุนทางสังคม ทุนสัญลักษณ์ และทุนวัฒนธรรม โดยเฉพาะทุนที่ปรากฏอยู่ในรูปของ*ฮาวิตุส*ที่คุณปานทุ่มเทชีวิตให้กับการทำงานด้านนี้

ตาราง 6.7 ทุนของกรณีศึกษาในสนามการศึกษา ความคิด ความรู้ วรรณกรรม

	สนามการศึกษา ความคิด ความรู้ วรรณกรรม
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	<p>ทุนสัญลักษณ์ ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูป<i>ฮาวิตุส</i> ทุนทางสังคม ทำงานผ่านมูลนิธิ ด้วยการให้ความรู้ให้ในเรื่องสิทธิและหน้าที่แก่คนกลุ่มน้อย และการผลักดันให้คนกลุ่มน้อยได้รับการศึกษา</p> <p>ทุนสัญลักษณ์และทุนทางสังคม- ใช้ตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับบุคคลอื่นๆ ที่เป็นและไม่เป็นนักการเมือง เสนอและตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาสิทธิของคนกลุ่มน้อย</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาวิตุส</i>- เขียนหนังสือ บทความ การกล่าวในที่ประชุม สัมมนา</p>
2. คุณชายเทพ	<p>ทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน ทุนสัญลักษณ์ ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม- ริเริ่มและก่อตั้งในเรียนนานาชาติ</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาวิตุส</i>และที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน- เขียนบทความลงในวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<i>ฮาวิตุส</i>และทุนสัญลักษณ์- เขียนหนังสือ บทความ การกล่าวในที่ประชุม สัมมนา</p>

	สนามการศึกษา ความคิด ความรู้ วรรณกรรม
	ทุนและการปฏิบัติ
3. พลเอกก๊กตี	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<u>ฮาวิตูส</u>และที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน และทุนสัญลักษณ์- เขียนบทความลงในวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การกล่าวในที่ประชุม สัมมนา</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<u>ฮาวิตูส</u> ทุนสัญลักษณ์ ทุนทางสังคม- ริเริ่มและก่อตั้งหน่วยงานและมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการระดมความคิดและให้การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศชาติ</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<u>ฮาวิตูส</u>- ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทยและประเทศพม่า และเกี่ยวกับความมั่งคั่งด้านต่างๆ และเอกลักษณ์ของประเทศไทย</p>
4. คุณไท	<p>ทุนสัญลักษณ์ ทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคม-การส่งเสริมสนับสนุนผ่านมูลนิธิของตระกูล กิจกรรมต่างๆ ที่ธุรกิจเข้าไปสนับสนุน เช่น สนับสนุนการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<u>ฮาวิตูส</u>- เขียนหนังสือ</p> <p>ทุนเศรษฐกิจ- การมอบรางวัลจากการขายหนังสือเป็นทุนการศึกษาให้กับนิสิตนักศึกษา</p>
5. คุณหนึ่ง	<p>ทุนสัญลักษณ์ ทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคม-การส่งเสริมสนับสนุนผ่านมูลนิธิ เช่นการให้ความรู้ในเรื่องน้ำ การใช้น้ำกับเด็กและเยาวชน การใช้ตำแหน่งในสนามการเมืองสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนว่ายน้ำเพิ่มเติม</p>
6. คุณหญิงวัน	<p>ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<u>ฮาวิตูส</u>- การทำงานผ่านมูลนิธิที่เกี่ยวกับเด็ก ให้ความช่วยเหลือและให้การศึกษาแก่กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสและเด็กกลุ่มเสี่ยง</p> <p>การทำงานผ่านมูลนิธิที่เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย ด้วยการผลิตสนับสนุนให้มีการพัฒนาวิชาการเผยแพร่ความรู้ และการให้ทุนการศึกษา</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป<u>ฮาวิตูส</u>- เขียนหนังสือ แปลหนังสือ เขียนบทความในนิตยสาร หนังสือพิมพ์</p>

6.1.6 สนามการศึกษา ความคิด ความรู้ วรรณกรรม อาจกล่าวได้ว่าการมีตำแหน่งในสนามนี้ของคุณชายเทพ คุณไท คุณหนึ่ง และคุณหญิงวัน ซึ่งจบการศึกษาจากสถานศึกษาต่างประเทศ ต่างจากคุณปานและพลเอกก๊กตีอยู่บ้าง ที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาในประเทศ แต่สำหรับตำแหน่งในสนามของกรณีศึกษาแต่ละรายพบว่ามีความต่างกัน ตามแต่ทุนที่แต่ละคนเป็นเจ้าของและแสดงออกซึ่งการครอบครองทุนนั้นๆ กล่าวคือ *คุณปาน*ทำงานในมูลนิธิโดยใช้ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปฮาวิตูสและทุนสัญลักษณ์ และทุนสังคมด้วยการพยายามให้ความรู้ในเรื่องสิทธิและหน้าที่แก่คนกลุ่มน้อยที่ด้อยโอกาส ขณะเดียวกันได้ทำงานในสนามการเมืองร่วมกับบุคคลอื่นๆ ทำการเสนอและตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาสีทธิของคนกลุ่มน้อย และจากการทำงานคุณปานผลิตผลงานออกมาเป็นในรูปวัตถุคือ หนังสือ เช่น เล่มหนึ่งกล่าวถึงการทำงานในฐานะนักพัฒนา อีกเล่มหนึ่งกล่าวถึงประสบการณ์ที่คุณปานได้พบเห็นจากการเดินทางทำงาน

คุณชายเทพ จบการศึกษาระดับมัธยมจากสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงและเก่าแก่แห่งหนึ่งในประเทศอังกฤษ มีความต้องการให้คนไทยได้มีโอกาสเรียนในรูปแบบเดียวกับที่คุณชายเทพผ่านระบบการศึกษานั้นๆ มา โดยเฉพาะความต้องการให้คนไทยมีโอกาสได้มีเพื่อนเป็นชาวต่างชาติ ได้มีโอกาสเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษในแบบที่สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย คุณชายเทพจึงได้ก่อตั้งโรงเรียนนานาชาติขึ้นมา แต่เมื่อการรับนักเรียนคนไทยเข้าศึกษาในระยะต่อมาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เกือบร้อยละเก้าสิบ ความมุ่งหวังของคุณชายเทพดังที่ตั้งใจไว้ในเบื้องแรกจึงไม่สอดคล้องกัน คุณชายเทพจึงได้ลาออกจากการเป็นผู้บริหารของโรงเรียนนานาชาติแห่งนั้น แม้ปัจจุบันคุณชายเทพจะไม่ได้มีตำแหน่งในสถานศึกษานั้นแล้ว แต่การริเริ่ม และมุมมองที่มุ่งนำเสนอต่อการศึกษาไทยเป็นสิ่งที่มิประโยชน์อย่างมาก

สำหรับงานเขียน **คุณชายเทพ** เคยเขียนในรูปบทความที่แสดงถึงมุมมองที่เกี่ยวเนื่องกับงานในตำแหน่งหน้าที่ โดยส่วนใหญ่ปรากฏในวารสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ของคุณชายเทพ สำหรับงานเขียนในรูปหนังสือ **คุณชายเทพ** ปฏิเสธที่จะเขียนเพื่อแสดงองค์ความรู้ที่สะสมมา ซึ่งส่วนมากองค์ความรู้ที่คุณชายเทพมีเกิดจากการสะสมโดยส่วนตัวและมีคุณชายเพียงคนเดียวที่รู้และเข้าใจ การไม่แสดงออกซึ่งทุนวัฒนธรรมที่นอกเหนือจากที่จะต้องทำในรูปของวารสารที่เป็นวาระ บ่งบอกถึงวัฒนธรรมไทยที่หวงแหนความรู้และเลือกที่จะให้ความรู้ที่ตนมีนั้นตายไปกับตนเอง แม้ว่าคุณชายเทพจะกล่าวว่าเป็นเรื่องของการแบ่งงานกันทำในสังคมก็ตาม พลเอกภักดี ซึ่งเป็นข้าราชการที่มีความสามารถ ดำรงตำแหน่งระดับสูงในระบบราชการ ได้ใช้ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป *ฮาบิตุส* คือ ความรู้ที่ได้จากการเรียนและจากประสบการณ์การทำงานสร้างทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป *วัตดุ* ด้วยการเขียนบทความลงในวารสารของหน่วยงาน นอกจากนี้พลเอกภักดียังก่อตั้งหน่วยงานและมูลนิธิที่มีเป้าหมายในการระดมความคิดและทำหน้าที่ให้การศึกษาในเรื่องต่างที่เกี่ยวกับความมั่นคงและการพัฒนาประเทศผ่านการจัดสัมมนา การประชุม เพื่อนำเสนอติดตามผลงาน และประเมินผลงาน การทำหน้าที่ของพลเอกภักดีในฐานะประธานหน่วยงานดังกล่าวจะสำเร็จได้อย่างน้อยจำเป็นต้องใช้ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ที่พลเอกภักดีได้สร้างและสั่งสมมา

ทุนวัฒนธรรมทุกรูปแบบ ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์ และโดยส่วนตัวแล้วพลเอกภักดีได้ทำการศึกษาอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทยและประเทศพม่า และศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์และความมั่นคงด้านต่างๆ ของประเทศไทย และด้วยความรู้ความสามารถที่ดำรงอยู่ในรูปวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในรูป *ฮาบิตุส* จึงปรากฏว่าบ่อยครั้งที่พลเอกภักดีจะได้รับเชิญไปกล่าวในงานสัมมนา การประชุม เพื่อบรรยายในเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงเอกลักษณ์ของประเทศไทย ประวัติศาสตร์ไทยและพม่าอยู่เสมอ ซึ่งคุณปานและคุณชายเทพ โดยเฉพาะในช่วงที่รับราชการก็ไม่ต่างกัน คือ จะได้รับเชิญไปกล่าวในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนกลุ่มน้อย และที่เกี่ยวกับการเงินการคลัง ตามลำดับอยู่เสมอ

คุณไท มีตำแหน่งในสนามนี้ ด้วยการที่มูลนิธิของตระกูล นโยบายของธุรกิจ และตัวคุณไทเองให้ความสำคัญกับสนามนี้ จึงปรากฏอยู่บ่อยครั้งที่คุณไทและมูลนิธิได้เข้าไปให้การสนับสนุน โดยเฉพาะด้วยทุนเศรษฐกิจในกิจกรรมที่เห็นว่าเป็นการให้ความรู้ การศึกษา และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักและดำรงอยู่ต่อไป และโดยส่วนตัวแล้ว คุณไทเคยเขียนบทความเกี่ยวกับกีฬาลงในนิตยสาร และได้ผลิตหนังสือขึ้นมาสองเล่ม เล่มหนึ่งเขียนเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ด้วยมุมมองใหม่ๆ อีกเล่มเป็นการรวบรวมภาพแห่งความประทับใจในอีกแง่มุมหนึ่งที่ต่างออกไป หนังสือทั้งสองเล่มนี้แสดงออกซึ่งทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป*ฮาบิตุส* โดยเล่มแรกปรากฏชัดในแง่ของทัศนคติและมุมมองความคิด อีกเล่มปรากฏชัดในแง่ของทุนวัฒนธรรมที่สืบทอดมาบิดา คือ การถ่ายรูป ถึงแม้ว่าภาพในหนังสือ คุณไทจะไม่ได้ถ่ายเองก็ตาม และรายได้จากการขายหนังสือทั้งสองเล่มนี้คุณไทได้มองเป็นทุนการศึกษาให้กับนิสิตนักศึกษาด้วย

คุณหนึ่ง มีตำแหน่งในสนามนี้ด้วยวิธีการและทุนที่คล้ายกับคุณไท คือ ผ่านมูลนิธิและนโยบายของบริษัทที่คุณหนึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงอยู่ เช่น การให้ความรู้ในเรื่องน้ำ การใช้น้ำกับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้การที่คุณหนึ่งมีตำแหน่งในสนามการเมือง และมีความสนใจในด้านกีฬาได้ผนวกกันเข้าโดยคุณหนึ่งได้เสนอให้มีการสนับสนุนเด็กๆ ให้อ่านหนังสือ และมีการฝึกสอนว่ายน้ำให้กับเด็กๆ ด้วย

สำหรับคุณหญิงวัน การเข้าไปมีตำแหน่งในสนามการศึกษา เป็นเรื่องของความตั้งใจความมุ่งมั่นที่ต้องการนำเสนอสิ่งที่ดีที่สุดให้กับเด็กนักเรียนไทย โดยเฉพาะเด็กนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในตัวเมืองต่อข้าราชการผู้มีอำนาจโดยตรงในเรื่องการศึกษา เช่น ความพยายามที่จะนำเสนอหนังสือเด็กที่จะมีทั้งเนื้อเรื่องและรูปภาพที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผ่านทุนของคุณหญิงวันเอง โดยเฉพาะทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม แม้ผลงานในการนำเสนอและผลักดันของคุณหญิงวันจะมีไม่มากนักเพราะติดขัดกับกฎระเบียบต่างๆ ของระบบราชการ แต่ความเป็นชนชั้นนำโดยเฉพาะการมีตำแหน่งที่โดดเด่นในสนามอื่น มีส่วนอย่างมากในความพยายามที่จะนำเสนอสื่อต่างๆ สำหรับเด็กในสนามอำนาจทางการศึกษา นอกจากนี้แล้วคุณหญิงวันยังได้ให้การช่วยเหลือและให้การศึกษาแก่กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ผ่านการทำงานในมูลนิธิต่างๆ ทั้งมูลนิธิเพื่อสังคม และมูลนิธิที่ตั้งสืบเนื่องจากธุรกิจด้านสุขภาพร่างกายที่ทำ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ความรู้ รวมถึงให้ทุนการศึกษาด้วย

คุณหญิงวันถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป*ฮาบิตุส*อยู่มาก โดยเฉพาะในด้านการคิด การประพันธ์ ทั้งงานเขียนร้อยแก้ว ร้อยกรอง งานแปล ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และงานประพันธ์หลายชิ้นของคุณหญิงวันก็ได้รับรางวัลด้วย

ตาราง 6.8 ทูของกรณีศึกษาในสนามการกีฬา

	สนามของกีฬา
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	-
2. คุณชายเทพ	ทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส - เจ้าของทีมกีฬา สะสมรถ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส ทุนสัญลักษณ์- สนับสนุนบุตรชายให้มีทักษะ ความรู้ จน กลายเป็นความชอบในด้านกีฬา จนกลายเป็นนักกีฬาของทีม
3. พลเอกภักดี	ทุนสัญลักษณ์- การได้รับเชิญไปเป็นประธานเปิดการแข่งขัน มอบถ้วยรางวัลให้ผู้ชนะ การแข่งขัน ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส - พี่ชายสร้างลานกีฬาเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการเล่น กีฬานิกิตหนึ่งให้กับเด็ก
4. คุณไท	ทุนเศรษฐกิจ ทุนสัญลักษณ์ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส ทุนสังคม- ในนามมูลนิธิและ ในนามของธุรกิจ สนับสนุนนักกีฬาที่มีความสามารถ จัดสร้างทีมกีฬาเยาวชน รวมทั้งจัด แข่งขันระดับอาชีพ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส ทุนสัญลักษณ์- ดำรงตำแหน่งในด้านกีฬาทั้งสมาคม คณะทำงานระดับชาติ ระดับนานาชาติ เคยเป็น โค้ชทีมชาติ
5. คุณหนึ่ง	ทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส - การให้การสนับสนุนการจัดการแข่งขัน ต่างๆ การจัดการแข่งขันกีฬา ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส ทุนสัญลักษณ์ ทุนเศรษฐกิจ- สมาชิกสโมสรกีฬา (Sports Club) ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส ทุนสัญลักษณ์- คณะทำงานกำหนดแนวทางและนโยบาย ด้านกีฬาในระดับจังหวัด
6. คุณหญิงวัน	ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป ฮาบิตุส ทุนสัญลักษณ์ ทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ- สมาชิก สโมสรการกีฬา (Sports Club) ในฐานะภรรยาของสมาชิก (lady privilege)

6.1.7 สนามการกีฬา การมีตำแหน่งในสนามนี้ของกรณีศึกษาเป็นเช่นเดียวกับสนามอื่นๆ คือ มีตำแหน่งจากทุนที่เป็นเจ้าของทั้งทุนวัฒนธรรม ทุนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป**ฮาบิตุส** คือ เป็นความสามารถทางกีฬา ความสนใจในกีฬา รวมทั้งการสืบทอดความสนใจจากบิดา

คุณชายเทพ ความชื่นชอบในกีฬานิกิตหนึ่ง เคยสะสมรถ ปัจจุบันมีทีมแข่งขันเป็นของตัวเอง และบุตรชายของคุณชายเทพได้สืบทอดความชื่นชอบในกีฬานิกิตนี้และเคยเป็นนักกีฬาแข่งขันด้วย การสะสมรถและการเป็นเจ้าของทีมกีฬานิกิตหนึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป**ฮาบิตุส** และคุณชายเทพได้กลายเป็นหนึ่งในผู้นำในชนิกิตกีฬานั้นๆ ที่

หากเอ่ยถึงกีฬา และการแข่งขันกีฬาชนิดนั้น ก็จะต้องนึกถึงคุณชายเทพ ทีมแข่งขันของคุณชายเทพ และบุตรชายของคุณชายเทพที่ชื่นชอบในกีฬาเช่นเดียวกัน

พลเอกภักดี ได้สะสมทุนวัฒนธรรมด้านกีฬาอยู่ในรูปของ*ฮาบิตุส* มาตั้งแต่เด็ก เมื่อครั้งที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนนายร้อย หรือการอบรมบ่มเพาะจากบิดาที่เป็นผู้สอนกีฬาให้ด้วยตนเอง ปัจจุบัน ทุนสัญลักษณ์และทุนวัฒนธรรมที่พลเอกภักดีสั่งสมมา ทำให้มักได้รับเชิญไปเป็นประธานเปิดการแข่งขัน มอบถ้วยรางวัลให้ผู้ชนะการแข่งขันอยู่เสมอ และพี่ชายของพลเอกภักดีซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดาและสถานศึกษาเช่นเดียวกัน ได้สร้างลานกีฬา เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการเล่นกีฬาชนิดหนึ่งให้กับเด็กๆ ด้วย

คุณไทและคุณหนึ่ง มีตำแหน่งอยู่ในสนามนี้ในหลายรูปแบบด้วยทุนทุกชนิดที่สั่งสมมาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะทุนวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากสถานศึกษาในต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการกีฬาเป็นอย่างมาก กล่าวสำหรับบทบาทสถานศึกษาต่างประเทศที่ทำหน้าที่บ่มเพาะทักษะและความสามารถทางด้านกีฬาให้กับเด็กนักเรียนอย่างเด่นชัดมากกว่าสถานศึกษาในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการบรรจุกีฬาหลากหลายชนิดลงในหลักสูตรการเรียนการสอน การมีพื้นที่ที่กว้างขวางเอื้ออำนวยกับการเล่นกีฬาทุกประเภท อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางกีฬา บรรยากาศที่สนับสนุนและให้ความสำคัญกับนักเรียนที่มีทักษะความสามารถทางกีฬา การจัดการแข่งขันภายในและระหว่างสถานศึกษา กระบวนการอบรมบ่มเพาะให้นักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของกีฬาจนแทรกซึมเข้าไปอยู่ในความคิดและวิถีชีวิตจนในที่สุดกีฬาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ประเภทกีฬาบางชนิดไม่มีการเรียนการสอนอย่างจริงจังในหลักสูตรการเรียนในประเทศ เช่น การขี่ม้า ยิงปืน คาราเต้ เทควันโด เทนนิส กอล์ฟ ฯลฯ แต่คุณไท คุณหนึ่ง และคุณชายเทพ เริ่มต้นการศึกษาในสถานศึกษาต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับกีฬาดังเด็ยเด็ก จึงสามารถเล่นกีฬาได้ทุกประเภท และมองเห็นประโยชน์และได้ข้อคิดในบางแง่มุมจากการเล่นกีฬา ไม่ใช่แค่เล่นเพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้กับร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว และปัจจุบันกีฬาก็ยังเข้าไปมีบทบาทในชีวิตประจำวันทั้งคุณไทและคุณหนึ่งด้วยการออกกำลังกายและเล่นกีฬาทุกวัน และด้วยการเข้าไปมีตำแหน่งในสนามการกีฬาที่จะมีส่วนในการส่งเสริม เสริมสร้าง และสนับสนุนการเล่นกีฬา เช่น การที่คุณไทเคยเป็น โค้ชกีฬาทีมชาติ มีตำแหน่งในสมาคมกีฬา หรือการที่คุณหนึ่งเป็นหนึ่งในคณะทำงานที่มีอำนาจในเชิงนโยบายอันจะมีผลต่อวงการกีฬาชนิดนั้นๆ หรือต่อประชาชนทั่วไป การที่คุณไทและคุณหนึ่งมีทุนทางสังคมและทุนเศรษฐกิจมาก จะมีส่วนช่วยอย่างมากต่อการทำหน้าที่ผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นการขอการสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่นๆ รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้ทุนเศรษฐกิจและทุนสัญลักษณ์จากธุรกิจการค้าและมูลนิธิ รวมทั้งทุนวัฒนธรรมและทุนทางสังคม ในการสนับสนุนนักกีฬาที่มีความสามารถ จัดสร้างทีมกีฬา และการจัดการแข่งขันระดับอาชีพ

การมีตำแหน่งในสนามทางกีฬา ยังสามารถเกิดได้จากการสืบทอดทุนวัฒนธรรมจากบิดา ดังเช่นคุณไท่ที่ชื่นชอบในกีฬาบางชนิด และสะสมอุปกรณ์ที่ใช้ในกีฬานั้นๆ ไว้ ก็เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากบิดาโดยตรง และเมื่อบิดาของคุณไท่ได้ก่อตั้งสมาคมกีฬาและดำรงตำแหน่งประธาน คุณไท่ซึ่งสืบทอดทุนวัฒนธรรมจากบิดา ในอนาคตก็สามารถสืบทอดตำแหน่งประธานสมาคมต่อบิดาได้อย่างไม่มีข้อกังขา

การพิจารณาดำแหน่งในสนามของกีฬา ยังสามารถพิจารณาจากสถานที่ได้เช่นกัน ซึ่งสถานที่ที่จะกล่าวถึงคือ *สปอร์ตคลับ* หรือที่เรียกกันว่าราชกรีฑาสโมสร(นอกจากสปอร์ตคลับ สโมสรกีฬาอื่นที่อาจเทียบเท่าคือ โปโลคลับ แต่ก็จัดเป็นสโมสรสำหรับเศรษฐีใหม่) ในยุคแรกสปอร์ตคลับ เป็นที่ชุมนุมของชาวตะวันตกที่มาค้าขายติดต่อกับไทยในรัชกาลที่ห้า และเป็นที่ยังสรรคระหว่างคนไทยและคนต่างชาติตามพระบรมราโชบาย ปัจจุบันสปอร์ตคลับเป็นที่ที่คนที่อยู่ในสังคมชั้นสูงใช้พบปะสังสรรค์ส่วนตัวและเป็นสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงไปสู่ผลประโยชน์ทางธุรกิจและตำแหน่งหน้าที่ทางการงาน สมาชิกของสปอร์ตคลับมีหลายประเภทมีทั้งบุคคลที่มั่งคั่ง ร่ำรวยและอยู่ในแวดวงข้าราชการ บุคคลที่ไม่ร่ำรวยแต่มีชาติกำเนิดดีและได้รับการศึกษาอบรมระดับสูง บุคคลที่เป็นพ่อค้ำนักธุรกิจร่ำรวยและพยายามชักนำตัวเองให้เข้าไปใกล้ชิดในแวดวงสังคมชั้นสูง และบุคคลที่ไม่ร่ำรวย ไม่ใช่ข้าราชการ แต่ต้องการใกล้ชิดในแวดวงคนที่ร่ำรวยและข้าราชการ¹ แต่ลักษณะโดยทั่วไปของสมาชิกสปอร์ตคลับแห่งนี้ คือ มีชาติตระกูลและร่ำรวย ดังนั้นการเป็นสมาชิกในสปอร์ตคลับดังเช่นคุณชายเทพ คุณไท่ คุณหนึ่ง คุณหญิงวันและสามี ก็เป็นสิ่งที่บ่งบอกทั้งตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมและทุนทางสังคมของคนๆ นั้นด้วย

มีข้อสังเกตคือ ในพื้นที่ทางสังคม ตำแหน่งของชนชั้นกีฬาที่คุณชายเทพและคุณไท่ดำรงอยู่นั้น ก่อนไปในทิศทางที่มีทุนเศรษฐกิจอยู่ในปริมาณมาก หมายความว่า ตำแหน่งในชนชั้นกีฬาที่ทั้งสองกรณีศึกษาได้เลือกหรือได้รับสืบทอดมา ได้ถูกพิจารณาอย่างถี่ถ้วนผ่าน*ฮาบิตุส*ของกรณีศึกษา การอบรมกล่อมเกลามาจากสถาบันต่างๆ และ*ฮาบิตุส*ของชนชั้นแล้วว่าเป็นตำแหน่งที่เหมาะสมที่จะดำรงอยู่ เพราะการเลือกที่จะอยู่ในตำแหน่งใดก็ตามเท่ากับเป็นการเลือกแล้วว่าจะตำแหน่งอื่นๆ ที่อยู่แวดล้อมคืออะไร และมีระยะห่างกับตำแหน่งอื่นๆ ทั้งใกล้และไกลอย่างไร ฉะนั้นตำแหน่งในชนชั้นกีฬาในพื้นที่ทางสังคมที่ประวัติศาสตร์และสังคมได้กำหนดตำแหน่งไว้แล้ว และตำแหน่งในสนามของกีฬาจึงจะต้องถูกพิจารณาแล้วอย่างถี่ถ้วน ทั้งนี้การรักษาระยะห่างในแต่ละชนชั้นกีฬาและกับบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานะและตำแหน่งของการครอบงำนั่นเอง

¹ การเป็นสมาชิกจะต้องผ่านกระบวนการคัดกรองและเลือกเฟ้นคนที่มีความสมบัติดี ประวัติดี มีภูมิหลังทางสังคมดี จะมีคนค้ำประกัน มีผู้รับรอง หลังจากผ่านกระบวนการมากมายจนได้เป็นสมาชิกแล้ว สมาชิกคนหนึ่งสามารถให้ภรรยาและบุตรเข้ามาใช้สิทธิได้จนกว่าบุตรจะมีอายุเต็ม 20 ปี จึงจะต้องสมัครเป็นสมาชิกเต็มตัวโดยอัตโนมัติ ส่วนหนึ่งในสปอร์ตคลับที่ยังสะท้อนจาตรีประเพณีแบบโบราณ คือสุภาพสตรีโสดผู้เป็นสมาชิกประเภท *ladies privileges* จะถูกกำหนดไม่ให้มีสิทธิมีเสียงใด ๆ ทั้งสิ้น

ตาราง 6.9 ทูทของกรณีศึกษาในสนามศิลปะ ดนตรี การแสดง การบันเทิง

	สนามศิลปะ ดนตรี การแสดง การบันเทิง
	ทูทและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศและที่อยู่ในรูปวัตถุ ทุนสัญลักษณ์- เป็นบุตรหลานจากราชสกุลที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในดนตรีไทยอย่างมาก บิดาคณป่านได้ตั้งคณะละครวงดนตรี สามารถเล่นดนตรีไทยได้เกือบทุกชนิด ประพันธ์เพลง ร้องเพลง อีกทั้งยังเคยดำรงตำแหน่งอธิบดีในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรี คุณปานจึงมีความรู้และความชื่นชอบในศิลปะ การแสดง และดนตรีไทย รวมทั้งการแสดงท้องถิ่นของต่างประเทศด้วย เช่น การแสดงหุ่นกระบอกน้ำของประเทศเวียดนาม</p>
2. คุณชายเทพ	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศ- การเข้าชม การมีความรู้และความเข้าใจในศิลปะ การแสดง ดนตรี</p>
3. พลเอกภักดิ์	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศ- การเข้าชม การมีความรู้และความเข้าใจในศิลปะ การแสดง ดนตรี ในแบบตะวันตกและในแบบไทย</p>
4. คุณไท	<p>ทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศ ทุนสัญลักษณ์- ในนามมูลนิธิ และนามของธุรกิจสนับสนุนการเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เพื่อสร้างจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทย การจัดการแสดงดนตรีในสวนด้วยวงออเคสตรา</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศและที่ถูกทำให้อยู่ในรูปวัตถุ-การฟังดนตรี ชมการแสดง และละครเวที การสร้างสถานที่ในสวน และใช้ในการจัดการแสดงดนตรีทุกปี</p> <p>ทุนทางสังคม ทุนสัญลักษณ์- รู้จักกับผู้กำกับละคร ละครเวที และนักแสดง เคยแสดงละครโทรทัศน์ ภรรยาของคุณไทเคยแสดงภาพยนตร์</p>
5. คุณหนึ่ง	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศ- สะสมภาพของศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับโลก การฟังดนตรี ชมการแสดง ชื่นชอบเพลงดนตรีหลากหลายประเภท</p> <p>ทุนเศรษฐกิจ- สนับสนุนกิจกรรมการแสดงที่เป็นทั้งศิลปะและดนตรีในนามบริษัทและมูลนิธิ</p> <p>ทุนทางสังคม ทุนสัญลักษณ์- รู้จักกับผู้กำกับภาพยนตร์ เคยแสดงภาพยนตร์</p>
6. คุณหญิงวัน	<p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศ- การชมงานศิลปะทั้งในและต่างประเทศอยู่เสมอ การมีความรู้เกี่ยวกับศิลปะและศิลปินทั้งระดับประเทศและระดับโลก การเขียนบทความเกี่ยวกับศิลปะลงในสื่อต่างๆ การแต่งเนื้อเพลงเป็นภาษาอังกฤษ การแปลเพลงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ</p> <p>ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปอภิปุศและทุนทางสังคม- การรู้จักกับศิลปิน นักร้อง นักดนตรี ที่มีชื่อเสียง</p>

6.1.8 *สนามศิลปะ คนตรี การแสดง การบันเทิง* การมีตำแหน่งในสนามนี้ของคุณปานเกิดจากการที่บิดาและคุณปู่มีทุนวัฒนธรรมในรูป*ฮาบิตุส*และทุนทางวัตถุค่านี้อยู่มาก คุณปานซึ่งเป็นหนึ่งในบุตรหลานจึงสืบทอดทุนและการมีตำแหน่งในสนามมาด้วย เห็นได้ชัดจากการที่ คุณปาน สืบทอดธรรมเนียมในการบริโภคศิลปะคนตรีในแบบไทยๆ มาจากบิดา และเห็นคุณค่าของการรักษาวัฒนธรรมนี้เอาไว้ นอกจากศิลปะ คนตรี การแสดงของไทย คุณปานยังมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะ คนตรีและการแสดงแบบตะวันตกด้วย อย่างไรก็ตามการมีตำแหน่งของคุณปานไม่ใช่ในฐานะผู้เสพหรือบริโภคเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ในฐานะผู้สนับสนุนและรักษาศิลปะคนตรีแบบไทยด้วยทุนวัฒนธรรมและทุนทางสังคม ผ่านการเป็นผู้สืบทอดผู้ก่อตั้งคณะละคร คณะคนตรีไทย

คุณชายเทพ คุณไท คุณหนึ่ง และคุณหญิงวัน ได้ใช้ชีวิตและศึกษาในสถานศึกษาในต่างประเทศมาเป็นเวลานาน จึงได้รับการบ่มเพาะและสั่งสมทุนวัฒนธรรมแบบชนชั้นนำมาด้วยในแง่ของการบริโภคคนตรี การแสดง ละคร โอเปร่า ฯลฯ พบว่าคุณชายเทพมีรูปแบบการกำหนดตำแหน่งตนเองในสนามแตกต่างออกไปจากคุณไท คุณหนึ่ง และคุณหญิงวัน ที่มักไปชมการแสดงหรือศิลปะเสมอ คุณชายเทพแสดงความเป็นตัวของตัวเองด้วยแสดงออกว่าไม่นิยมเสพศิลปะคนตรีหรือการแสดงตามแบบอย่างของชนชั้นนำทั้งในสังคมไทยและต่างประเทศ ดังที่คุณชายเทพกล่าวว่า “[คนตรี ภาพยนตร์ การแสดง] ชมบ้าง ถ้าเป็นไปได้ก็ไม่” “...การแสดงทุกประเภท ไทย และเทศ ไม่ไป ถ้าทำได้” “...ทั้งปี 49 ไปดูก็แค่ทวิภพ(ละครเวที) มีคนตีตัวให้ ... ก็เลยต้องไปดู เพราะเข้าใจว่าทวิภพดีมาก ไม่ใช่ไม่เข้าใจ...” จึงเห็นได้ว่าการปฏิเสธที่จะไม่เสพไม่ได้หมายความว่า คุณชายเทพไม่มีทุนวัฒนธรรมและธรรมเนียมของชนชั้นนำ เพราะการแสดงความเป็นตัวของตัวเองในการเลือกเสพศิลปะการแสดงต่างๆ คือแนวกริยาเฉพาะของคุณชายเทพที่เกิดจากการแน่ใจว่าตนเองมีทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์ในแบบของชนชั้นนำอยู่มาก แต่ไม่ต้องการแสดงออกตามแบบที่ชนชั้นนำคนอื่นๆ กระทำกัน

สำหรับพลเอกภักดีซึ่งจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในประเทศ ก็มีทุนวัฒนธรรมในแบบตะวันตกและในแบบไทยเช่นเดียวกับกรณีศึกษาคนอื่นๆ ดังเช่นที่พลเอกภักดีกล่าวว่าได้ไปชมการแสดง คนตรี คอนเสิร์ตทั้งในและต่างประเทศการแสดง สำหรับศิลปะ แม้พลเอกภักดีจะชื่นชมงานศิลปะ โดยเฉพาะงานแกะสลักในรูปแบบของไทย แต่ความสามารถในการตัดสินใจและบ่งชี้ได้ว่าการออกและหรือศิลปะอย่างไรเรียกว่า ความงามได้ ดังเช่นการพิจารณาได้ว่าเครื่องประดับเพชรชิ้นใดเป็นงานออกแบบชิ้นเอก เป็นการแสดงถึงความมีความรู้ในศิลปะและการประเมินค่าและความงามของศิลปะที่ดำรงอยู่ใน*ฮาบิตุส*ของพลเอกภักดี

สำหรับคุณไท นอกจากการเสพคนตรี การแสดง และศิลปะ คุณไทยังมีตำแหน่งในสนามในฐานะผู้สนับสนุน การสนับสนุนนี้เป็นการแสดงออกร่วมกันระหว่างตัวคุณไท บริษัท และสัญลักษณ์ของบริษัท ด้วยการให้ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ร่วมกันของคุณไทและบริษัทของตระกูล ซึ่งยากที่จะแยกออกจากกันได้ ด้วยการสนับสนุนเงินทุน

เพื่อการเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงต่างๆ งานเทศกาล งานประจำปี งานประจำจังหวัด ซึ่งแสดงออกถึงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมอันโดดเด่นของท้องถิ่น รวมทั้งการนำเสนอคนตรีในรูปแบบใหม่ๆ เช่น คนตรีในสวนด้วยวงออเคสตราให้กับคนไทยได้เสพ

คุณหญิงวัน มีทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป*สวามิตุสม*มากทั้งด้านศิลปะและภาษา กล่าวสำหรับด้านศิลปะ คุณหญิงวันมีความรู้และความสนใจในศิลปะมาก ชื่นชอบที่จะไปชมศิลปะที่พิพิธภัณฑ์ทั้งในประเทศและนอกประเทศ มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะและภาพที่เคยไปชมทั้งในและนอกประเทศเป็นอย่างดี และจากความชื่นชอบและมีความรู้ด้านศิลปะมากจึงปรากฏว่าคุณหญิงวันได้เขียนบทความลงในสื่อต่างๆ ทั้งนำเสนอและวิจารณ์งานและงานแสดงศิลปะอยู่บ่อยครั้ง สำหรับความสามารถทางด้านภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่ผ่านมากคุณหญิงวันได้แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงภาษาอังกฤษที่ใช้ในการเปิดกีฬาระดับนานาชาติ แต่งคำร้องภาษาอังกฤษเพลงประกอบภาพยนตร์ แปลเพลงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เคยจัดรายการวิทยุภาคภาษาอังกฤษ แต่โดยส่วนตัวคุณหญิงวันไม่นิยมที่จะฟังเพลงไม่ว่าประเภทใดๆ ก็ตาม หากจะมีบ้างก็เฉพาะดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้อง เป็นเหมือนดนตรีที่เปิดในสปา แต่ก็มักจะไม่เปิดเพราะคุณหญิงให้ทัศนะนั้นน่าสนใจไว้ว่า “แต่ข้าพเจ้าไม่ใช่วอลต์แมน ไม่ต่อสายไอพ็อคเข้าหู ไม่เหงาเมื่ออยู่คนเดียวโดยไม่เปิดเพลงหรือโทรทัศน์ ความเงียบให้โอกาสพักหู ให้ได้ยินเสียงธรรมชาติ ได้อยู่กับตัวเองกับสิ่งรอบตัวอย่างไม่ต้องมีสื่อภายนอกมานำพาอารมณ์ และจะไม่เปิดเครื่องเสียงในรถเวลาขับผ่านทิวทัศน์ที่งดงาม เพราะพบว่าความเงียบช่วยให้ซึมซับความชื่นบานจากปัจจุบัน ตรงนั้น เคี้ยวนี้ ได้อย่างวิเศษสุด ไม่ว่าจะป็นทางตา หู และกายสัมผัส” เพราะการมีอิสรภาพทางหูหรือความเงียบได้ช่วยทำให้มีอิสรภาพทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ชนชั้นนำไทยที่เป็นกรณีศึกษาเข้ามามีตำแหน่งในสนามนี้น้อยเช่นเดียวกับสนามของกีฬา นั่นเพราะสังคมไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมด้านดนตรีและกีฬาดังเช่นต่างประเทศ หากจะมีอยู่บ้างก็ในฐานะผู้เสพ ไม่ใช่ผู้สร้างและสนับสนุน ดังนั้นกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ในฐานะชนชั้นครอบงำจึงค่อนข้างน้อยกว่าในผู้ถูครอบงำ

นอกจากตำแหน่งในด้านศิลปะ ดนตรี การแสดงเชิงวัฒนธรรม ยังปรากฏว่าคุณไทและคุณหนึ่งยังเข้าไปมีตำแหน่งในส่วนที่เรียกว่าวงการบันเทิงด้วย ซึ่งถือเป็นการขยายไปยังตำแหน่งอื่นในสนามซึ่งเป็นเรื่องใหม่ของกลุ่มชนชั้นนำที่มีทุนเศรษฐกิจจำนวนมากและมีทุนวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการครอบงำสังคม ลักษณะสำคัญของสนามนี้คือ เป็นพื้นที่เปิด ที่ง่ายต่อการทำให้คนทั่วไปรู้จัก ที่ผ่านมามีนักการเมืองหลายคนที่ใช้สนามนี้เป็นเสมือนใบเบิกทางเพื่อก้าวไปสู่การเป็นนักการเมือง ในทางกลับกันนักการเมืองหลายคนก็มีภรรยาอยู่ในสนามนี้ ซึ่งมีผลในการสนับสนุนการได้ตำแหน่งทางการเมือง เพราะการเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศด้วยบทบาทการแสดงที่เข้าไปประทับอยู่ในความทรงจำและความรู้สึก ทำให้เกิดการจำได้ เกิดกลุ่มคนที่นิยมชมชอบ ซึ่งเป็นฐานสำคัญต่อการได้รับการเลือกตั้ง

ปัจจุบันปรากฏว่ามีคนที่เป็นที่รู้จักกันดีในวงสังคม บางคนมีทุนเศรษฐกิจมากแต่มีทุนวัฒนธรรมน้อยได้ใช้สนามนี้สร้างทุนสัญลักษณ์ให้กับตนเอง บางคนมีทั้งทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมมากได้ก้าวเข้าสู่สนามนี้เพิ่มทุนสัญลักษณ์ให้กับตนเอง อันส่งผลให้กลายเป็นที่รู้จักกันในวงกว้าง สำหรับคุณไทและภรรยา และคุณหนึ่งผู้มีทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ในปริมาณที่มากอยู่แล้ว มีลักษณะที่ต่างออกไป โดยมีการจำกัดความถี่ในการแสดงออกในสนามนี้คือ เพียงคนละหนึ่งครั้งเท่านั้น การก้าวเข้าไปในสนามนี้ก็เพื่อให้ผู้คนจำได้ โดยอย่างน้อยก็มีผลในการเพิ่มทุนสัญลักษณ์ให้กับตนเอง อันอาจจะมีประโยชน์ในอนาคตในทางใดทางหนึ่ง สำหรับคุณไทการแสดงออกในขอบเขตพื้นที่นี้ของภรรยาสร้างการจดจำได้มากกว่า เพราะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ซึ่งเอื้อประโยชน์อย่างมากต่อคุณไทเมื่อครั้งที่ก้าวสู่สนามทางการเมือง สำหรับคุณหนึ่งก็เข้าไปมีตำแหน่งในสนามประเภทเดียวกับภรรยาคุณไท ซึ่งก็สามารถสร้างการจดจำได้มากเพราะแสดงร่วมกับนักแสดงที่มีชื่อเสียง แม้จะน้อยกว่าภรรยาคุณไทก็ตาม เพราะประเภทของการแสดง ชื่อเสียงของผู้กำกับ งบประมาณในการถ่ายทำ และความยิ่งใหญ่ในการประชาสัมพันธ์ต่างกัน

ปัจจุบันผู้คนในวงสังคมชั้นสูงได้เข้าสู่สนามของการแสดงบันเทิงมากขึ้น แต่สิ่งที่ต่างกันคือ คนที่มีทุนเศรษฐกิจมากแต่มีทุนวัฒนธรรมน้อยต้องการสร้างทุนสัญลักษณ์จากการเข้ามามีตำแหน่งในสนามนี้ ในขณะที่คนที่มีความรู้ทุกชนิดอยู่ในปริมาณมากอยู่แล้วต้องการเพียงเพิ่มทุนสัญลักษณ์และทุนทางสังคมเท่านั้น การที่ชนชั้นนำจะก้าวเข้ามามีปฏิสัมพันธ์และหาประโยชน์เพิ่มทุนจากสนามของการแสดงบันเทิงถือเป็นมิติใหม่ที่จะพบได้มากขึ้น

ตาราง 6.10 ทุนของกรณีศึกษาในสนามศาสนา

	สนามศาสนา
	ทุนและการปฏิบัติ
1. คุณปาน	ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป สวัสดิส - การอบรมสั่งสอน วิถีปฏิบัติในวัยเด็ก การอ่านหนังสือ ธรรมะ การฟังนิทานชาดก ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป สวัสดิส และ ทุนเศรษฐกิจ - การเป็นผู้ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เพื่อให้เข้าใจและเข้าถึงแก่นของธรรมะอย่างลึกซึ้ง และเป็นองค์ปาฐกในบางโอกาส
2. คุณชายเทพ	-
3. พลเอกภักดี	-
4. คุณไท	-
5. คุณหนึ่ง	-
6. คุณหญิงวัน	ทุน เศรษฐกิจ - การเป็นผู้ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เพื่อให้เข้าใจและเข้าถึงแก่นของธรรมะอย่างลึกซึ้ง ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูป สวัสดิส - การเป็นผู้บรรยายธรรม การเขียนหนังสือ

6.1.9 **สนามศาสนา** ในประเทศไทยการเข้าไปมีตำแหน่งใดๆ ก็ตามในทางศาสนา จะถูกจำกัดด้วยเพศและความเหมาะสม ผู้หญิงจึงเป็นเพศที่ถูกจำกัดการเข้าไปมีตำแหน่งด้วยความเหมาะสมจากค่านิยมในสังคมไทย เมื่อการบวชอันเป็นวิธีหนึ่งในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในการเข้าไปมีตำแหน่งในสนามอันสามารถนำมาซึ่งทุนสัญลักษณ์ เช่น สมณศักดิ์ วิธีการเข้าไปมีตำแหน่งของผู้หญิงจึงถูกกำหนดให้แคบลง และจากการสัมภาษณ์พบว่าไม่มีเพียงคุณปานและคุณหญิงวันเท่านั้นที่เข้าไปอยู่ในสนามทางด้านศาสนา กล่าวคือ ด้วยการเข้าปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิในสถานปฏิบัติธรรม โดยคุณปานมักจะปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมทางภาคเหนือ เนื่องจากใกล้กับที่พักอาศัยและสถานที่ทำงาน ปัจจุบันคุณปานได้ก้าวไปถึงการปฏิบัติเดี่ยวภายหลังจากที่ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตและศาสนาจนมีความเข้าใจในระดับสูง โดยการปฏิบัติเดี่ยวในแต่ละครั้งมักใช้เวลาค่อนข้างยาวนานประมาณสองเดือน การปฏิบัติธรรมสำหรับคุณปานเกิดจากการวางรากฐานในเรื่องศาสนาจากมารดาและคุณตาคุณยายเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้คุณปานได้ค่อยๆ ซึมซับอยู่ในวิถีชีวิต และเมื่อเวลาเหมาะสมกับการมีผู้ชักชวนแนะนำ คุณปานจึงเริ่มเข้าสู่การปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง และจากการปฏิบัติอย่างลึกซึ้งบ่อยครั้งคุณปานจึงถูกเชิญให้ไปเป็นองค์ปาฐกในประเด็นที่เกี่ยวกับธรรมะและธรรมชาติ

สำหรับคุณหญิงวัน ความทุกข์ในช่วงจังหวะหนึ่งของชีวิตทำให้คุณหญิงวันเริ่มการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง หนึ่งในสถานปฏิบัติธรรมที่คุณหญิงวันเคยไปปฏิบัติคือสวนโมกข์ นอกจากนี้ยังมีสถานปฏิบัติธรรมที่จังหวัดทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือต่างประเทศก็เคยมี คุณหญิงวันได้เข้าสู่การปฏิบัติเดี่ยวมาเป็นเวลานานพอสมควร การปฏิบัติแต่ละครั้งของคุณหญิงใช้เวลาบางครั้งใช้เวลาถึงสามเดือนโดยที่จะไม่ติดต่อกับโลกภายนอกเลย ถึงคุณหญิงวันได้เรียนรู้คือ ‘ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์’ ไม่ว่าจะ เป็นความกลัว ความอยาก ความสงบสุข และการละวาง คุณหญิงวันได้ถ่ายทอดความเข้าใจใน ‘ธรรมชาติ’ อย่างลึกซึ้งจากการปฏิบัติธรรมนี้ลงในหนังสือในรูปของกลอน นอกจากธรรมชาติของมนุษย์ สิ่งที่คุณหญิงวันได้เรียนรู้ซึ่งเป็นการต่อยอดในสิ่งที่คุณหญิงวันได้ประสบคือ ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง กล่าวคือสถานภาพโดยกำเนิดของคุณหญิงวันคือลูกเจ้าสาวแต่ทรัพย์สินที่ได้รับเป็นมรดกก็น้อยกว่าผู้ชายหลายเท่า และเมื่อได้มาปฏิบัติธรรมความไม่เท่าเทียมก็ปรากฏชัดขึ้นอีก เพราะผู้หญิงไม่สามารถไปจุดธูปรับบาตรเหมือนกับพระได้ ชาวบ้านก็ไม่เอาของมาถวายเหมือนกับพระ ฉะนั้นการปฏิบัติธรรมจนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งด้วยสถานภาพของฆราวาส จึงน่าจะเป็นหนึ่งในวิธีการสร้างความเท่าเทียมกันอย่างน้อยด้วยการตระหนักรู้ในตัวคุณหญิงวันเอง ว่าคุณหญิงวันได้เข้าถึงแก่นของศาสนาพุทธมากน้อยแค่ไหน อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างแก่ผู้หญิงในวิธีการเข้าถึงสนามทางศาสนาแม้จะไม่มีตำแหน่งใดๆ ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงความเป็นสาระของสนามทางด้านศาสนาดังเช่นที่คุณปานและคุณหญิงวัน จำเป็นต้องมีทุนเศรษฐกิจในปริมาณหนึ่งที่จะเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในช่วงชีวิตที่เข้าสู่การปฏิบัติธรรมทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และการทำงานที่ทำอยู่ เพราะถ้าพึ่งคุณธรรมที่หาเข้ากินคำต้องส่งเสียเลี้ยงดูครอบครัว คงไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ดังเช่นที่คุณหญิงวันได้กล่าวไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้นอกจากเพศชายที่สามารถเข้าไปมีตำแหน่งในสนามทางด้านศาสนาด้วยการบวชแล้ว การเข้าไปในสนามเพื่อเข้าถึงแก่นของศาสนาเพื่อการเข้าใจชีวิตและธรรมชาติของมนุษย์ของเพศหญิงในวิถีเดียวกับที่คุณปานและคุณหญิงวันปฏิบัติ จึงถูกผูกขาดอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีทุนเศรษฐกิจมาก

การมีและรักษาตำแหน่งในสนามจำเป็นต้องสร้างการปฏิบัติต่างๆ ด้วยทุนที่สนามนั้นๆ ให้คุณค่าอยู่เสมอ หากทุนที่มีไม่ถูกนำไปใช้ในสนาม การเป็นเจ้าของทุนไม่ว่าจะมากเท่าใดก็ไม่เกิดประโยชน์ และไม่ทำให้ผู้ครอบครองทุนมีตำแหน่งใดๆ ในสนามและในพื้นที่ทางสังคม ฉะนั้นการมีทุนของกรณีศึกษาจึงถูกนำไปใช้ในสนามต่างๆ โดยจะพบว่าในแต่ละสนามการเป็นเจ้าของทุนเพียงชนิดเดียวไม่ได้ทำให้การมีตำแหน่งนั้นโดดเด่นขึ้นมา แต่จะต้องเรียนรู้จากสังคมหรือจากตำแหน่งรอบข้างหรือจากอดีต เพื่อที่จะเรียนรู้ว่าแต่ละตำแหน่งจะต้องใช้ทุนอย่างไรบ้าง ใช้อย่างไร และใช้เมื่อไร การมีทุนและมีตำแหน่งในสนามต่างๆ ของกรณีศึกษา พบว่า ทุนและตำแหน่งในสนามหนึ่งสามารถเอื้อประโยชน์และสนับสนุนการเข้าไปสู่สนามอื่นและหรือรักษาตำแหน่งในสนามอื่นๆ ได้ ฉะนั้น ทุนและตำแหน่งในสนามต่างๆ จึงถูกทำให้เกิดพลวัตอยู่ตลอดเวลา เพื่อการสร้างทุน เพิ่มพูนทุน รักษาทุน ซึ่งจะนำไปสู่การรักษาตำแหน่งในสนามและหรือเลื่อนตำแหน่งในสนามให้อยู่ในลำดับที่สูงขึ้น

เพื่อให้เห็นตัวอย่างพลวัตของทุนในสนามได้ชัดเจน จึงขอยกตัวอย่างในอดีตที่สามารถเห็นภาพเต็มของการก่อร่างสร้างตัว การสร้างทุน วิธีการสร้างตำแหน่งในสนามอื่น การรักษาและเพิ่มพูนทุน และการออกจากสนามหนึ่งเพื่อไปยังอีกสนามหนึ่ง คือ อากรเต็งหรือหลวงอุครพานิษฐ์ (สุภรัตน์ เลิศพานิษฐ์กุล, 2536: 69-74) พ่อค้าขุนนางชาวจีนได้ค่อยๆ ก้าวสู่สนามทางธุรกิจ ด้วยทุนวัฒนธรรมที่อยู่รูปฮาวบิตูสที่สั่งสมมาจากสังคมประเทศจีน คือ ความมานะ อุทิศตน จากนั่นค่อยๆ สร้างตัวจนเป็นนายทุนคนสำคัญ มีตำแหน่งในสนามทางธุรกิจ เมื่อมีตำแหน่งในสนามแล้ว การรักษาตำแหน่งในสนามก็เป็นกระบวนการสำคัญที่จะต้องระดมทุนประเทศและชนิดต่างๆ มาใช้ ทั้งวิธีการทางธุรกิจ คือการสร้างและขยายกิจการการค้าใหม่ๆ เช่น โรงสี โรงเลื่อย ไร่ ไร่น้ำ โรงจักร เลื่อยไม้ เรือเมล์ ธนาคาร ฯลฯ เพื่อให้มีเงินทุนเพิ่มมากขึ้นอันหมายถึงการมีทุนเศรษฐกิจที่เป็นทุนที่มีความสำคัญต่อสนามนี้ อีกวิธีการหนึ่งที่อากรเต็งใช้ในการรักษาตำแหน่งในสนามทางธุรกิจ คือการสร้างทุนทางสังคมกับขุนนาง จากการที่มีทุนเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน ความสัมพันธ์กับขุนนางทำให้อากรเต็งได้รับความช่วยเหลือให้ทำภาษีอากรฝิ่น สุรา และบ่อนเบี้ยในเชิงใหม่ได้ วิธีการนี้

อาคารตั้งได้ทั้งทุนเศรษฐกิจเพิ่มเติม ทุนทางสังคมกับขุนนางคนสำคัญที่มีอำนาจ และทุนสัญลักษณ์ ทั้งการเป็นเจ้าของ การเป็นเจ้าของภายในอาคาร และการเป็นบุคคลผู้มีความใกล้ชิดกับกับศูนย์อำนาจที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคเหนือ ทั้งหมดนี้ช่วยทำให้อาคารตั้งสามารถรักษาตำแหน่งในสนาม จนสามารถเข้าไปสู่การมีตำแหน่งในสนามแห่งอำนาจในสนามทางธุรกิจ

เมื่ออาคารตั้งเข้าไปสู่สนามแห่งอำนาจและได้เรียนรู้ว่าวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อการรักษาตำแหน่งอันหมายถึงทุนชนิดต่างๆ อาคารตั้งก็ใช้วิธีการที่ได้เรียนรู้แล้วว่ามีความมีประสิทธิภาพนั้นซ้ำๆ ภายหลังจากเดินทางจากเชียงใหม่มายังกรุงเทพฯ ก็ ได้ไปถวายตัวเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยในเวลานั้น จากนั้นก็ได้ดำเนินกิจการการค้าต่างๆ อย่างเป็นปึกแผ่นและมั่นคง จากนั้นได้เริ่มเข้าสู่การประมูลผูกขาดการจัดเก็บภาษีอากรต่างๆ โดยปรากฏในสมัยรัชกาลที่ห้าว่าไม่มีบริษัทใดประมูลผู้อาคารตั้งได้เลย การเป็นเจ้าของภายในอาคารทำให้อาคารตั้งได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในทุนสัญลักษณ์ที่หาได้ยากในสนามทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม อาคารตั้งได้ใช้ทุนเศรษฐกิจสร้างวัตถุที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น สะพานข้ามคลอง ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การดำรงรักษาสถานะในสังคมที่เจ้าัวเงินส่วนใหญ่ มักปฏิบัติกัน

เมื่อบุตรของอาคารตั้ง คือ จีนกี เข้ามาสืบทอดกิจการ ภารกิจหลักที่จะต้องทำคือการรักษาตำแหน่งในสนามทางธุรกิจ จีนกีจึงได้ขยายการลงทุนออกไปมากขึ้น รวมทั้งร่วมลงทุนกับพ่อค้าในกิจการหลายๆ อย่าง ความพยายามดังกล่าวนี้จีนกีต้องใช้ทั้งทุนเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม ทุนทางสังคมกับกลุ่มพ่อค้าด้วยกันเอง รวมทั้งทุนทางสังคมจากเมื่อครั้งที่บิดาได้สร้างไว้ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัว คือ การอดทน มานะ อุตสาหะ มองการณ์ไกล รวมทั้งการรับรู้ว่าคุณเองคือ ผู้สืบทอดธุรกิจจากบิดา ต้องรักษาทุนและตำแหน่งในสนามทางธุรกิจ และทุนสัญลักษณ์ คือ ภาพลักษณ์ของบิดาที่เป็นทั้งเจ้าัว ผู้มีอิทธิพลในหมู่ชาวจีน ผู้ใช้ทุนเศรษฐกิจทำคุณประโยชน์ให้กับสังคม และผู้มีความสัมพันธ์กับเจ้านายคนสำคัญ ทุนเหล่านี้จะถูกนำมาใช้ร่วมกันโดยตรงหรือด้วยการแปลงจากทุนชนิดหนึ่งไปเป็นทุนอีกชนิดหนึ่งในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ อย่างไรก็ตาม การทำธุรกิจของจีนกีต้องประสบกับภาวะขาดทุนเนื่องจากแข่งขันกับบริษัทจากตะวันตกไม่ได้ อีกทั้งในช่วงรัชกาลหก รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการเล่นหวย การเก็บภาษีอากรหวงจึงถูกยกเลิกไป เส้นทางธุรกิจเพิ่มการเพิ่มทุนเศรษฐกิจก็ลดน้อยลงไปอีก เมื่อทุนเศรษฐกิจซึ่งเป็นทุนหลักในการกำหนดตำแหน่งในสนามทางธุรกิจลดน้อยลงเรื่อยๆ ไม่สามารถถูกใช้เพื่อก่อให้เกิดผลใดๆ ในทางธุรกิจ อีกทั้งไม่เพียงพอต่อการแปลงไปเป็นทุนชนิดอื่นๆ และการแปลงกลับมาเป็นทุนเศรษฐกิจซึ่งต้องใช้เวลานาน เมื่อความค่อเนื่องอันแสดงถึงการมี การใช้ และผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจเพื่อรักษาตำแหน่งในสนามไม่สามารถเกิดขึ้นได้อีกต่อไป ในที่สุดจีนกีจึงต้องออกจากสนามไป

ฉะนั้นการสร้างและรักษาตำแหน่งในสนามทางธุรกิจ หรือสนามอื่นใดก็ตาม ทุนเศรษฐกิจหรือทุนประเภทอื่นซึ่งเป็นทุนหลักเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นต้องสร้างและระดมทุนชนิด

อื่นๆ มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับค่านิยมของสนามนั้นๆ การมีตำแหน่งในสนาม ตัวแสดงในสนามจำเป็นต้องทำให้ทุนทุกชนิดที่ตนเองมีถูกนำไปใช้ เพื่อให้การเคลื่อนไหวของทุนเป็นสิ่งที่บ่งบอกตำแหน่งของตัวแสดงหรือปัจเจกบุคคลนั้นๆ เช่นเดียวกับกรณีศึกษาทั้งหกคนที่มิมีทุนและพยายามทำให้ทุนทุกชนิดที่ตนเองมี เกิดความเคลื่อนไหวในหลายๆ สนาม เพื่อให้สังคมตระหนักถึงความโดดเด่นเพราะทุนเกิดการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาในสนามต่างๆ ในลักษณะที่สนับสนุนและเอื้อประโยชน์ต่อการมีตำแหน่งในสนามต่างๆ อย่างสอดคล้องกัน

6.2 การผลิตซ้ำทุนของชนชั้นนำ

กรณีศึกษาทั้งหกราย เป็นตัวอย่างชนชั้นนำที่สืบทอดความเป็นชนชั้นนำจากบรรพบุรุษ แต่การพิสูจน์ว่าชนชั้นนำสืบทอดเพื่อการผลิตซ้ำชนชั้นนำ จำเป็นต้องพิจารณาความคิดและแนวทางในการผลิตซ้ำของแต่ละกรณีศึกษา เพื่อหาแบบแผนการผลิตซ้ำชนชั้นนำไทย การให้สัมภาษณ์ของกรณีศึกษาในประเด็นต่างๆ อันบ่งบอกถึงการมีทุนสามารถแจกแจงได้ด้วยกรอบคิดเรื่องทุนสี่ประเภท ดังนี้

ตาราง 6.11 รายละเอียดทุนชนิดต่างๆ ของชนชั้นนำที่เป็นกรณีศึกษา

ชนิดของทุน ชนชั้นนำ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนสัญลักษณ์	ทุนทางสังคม	ทุนวัฒนธรรม		
				อยู่ในตัวบุคคล	อยู่ในรูปสถาบัน	วัตถุ
คุณปาน		<ul style="list-style-type: none"> - นามสกุล - วัง และความเชี่ยวชาญด้านศิลปะและดนตรีไทย - ตำแหน่งทางการเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นราชสกุล - สถานศึกษา - การเป็นลูกหลานเสรีไทย - การทำงานมูลนิธิ - การทำงานการเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นลูกหลานเสรีไทย - ความคิดที่จะทำประโยชน์เพื่อชาติ - แบบแผนการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย - ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ - ความชื่นชอบ ชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ประเพณีดนตรี การแสดง ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ทั้งของไทยท้องถิ่น และต่างชาติ - การปฏิบัติธรรม การเจริญสติอยู่เสมอ และนำเอาหลักธรรมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาจากสถาบันระดับอุดมศึกษาชั้นดีของประเทศไทย - การเป็นลูกหลานราชสกุล 	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือ - วัง - รางวัล

ชนิดของทุน ชนชั้นนำ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนสัญลักษณ์	ทุนทางสังคม	ทุนวัฒนธรรม		
				อยู่ในตัวบุคคล	อยู่ในรูปสถาบัน	วัตถุ
คุณชายเทพ	<ul style="list-style-type: none"> - วัง - ที่พักอาศัย - ที่พักตากอากาศ - มรดกของตระกูล - การทำธุรกิจ - เจ้าของทีมกีฬา 	<ul style="list-style-type: none"> - คำนำหน้าชื่อ - วัง - ตำแหน่งในราชการและตำแหน่งทางการเมืองที่ - เลขดำรงตำแหน่ง - เครื่องราชอิสริยาภรณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นราชสกุล - สถานศึกษา - การรับราชการและการมีตำแหน่งทางการเมือง - การร่วมทำการค้าการลงทุน - การศึกษาอบรมจากวปอ. 	<ul style="list-style-type: none"> - กิริยา ท่าทาง มารยาท การรับประทานอาหาร - ความคิดที่จะทำประโยชน์เพื่อชาติ/การใช้หนี้สังคม - ความโดดเด่น แตกต่างจากคนอื่นๆ ด้วยวิถีคิดและการปฏิบัติ 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาจากสถาบันชั้นนำทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา - การศึกษาอบรมจากวปอ. - การเป็นลูกหลานราชสกุล - เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นจุลจอมเกล้า 	<ul style="list-style-type: none"> - บทความ - วัง - กล้อง - เครื่องทองเหลือง - รถยนต์สะสม - เครื่องราชอิสริยาภรณ์
พลเอกภักดี	<ul style="list-style-type: none"> - ที่ดิน 	<ul style="list-style-type: none"> - นามสกุลพระราชทาน - ความเชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ - พี่ชายทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ - ตำแหน่งทางการเมือง - การเป็นศิษย์เก่าสถาบันการระดับมัธยมและระดับอุดมศึกษา - เครื่องราชอิสริยาภรณ์จากในและต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - การแต่งงานกับบุตรข้าราชการชั้นสูง - สถานศึกษา - การศึกษาอบรมจากวปอ. - เลขดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการระดับสูงและตำแหน่งทางการเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - กิริยา ท่าทาง มารยาท - ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ - ความรู้ ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ การพัฒนาประวัติศาสตร์ไทยและพม่า 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาจากสถาบันระดับอุดมศึกษาเฉพาะทางของประเทศไทย - การศึกษาอบรมจากวปอ. - เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นจุลจอมเกล้า 	<ul style="list-style-type: none"> - บทความ - รางวัล - เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ชนิดของทุน ชนชั้นนำ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนสัญลักษณ์	ทุนทางสังคม	ทุนวัฒนธรรม		
				อยู่ในตัวบุคคล	อยู่ในรูปสถาบัน	วัตถุ
คุณไท	<ul style="list-style-type: none"> -กิจการการค้าประเภทต่างๆ -ของสะสม -ที่พักอาศัย -ที่พักตากอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> -นามสกุลพระราชทาน -ความเชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ -ตำแหน่งทางการเมือง -การสร้างวัตถุเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น ศาลา -การเป็นศิษย์เก่าสถาบันการศึกษาระดับมัธยมและอุดมศึกษาที่ประเทศสหรัฐฯ -ตราหมีห้อยสินค้า -ชื่อของบุตรทั้งสามคนได้รับพระราชทาน -ภรรยาเป็นลูกหลานราชสกุล เคยแสดงภาพยนตร์และทำงานรับใช้อยู่ในวัง 	<ul style="list-style-type: none"> - การแต่งงานกับลูกหลานราชสกุล -การทำธุรกิจ --สถานศึกษา -การศึกษาอบรมจากวปอ. -การทำประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> -กิริยา ท่าทาง มารยาท การรับประทานอาหาร และรสนิยม -ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ -การให้ความสำคัญกับครอบครัว - การให้ความสำคัญกับการเล่นกีฬา ที่ไม่ใช่แค่ความแข็งแรงของร่างกาย -การพัฒนาในด้านต่างๆ ของบุคคลเพื่อการเป็นคนที่สมบูรณ์ -การสืบทอดรสนิมจากบิดา เช่น การสะสมรถไวน์ ปีน กล้องถ่ายรูป การถ่ายรูป 	<ul style="list-style-type: none"> -การศึกษาจากสถาบันชั้นนำประเทศสหรัฐอเมริกา -การศึกษาอบรมจากวปอ. 	<ul style="list-style-type: none"> -สินค้าที่มีตราหมีห้อย -ของสะสม ได้แก่ นาฬิกา ปีน ไวน์ รถยนต์ -หนังสือ บทความ -ศาลา -ตึก

ชนิดของทุน ชนชั้นนำ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนสัญลักษณ์	ทุนทางสังคม	ทุนวัฒนธรรม		
				อยู่ในตัวบุคคล	อยู่ในรูปสถาบัน	วัตถุ
คุณหนึ่ง	<ul style="list-style-type: none"> -กิจการการค้าประเภทต่างๆ -ของสะสม -ที่พักอาศัย -ที่พักตากอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> - นามสกุลพระราชทาน - ความเชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ - ตำแหน่งในธุรกิจ - ตำแหน่งทางการเมืองและในพรรคการเมือง - ตำแหน่งทางการเมืองของคุณปู่และบิดา - คุณย่าและมารดาได้รับเครื่องราชฯ มีคำนำหน้าชื่อว่าท่านผู้หญิง และคุณหญิง ตามลำดับ - การเป็นศิษย์เก่าสถาบันการศึกษาระดับมัธยมและอุดมศึกษาจากต่างประเทศ - ทรัพย์สินล้ำค่า - เคยแสดงภาพยนตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การแต่งงานกับลูกหลานราชสกุล - การทำธุรกิจ --สถานศึกษา - การศึกษาอบรมจากวปอ. - การทำประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น โครงการสนับสนุนเด็กกับการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมไทย - ผู้คนในวงการการแสดงหรือที่เรียกว่าวงการบันเทิง 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำทาง มารยาทการรับประทานอาหาร และรสนิยม - ความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ - ความสนใจในความเป็นไปของบ้านเมือง - ชื่นชอบในดนตรีและศิลปะหลากหลายแนว 	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาจากสถาบันชั้นนำประเทศสหรัฐอเมริกา - บุคคลต่างๆ ในครอบครัวล้วนได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เช่น คุณอา ได้รับเครื่องราชฯ ชั้นจตุลจอมเกล้า และได้ทำงานรับใช้สถานกษัตริย์ ฝ่ายหญิง คือ คุณย่าและมารดา รวมถึงอ่าสะใภ้ ได้รับเครื่องราชฯ ฝ่ายใน มีคำนำหน้าชื่อว่าท่านผู้หญิง คุณหญิง 	<ul style="list-style-type: none"> -สินค้าที่มีตราสัญลักษณ์ -ของสะสม

ชนิดของทุน ชนชั้นนำ	ทุนเศรษฐกิจ	ทุนสัญลักษณ์	ทุนทางสังคม	ทุนวัฒนธรรม		
				อยู่ในตัวบุคคล	อยู่ในรูปสถาบัน	วัตถุ
คุณหญิงวัน	-กิจการการค้า -ที่พักตากอากาศ	- นามสกุลเดิมก่อน แต่งงาน และหลังแต่งงาน -ชื่อเสียงของบิดา -ชื่อเสียง ความสามารถ ของสามีคนแรก -การเป็นศิษย์เก่าสถาบัน การศึกษาระดับประถม -ชื่อธุรกิจสถานพยาบาลที่ ร่วมสร้างกับสามีคนแรก - เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ฝ่ายใน มีคำนำหน้าชื่อว่า คุณหญิง	- การเป็นลูกเจ้าสัว - การทำธุรกิจ - การศึกษาระดับประถม - การทำงานในมูลนิธิ - การทำงานในวงการ วรรณกรรม ได้รู้จักกับ นักเขียน นักประพันธ์ - การรู้จักกับนักเคลื่อนไหว ทางการเมืองและผู้คนในวง การเมือง	-ความชอบอ่านหนังสือ -หมั่นศึกษาหาความรู้ใน ด้านต่างๆ - ความเข้าใจในวิถีของ คนที่ค้อยกว่าทาง เศรษฐกิจ -การช่วยเหลือผู้อื่น -ความเข้าใจในหลัก ธรรมะ จากการปฏิบัติ ธรรมอย่างลึกซึ้ง	-การศึกษาจาก สถาบันการศึกษา ระดับประถมในประเทศ -การศึกษาจาก สถานศึกษาต่างประเทศ -เครื่องราชอิสริยาภรณ์ - สามีได้รับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์จาก ต่างประเทศ	-หนังสือ งานเขียนและ งานแปลจำนวนมาก - แต่งคำร้อง ภาษาอังกฤษในเพลงที่ ใช้เปิดกีฬานานาชาติ และที่ใช้ประกอบ ภาพยนตร์ - ของสะสม ได้แก่ ไฟ ฉาย

จากรายละเอียดทุนในตาราง 6.11 เมื่อเปรียบเทียบกับทุนของชนชั้นนำไทยในช่วงหลัง 2475 พบว่ารายละเอียดของทุนที่จะประกอบกันเป็นชนชั้นนำไม่ได้ต่างกันมากนัก ไม่ว่าจะเป็นคุณไทและคุณหนึ่งซึ่งถือเป็นตัวแทนจากกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจชาวจีน ก็ยังคงเป็นกลุ่มชนชั้นนำที่มีทุนเศรษฐกิจอยู่มาก มีวิถีในการสร้างทุนในรูปวัตถุและทุนสัญลักษณ์ด้วยการทำประโยชน์ต่อสาธารณะ ดังที่ในอดีตเจ้าสัวมักชอบสร้างสะพาน สร้างโรงเรียน ฯลฯ และมีวิถีในการเข้าใกล้สถาบันกษัตริย์ด้วยยุทธศาสตร์การแต่งงาน คุณชายเทพซึ่งเป็นตัวอย่างจากกลุ่มเจ้านายราชสกุลผู้มีทุนวัฒนธรรมในปริมาณมาก ก็ยังคงเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมจากสถานศึกษาชั้นนำ เป็นผู้มีทุนเศรษฐกิจที่มากในปริมาณหนึ่งเป็นพื้นฐาน ก็จะหันมาเพิ่มพูนทุนด้านนี้ด้วยการทำธุรกิจ พลเอกภักดีซึ่งเป็นตัวอย่างของข้าราชการ ก็ยังคงเป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับดี ขณะเดียวกันก็มีความจงรักภักดีกับสถาบันกษัตริย์อย่างมาก สำหรับผู้หญิงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองน้อยมากทั้งก่อนการเปลี่ยนแปลงและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 โดยคุณปานในฐานะตัวอย่างจากเพศหญิงและราชสกุล และคุณหญิงวันในฐานะตัวอย่างจากกลุ่มธุรกิจ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการเข้ามามีตำแหน่งในสนามทางการเมืองไม่ใช่เรื่องที่ย่ายนัย การเริ่มต้นในงานที่ช่วยเหลือสังคมในรูปมูลนิธิ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่เอื้อต่อคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิง ฉะนั้นเมื่อพิจารณาจากอายุเมื่อครั้งที่ทั้งคุณปานและคุณหญิงวันเข้ามามีตำแหน่งในสนามทางการเมือง พบว่าได้ใช้เวลาในการสั่งสมทุนที่จะเอื้อต่อการมีตำแหน่งมากกว่าเพศชาย ในพื้นที่นี้จึงแสดงให้เห็นถึงการครอบงำของเพศชาย

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกต คือ กรณีศึกษาเกือบทุกคนเคยมีผลงานเขียนในรูปของหนังสือหรือบทความ หรือบางครั้งในรูปของการแสดงทัศนะ และความรู้ ในการประชุม สัมมนา ฯลฯ อันแสดงให้เห็นว่าการเป็นชนชั้นนำจะต้องมีคุณสมบัติของปัญญาชนอยู่ด้วย เพราะทุนวัฒนธรรมอันเป็นคุณสมบัติหลักของปัญญาชน คือ หนึ่งในสิ่งที่หายาก พร้อมกันนั้นก็เป็นการแสดงองค์ความรู้และการแสวงหาเพิ่มเพิ่มพูนทุนทางสังคมไปพร้อมๆ กันด้วย

6.2.1 การผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจ

วิถีปฏิบัติของการสืบทอดทุนเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นคนไทย คนไทยเชื้อสายจีน คนในภูมิภาคเอเชีย หรือแม้จะคนในแถบตะวันตกคือ การสืบทอดจากบุตรหลานเพศชายรุ่นหนึ่งไปยังบุตรหลานเพศชายอีกรุ่นหนึ่ง วิถีปฏิบัตินี้เกิดขึ้นโดยทั่วไปไม่ว่าตระกูลนั้นๆ จะมีธุรกิจของตนเองหรือไม่ก็ตาม

การสืบทอดเพื่อรักษาทั้งทุนเศรษฐกิจและทุนสัญลักษณ์ของตระกูลจะถูกส่งต่อจากบุตรหลานเพศชายรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยเพศหญิงจะไม่มีโอกาสในการทำหน้าที่ธำรงรักษาไว้ซึ่งทุนของตระกูล เมื่อพิจารณาในแง่นี้ จึงแบ่งการวิเคราะห์การสืบทอดทุนเศรษฐกิจของกรณีศึกษาออกเป็นสองส่วน คือ กรณีศึกษาเพศหญิง และกรณีศึกษาเพศชาย

กรณีศึกษาเพศหญิง คุณปานเกิดและเติบโตขึ้นจากการเลี้ยงดูของมารดาและครอบครัวฝ่ายมารดาที่ไม่ได้มีฐานะร่ำรวย ในขณะที่บิดามีภรรยาหลายคนและฐานะทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้ร่ำรวยมาก ด้วยเหตุปัจจัยทั้งสองประการจึงไม่ปรากฏการสืบทอดทุนเศรษฐกิจจากบิดา สำหรับคุณหญิงวันแม้บิดามารดาจะเป็นบุตรของเจ้าสัวผู้มีกิจการมากมาย แต่ก็ไม่ได้ถูกมอบหมายให้มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในธุรกิจของครอบครัวเพราะภารกิจในส่วนนี้ตกอยู่กับพี่น้องผู้ชาย จึงไม่ปรากฏว่ามีภารกิจที่จะต้องสืบทอดทุนเศรษฐกิจของตระกูลต่อบิดา หากจะมีอยู่บ้างก็ในรูปของการเป็นกรรมการที่ไม่ใช่มีบทบาทหลักในการสืบทอดเช่นพี่น้องผู้ชาย สำหรับธุรกิจที่คุณหญิงร่วมสร้างกับสามีคนแรกก็ได้ถูกส่งต่อไปให้กับบุตรชายคนเดียวที่ดูวางแผนจากสามีคุณหญิงวันให้ทำการสืบทอด บุตรชายของคุณหญิงวันจึงจบการศึกษาในสาขาเดียวกับบิดาเพื่อเข้ามารับหน้าที่นี้โดยเฉพาะ ทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ถึงค่อขฯ ถูกส่งต่อบิดาไปสู่บุตร อันแสดงให้เห็นถึงการที่คุณหญิงวันและสามีให้บุตรเป็นผู้สืบทอดทุนเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาในแง่ของรายได้ รายได้ทั้งหมดของคุณปานมาจากการทำงานที่เป็นอาชีพหลักที่เป็นน้ำพักน้ำแรงของตนเองทั้งหมด ในขณะที่รายได้หลักของคุณหญิงวันส่วนหนึ่งจึงมาจากมรดกที่ไม่ได้มีปริมาณมากนักเมื่อเทียบกับพี่น้องผู้ชาย และจากธุรกิจที่ร่วมกันสร้างจากสามี จากนั้นก็นำทุนทั้งสองส่วนไปลงทุนเพื่อให้งอกเงย นอกจากนี้ยังมีรายได้อื่นๆ เข้ามาเสริม เพราะด้วยทุนวัฒนธรรมที่มี ปัจจุบันคุณหญิงวันดำรงตำแหน่งผู้บริหารในหลายๆ หน่วยงาน องค์กร หรือบางครั้งก็เป็นการได้รับเชิญให้ไปร่วมเป็นกรรมการในคณะทำงานบางอย่าง ฯลฯ รายได้ที่เสริมเข้ามาจึงมาจากหลายทาง ดังนั้นการทำหน้าที่ผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจสำหรับคุณปานและคุณหญิงวันซึ่งเป็นเพศหญิง จึงปรากฏชัดว่าไม่ได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดและผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจโดยตรงจากบรรพบุรุษ

กรณีศึกษาเพศชาย ในสังคมไทยเพศชายจะมีภาระหน้าที่ในการสืบทอดและผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจของตระกูลต่อบิดา สำหรับกรณีศึกษาเพศชายสี่คนจะแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม *กลุ่มแรก* คือนักธุรกิจ คือ คุณหนึ่งและคุณไท ซึ่งต่างถูกวางแผนไว้ล่วงหน้าให้ทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดและผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจของตระกูลต่อบิดา ซึ่งหมายถึงการดำรงรักษาไว้ซึ่งวงศ์ตระกูลไปโดยปริยายด้วยยุทธศาสตร์การควบคุมจำนวนบุตร คุณไทและคุณหนึ่งต่างเป็นบุตรชายคนเดียวของครอบครัว และในเบื้องต้นนี้ก็ดูเหมือนว่าการสืบทอดและผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจของคุณไทและคุณหนึ่งก็จะถูกวางแผนไว้ล่วงหน้าด้วยยุทธศาสตร์การควบคุมจำนวนบุตร อีกเช่นกัน ดังปรากฏว่าทั้งคุณไทและคุณหนึ่งต่างก็มีบุตรชายเพียงคนเดียวเช่นกัน

‘การมีบุตรชายคนเดียว’ สำหรับตระกูลนักธุรกิจรุ่นหลังๆ โดยเฉพาะคุณไทและคุณหนึ่งซึ่งถือเป็นรุ่นที่สาม และบุตรชายของทั้งสองเป็นรุ่นที่สี่ถือเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการจำกัดจำนวนผู้สืบทอดและเป็นการจัดการไม่ให้ทุนของตระกูลที่ถูกสร้างและสั่งสมมากระจัดกระจายออกไปอีก ด้วย ในส่วนของรายได้ปรากฏว่ารายได้หลักหรือเกือบร้อยละร้อยของรายได้ของคุณไทและคุณหนึ่งมาจากการทำงานในธุรกิจของตระกูล (ดังประเภทธุรกิจในตาราง 6.2) หากจะมีรายได้ส่วนอื่น

เพิ่มเติมก็จะมาจากการร่วมลงทุนกับนักธุรกิจคนอื่น ๆ และการเข้าไปทำหน้าที่หรือมีตำแหน่งใน
 สนามอื่น เช่น การเมือง กีฬา เครื่องประดับ การแสดงบันเทิง ฯลฯ การมีตำแหน่งเพิ่มขึ้นจึงเป็นการ
 เพิ่มพูนและผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์ไปพร้อมๆ กัน

กลุ่มที่สองคือ คุณชายเทพและพลเอกภักดีซึ่งต่างออกไปจากคุณไทและคุณหนึ่ง เพราะ
 บรรพบุรุษไม่ได้มีกิจการหรือธุรกิจใดๆ ไว้ให้สืบทอด สำหรับคุณชายเทพซึ่งเป็นลูกหลานราชสกุล
 มีสิ่งที่เป็นมรดกของราชสกุลไว้ให้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ได้แก่ ที่ดิน บ้านพักอาศัย บ้านพักตาก
 อากาศ ฯลฯ มรดกเหล่านี้คือทรัพย์สินที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
 ก่อนที่เป็นทั้งทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรมในรูปวัตถุ และทุนสัญลักษณ์ เพราะทรัพย์สินที่สืบทอด
 กันมาถูกประทับตราให้มีสัญลักษณ์จากสถาบันกษัตริย์และรับรู้จากคนในสังคมว่าเกี่ยวข้องกับ
 สถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นชนชั้นสูงในสังคมไทย โดยเฉพาะที่อยู่ในตำแหน่งในสนามและพื้นที่สังคมที่
 ใกล้เคียงกันว่า คือ มรดกของราชสกุล เป็นสัญลักษณ์ของราชสกุล การรักษาและสืบทอดทุน
 เศรษฐกิจชนิดนี้จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้สามารถรักษาตำแหน่งของราชสกุลในพื้นที่ทางสังคม
 เอาไว้ได้

ปัจจุบันคุณชายเทพได้ประกอบธุรกิจด้วยการเป็นตัวกลางในการบริหารจัดการ โครงการที่
 เกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจร้านอาหาร และธุรกิจร้านเสื้อผ้า ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนทุนเศรษฐกิจ ไม่ให้
 ร่อยหรอลงไปกว่าเดิม ซึ่งจะเป็นการรักษาตำแหน่งของความเป็นชนชั้นนำในพื้นที่ทางสังคมซึ่ง
 ประกอบไปด้วยทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม เพราะเพียงแค่การสืบทอดมรดกของบรรพบุรุษจาก
 รุ่นสู่รุ่นนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องหาวิธีการเพื่อเพิ่มพูนด้วย ดังได้ปรากฏให้เห็นในอดีตแล้วว่าหลาย
 ราชสกุลในปัจจุบันไม่ได้อยู่ในตำแหน่งของชนชั้นนำ บางราชสกุลไม่เป็นที่รู้จัก เพราะมีทุน
 เศรษฐกิจน้อย บางราชสกุลประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ และบางราชสกุลไม่มีผู้สืบทอด จึงทำให้ไม่
 มีผู้สืบทอดตำแหน่งในพื้นที่สังคม ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจจึงถูกนำมาใช้ด้วยการสร้างธุรกิจ และ
 คาดว่าธุรกิจนี้จะถูกสืบทอดต่อไปยังบุตรชายแม้จะได้ก้าวเข้าสู่สนามทางการเมืองแล้วก็ตาม

สำหรับพลเอกภักดี แม้บิดาของพลเอกภักดีจะเคยเป็นนักธุรกิจ แต่ก็ไม่ได้สร้างกิจการใดให้
 ต้องสืบทอดเหมือนคุณไทและคุณหนึ่ง และแม้บิดาของพลเอกภักดีจะเคยเป็นนักการเมือง แต่ก็
 ไม่ได้ตั้งใจสืบทอดพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงให้กับบุตรชาย บวกกับกระบวนการสังสมและเรียนรู้ความ
 เป็นนักการเมืองของผู้เป็นบิดา ที่ถูกรับรู้และตีความจากบุตรทุกคนในรูปแบบของการปฏิเสธ โดย
 ปฏิเสธแม้กระทั่งการรักษาพื้นที่ทางการเมืองต่อบิดา เพราะพลเอกภักดีคิดว่าหน้าที่บิดาเป็น
 นักการเมืองมีแต่จะทำให้จมนลงในขณะที่คนอื่นเขารวยขึ้น จึงปรากฏว่าในบรรดาพี่น้องทุกคนไม่มี
 สักคนที่มีตำแหน่งในสนามทางการเมืองในฐานะตัวแทนประชาชนที่ถูกเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ใน
 รัฐสภา

การเลือกที่จะไม่สืบทอดพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงทางการเมืองอันอาจนำมาซึ่งการมีทุน
 เศรษฐกิจ การไม่ประกอบธุรกิจเป็นความแตกต่างจากคุณชายเทพ คุณไท และคุณหนึ่งในแง่ของวิธี

คิด พลเอกภักดีได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นและใกล้ชิดกับมารดาและคุณยาย ได้รับการอบรม และรับรู้ถึงบทบาทของผู้ชายที่จะต้องมีการะหนักเมื่อต้องอยู่นอกบ้านเพื่อทำงานจากบิดา การอบรมเหล่านี้เกิดขึ้นในวัยเด็กโดยพลเอกภักดีรับรู้ เรียนรู้ และวิเคราะห์เรียบเรียงภายใน*ฮาบิตุส* และแสดงออกเมื่อครั้งที่จบการศึกษาและปฏิเสธที่จะสร้างตัวด้วยทุนเศรษฐกิจของบิดา แต่เลือกที่จะสร้างตัวด้วยทุนวัฒนธรรมในรูปการศึกษาที่บิดามารดาได้ลงทุนไปก่อนหน้านี้ อันจะนำไปสู่การสร้างทุนเศรษฐกิจด้วยตนเอง นอกจากการทำงานในอาชีพ การรู้จักลงทุนในที่ดินด้วยการค่อยๆ ผ่อนก็เป็นอีกวิธีในการสร้างและสั่งสมทุนเศรษฐกิจ แม้ปัจจุบันพลเอกภักดีได้เกษียณอายุราชการแล้ว ก็ยังได้รับเชิญให้ไปมีบทบาทและตำแหน่งในหน่วยงานองค์กรต่างๆ อยู่เสมอ ต่างกับคุณชายเทพที่ก้าวสู่สนามธุรกิจ ฉะนั้นสำหรับพลเอกภักดีด้วยวิถีชีวิตในอาชีพ การวางแผนอาชีพชีวิต การหล่อหลอมจากครอบครัว การไม่มีธุรกิจให้สืบทอดดังเช่นคุณหนึ่งและคุณไท และการตัดสินใจที่ไม่มีบุตรชาย อันเนื่องจากด้านสุขภาพของภรรยา ในขณะที่คุณชายเทพ คุณไท และคุณหนึ่งต่างรอที่จะมีบุตรชาย เห็นได้จากบุตรชายของทั้งสามคนเป็นบุตรคนสุดท้าย ฉะนั้นการสร้างทุนเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการสืบทอดต่อไปจึงไม่ใช่สิ่งจำเป็น จะมีก็เพียงมรดกที่ดินที่พลเอกภักดีให้กับบุตรสาวเท่านั้น

การผลิตซ้ำทุนเศรษฐกิจของคุณชายเทพ คุณไท และคุณหนึ่งจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การประกอบธุรกิจ แต่สำหรับคุณชายเทพอาจต่างไปบ้างในแง่ของการสืบทอด เพราะการทำธุรกิจเป็นการแปลงทุนวัฒนธรรม ทุนสัญลักษณ์ และทุนทางสังคมที่มีจากการศึกษา จากการทำงาน จากการรับราชการ จากชื่อเสียงทั้งในฐานะข้าราชการระดับสูงและลูกหลานราชสกุล ไปเป็นทุนเศรษฐกิจ แต่พลเอกภักดีเป็นตัวอย่างของชนชั้นนำที่แสวงหาทุนวัฒนธรรม ทุนสัญลักษณ์ และทุนทางสังคม มากกว่าทุนเศรษฐกิจ โดยพลเอกภักดีได้วางแผนให้กับบุตรไว้แล้วด้วยการผ่อนที่ดินเพื่อให้เป็นมรดกทางเศรษฐกิจกับบุตรสาว แต่ในแง่ของทุนเศรษฐกิจในการดำรงชีพ พลเอกภักดีได้สร้างทุนวัฒนธรรมเอาไว้ ซึ่งจะเป็นทุนที่อยู่ติดตัวและสามารถแปลงไปเป็นทุนเศรษฐกิจได้ (โปรดดูตาราง 6.3 เปรียบเทียบกับตาราง 3.1 และ 3.2)

ตาราง 6.12 ประเภทธุรกิจของชนชั้นนำไทยปัจจุบัน

	ประเภทธุรกิจ								
	พัฒนา อสังหาริมทรัพย์	เครื่อง แต่งกาย	สถาน พยาบาล	สื่อสาร โทรคมนาคม	ร้านอาหาร/ โรงแรม/ ศูนย์การค้า	เครื่องดื่ม/ สุรา	สนาม กอล์ฟ	การบิน	ท่องเที่ยว
1. คุณปาน									
2. คุณชายเทพ	✓	✓			✓				
3. พลเอกภักดี									
4. คุณไท				✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. คุณหนึ่ง						✓			
6. คุณหญิงวัน			✓	✓					

6.2.2 การผลิตเงินทุนวัฒนธรรม

การผลิตเงินทุนวัฒนธรรมของชนชั้นนำเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาในการสร้างให้กับบุตรหลานของตนเพื่อการสืบทอดให้ยาวนานที่สุด ความต้องการผลิตซ้ำเกิดจากการรับรู้ในตำแหน่งของตนเองและครอบครัวในพื้นที่ทางสังคม ประโยชน์จากการมีตำแหน่ง ความต้องการรักษาและสืบทอดตำแหน่งการครอบงำและทุนของครอบครัวต่อไปยังลูกหลาน การผลิตซ้ำจะดำเนินไปไม่ได้หากธรรมชาติการผลิตซ้ำของโครงสร้างทางสังคมไม่เอื้ออำนวย การผลิตเงินทุนวัฒนธรรมในรูปแบบของ**ฮาบิตุส**จะถูกดำเนินการผ่านครอบครัวและสถานศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก อย่างไรก็ตามตามอีกสถาบันหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเงินทุนวัฒนธรรมของชนชั้นนำไทยคือ ที่ทำงาน อันได้แก่เพื่อนร่วมงาน และเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชา ดังจะได้กล่าวต่อไป

1) การผลิตเงินทุนวัฒนธรรมดำรงอยู่ในบุคคลหรือฮาบิตุส

ครอบครัว คือ สถาบันตั้งต้นในการสร้างและผลิตเงินทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวบุคคลหรือ**ฮาบิตุส**ให้กับบุตรหลานผ่านแบบแผนวิธีการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอนเป็นคำพูด การแสดงให้เห็นด้วยการกระทำ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเห็นห่าง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคุณปานกับมารดาที่มีความใกล้ชิด และกับบิดาที่เป็นความสัมพันธ์แบบเห็นห่าง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณหญิงวันกับคุณชายที่มีความใกล้ชิด และกับบิดาที่ไม่ใกล้ชิดเท่าคุณชาย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดหรือไม่ ทุนวัฒนธรรมจะถูกส่งไปยังบุตรหลานโดยทุนนี้จะถูกเรียนรู้ รับรู้ใน**ฮาบิตุส**จากความเคยชินที่ไม่ได้ใส่ใจ และแสดงออกด้วย ‘การปฏิบัติ’ ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการสืบทอดความคิดและทัศนคติกับการสืบทอดตำแหน่งในสนามทาง

การเมืองเป็นหลัก โดยการแสดงออกของ*ฮาบิตุส*ในรูปอื่นๆ โดยเฉพาะการผลิตซ้ำธรรมเนียม จะขอกกล่าวเฉพาะมารยาท และของสะสมเท่านั้น

ความคิดและทัศนคติทางการเมืองที่กรณีศึกษาสี่บทอดในรูปของ*ฮาบิตุส*จากบรรพบุรุษ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีตำแหน่งในสนามทางการเมือง ในลักษณะที่ต่างออกไปจากนักการเมืองทั่วไป กล่าวคือ *คุณปาน*ได้รับแรงบันดาลใจในการทำงานด้านการเมืองจากบิดาที่เป็นเสรีไทย การได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทยมีผลสำคัญให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นประเทศแพ้สงคราม การกระทำนี้ได้บ่งชี้ให้คุณปานเห็นว่ากรมการเมือง จะมีส่วนช่วยอย่างมากต่อการทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติและสังคม ดังนั้นหลังจากที่คุณปานได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติด้วยการทำงานในมูลนิธิช่วยเหลือผู้คนในรูปแบบต่างๆ ทั้งผ่านบทบาทของมูลนิธิ ด้วยการให้คำแนะนำ ฯลฯ การมีตำแหน่งในสนามการเมืองก็เป็นอีกวิธีการในการช่วยเหลือประเทศชาติและสังคมเพื่อให้มีผลในระดับมหภาค ดังที่คุณปานได้รับรู้จากการกระทำของบิดา อย่างไรก็ตาม การกระทำที่เกิดขึ้นนี้เป็นารรับรู้ด้วยการมองเห็นการกระทำ ไม่ใช่การบอกเล่าโดยตรง แต่ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าบทบาทของครอบครัวได้มีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์กับความคิดการรับรู้และดำรงอยู่ในรูปของ*ฮาบิตุส* และแสดงออกเมื่อเงื่อนไขของเวลาและทุนต่างๆ ที่สั่งสมมาถึงพร้อม

การเข้ารับราชการและชีวิตเมื่อครั้งเข้ารับราชการอันหมายรวมถึงการได้รับเชิญเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองของคุณชายเทพ เป็นช่วงเวลาที่คุณชายเทพกล่าวว่าเป็นการใช้หนี้สังคม เป็นการแสดงออกถึง*ฮาบิตุส*ของราชสกุล ที่ถูกอบรมสั่งสอนมาว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันทำนุบำรุงบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่สมเด็จพระยาบรมราชานุภาพมีลายพระหัตถ์ถึง หม่อมราชวงศ์สุขฤทธิศ ดิศกุล ว่า

“...เราเกิดมาเป็นเจ้า ไม่ใช่แต่ผิดกับผู้อื่นเพราะที่มียศติดตัวมากับกำเนิดที่จริงยศนั้นเองทำให้เรามีหน้าที่ติดตัวมากับกำเนิดด้วย... เพราะฉะนั้นหน้าที่ของผู้เป็นพระราชวงศ์จักรีจะต้องรักษาบ้านเมืองยิ่งกว่าตัว ช่วยทำนุบำรุงบ้านเมืองแลประพฤติตัวให้ดี มีรักษาความสัตย์สุจริต เป็นต้น อย่าให้มีเหตุให้ใครติเตียนได้ว่าไม่ควรเป็นเจ้าในราชวงศ์จักรี...” (หจข. สบ.2.53/52 เอกสารส่วนพระองค์ กรมดำรงฯ สาส์นพระญาติวงศ์ 50-56 พ.ศ. 2462-2482 ๓3 อ่างใน สายชล สัตยานุรักษ์, 2546: 82)

สำหรับพลเอกภักดีแม้การรับราชการจะเป็นเงื่อนไขหนึ่ง ที่ทำให้มีโอกาสดำรงตำแหน่งในสนามทางการเมือง และปัจจุบันก็ยังคงมีตำแหน่งทางการเมือง แต่ไม่ใช่ตำแหน่งทางการเมืองในลักษณะเดียวกับบิดา แต่พลเอกภักดีเลือกที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยการได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อให้นำทำหน้าที่ทางการเมือง วิถีปฏิบัติของพลเอกภักดีเกิดจากการรับรู้ในสองประเด็น ประเด็นแรกเป็นเรื่องของการรับรู้ในการ

ทำงานทางการเมืองของบิดาที่ทำให้พลเอกภักดีรับรู้ว่าคุณที่อยากลำบากยังมีอยู่มาก แต่การเข้าไปมีตำแหน่งเช่นเดียวกับบิดานอกจากจะไม่ได้แก้ปัญหาให้กับคนที่ทุกข์ยากเดือดร้อนในระยะยาว ยังทำให้บิดาและครอบครัวของพลเอกภักดียากจนลงด้วย ประเด็นที่สองเป็นเรื่องของการรับรู้ในความเป็นมาของตระกูลและถูกสืบทอดในลักษณะของภารกิจของตระกูลที่จะต้องจรรงภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยเงื่อนไขทั้งสองประการข้างต้น พลเอกภักดีจึงเลือกที่จะเข้าสู่การมีตำแหน่งทางการเมืองโดยไม่อิงกับพรรคการเมืองใดๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่เลือกที่จะมีตำแหน่งอย่างมีเกียรติที่สอดคล้องกับ*สวัสดิสถัน*แสดงถึงความจงรักภักดีด้วยการมีตำแหน่งจากการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเท่านั้น

การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพลเอกภักดี จึงแสดงให้เห็นถึงบทบาทการผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในรูปของ*สวัสดิสถ*ของครอบครัว และของสถาบันกษัตริย์ ที่ต่างมีปฏิสัมพันธ์และแสดงออกอย่างพอเหมาะพอดีและถาวรด้วยรูปแบบการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพลเอกภักดี

สำหรับคุณไท บทบาทของสถาบันการศึกษาระดับสูงคือ วปอ. ตำแหน่งของตระกูลในพื้นที่ทางสังคม ตำแหน่งของคุณปู่ในโครงสร้างสังคมระบบเดิม คือ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เป็นขุนนางรับใช้รัชกาลที่หกและรัชกาลที่ เจ็ดเจตนารมณ์ของคุณปู่ที่ต้องการช่วยเหลือสังคมที่ได้ส่งผลจากรุ่นสู่รุ่นทั้งในรูปของ*สวัสดิสถ*และในรูปของภารกิจหนึ่งของบริษัท ได้เข้าไปดำรงอยู่ภายใน*สวัสดิสถ* และเมื่อ*สวัสดิสถ*ที่อยู่ภายในมีปฏิสัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของสถาบันการศึกษาชั้นสูงในการผลิตซ้ำชนชั้นนำ กับทุนเศรษฐกิจและทุนทางสังคม และเงื่อนไขของเวลาที่มีความเหมาะสม การตัดสินใจเพื่อเข้าสู่สนามทางการเมืองจึงเกิดขึ้น พร้อมด้วยการสนับสนุนจากครอบครัว

คุณปู่ของคุณหนึ่งมีเส้นทางทางการเมืองที่โดดเด่นและเด่นชัด เคยดำรงตำแหน่งระดับสูงสุดทางการเมืองมาแล้ว และได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นนักการเมืองชั้นนำที่ควรถือเป็นแบบอย่าง บิดาของคุณหนึ่งเคยร่วมกับนักการเมืองคนอื่นก่อตั้งพรรคการเมือง เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เคยเป็นรองนายกรัฐมนตรี ฯลฯ ตำแหน่งของตระกูลในสนามทางการเมืองมีส่วนสำคัญที่ทำให้คุณหนึ่งสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองมาตั้งแต่เมื่อครั้งยังเล็ก แม้เมื่อครั้งไปศึกษาต่างประเทศก็ยัง ไม่ละทิ้งความใจทางการเมือง ยังคงติดตามความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เมื่อความสนใจการเมืองและความต้องการทำประโยชน์ให้กับสังคมที่ดำรงอยู่ใน*สวัสดิสถ* ตำแหน่งของตระกูลในสนามทางการเมืองที่ยังดำรงอยู่ และทุนทางสังคมและทุนเศรษฐกิจถึงพร้อมคุณหนึ่งจึงได้ตัดสินใจเข้าสู่สนามทางการเมืองระดับชาติ ปัจจุบันคุณหนึ่งหันหลังให้การเมืองระดับชาติ เข้าสู่พื้นที่ของการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้บริหารที่สามารถนำเสนอนโยบายและแนวทางการบริหารที่เหมาะสม และสามารถเห็นผลในทางปฏิบัติได้จริง

คุณหญิงวันมีรูปแบบของการผลิตซ้ำทุนในรูป*สวัสดิสถ*ที่นำไปสู่การมีตำแหน่งทางการเมืองที่แตกต่างออกไปมากที่สุด เพราะถึงแม้ว่าบรรพบุรุษของคุณหญิงวันจะเคยเป็นขุนนางในสมัย

สมบูรณาญาสิทธิราชย์รับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ความเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้รับการหน้าที่ในการสืบทอดตำแหน่งของตระกูล ตำแหน่งของตระกูลที่เคยมีอยู่ในพื้นที่สังคมจึงไม่น่าจะมีอิทธิพลกับคุณหญิงวันมากนัก แต่ก็พบว่ากรอบรรมสั่งสอนจากบิดาให้เกิดความเข้าใจในคนที่มิทุนเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและคอยช่วยเหลือคนที่ทุกข์ยากเดือดร้อน ผ่านคำพูดผ่านการปฏิบัติให้เห็น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานศพบิดาคคุณหญิงวัน ปรากฏว่ามีคนจำนวนมากเข้าร่วมงาน โดยที่คุณหญิงวันไม่รู้ว่าเป็นใคร แต่ก็ได้รับรู้ว่าคนที่เข้าร่วมงานจำนวนมากเหล่านั้นคือบุคคลที่บิดาคคุณหญิงวันเคยช่วยเหลือไว้ ทั้งคนที่บิดาคคุณหญิงวันรู้จักและไม่รู้จัก สิ่งนี้น่าจะมีอิทธิพลโดยตรงกับคุณหญิงวัน ที่เลือกเข้าไปมีตำแหน่งในสนามทางการเมืองในรูปของการนำเสนอและผลักดัน โครงการต่างๆ ที่ไม่ใช่การเป็นนักการเมืองโดยตรง

การผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมในรูปของ*ฮาบิตุส*ที่เป็นความคิดทัศนคติทางการเมืองจากบทบาทของสถาบันครอบครัว มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตซ้ำชนชั้นนำ แต่*ฮาบิตุส*ที่ดำรงอยู่ภายในจะแสดงออกมาไม่ได้หากปราศจากทุนทางสังคม และเงื่อนไขที่เหมาะสมที่ทำหน้าที่ในการกระตุ้นให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง*ฮาบิตุส*กับทุน

ครอบครัวยังเป็นกลไกหลักในการผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ภายในหรือ*ฮาบิตุส*ของชนชั้นนำที่แสดงออกด้วยกิริยาท่าทางมารยาท และของสะสม เมื่อพิจารณากรณีศึกษาโดยรวมจะพบว่าแบบแผนการแสดงออกต่างๆ จะมีสองแบบแผน *แบบแผนแรก*เป็นแบบแผนที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวในกิริยามารยาทที่จะต้องเหมาะสมกับทุนดั้งเดิมของตระกูล เช่นที่คุณปานสืบทอดรสนิยมและการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและดนตรีไทยต่อบิดา คุณไท่สืบทอดรสนิยมและของสะสมต่อบิดา ต้องเหมาะสมกับตำแหน่งของตระกูลและกับมารยาทสังคมทั่วไป โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวมีความผูกพันกับสถาบันกษัตริย์ ดังเช่นที่ คุณชายเทพกล่าวว่าคุณปานให้ความสำคัญกับมารยาทการรับประทานอาหารมาก เพราะทั้งบิดาและมารดาต่างเป็นเจ้าที่ได้รับการอบรมสั่งสอนถึงกิริยามารยาทของเจ้า จึงสืบทอดทุนวัฒนธรรมซึ่งคนทั่วไปไม่สามารถเลียนแบบได้ส่งต่อไปยังบุตรหลานเพื่อรักษาตำแหน่งในสังคมเอาไว้ สำหรับคุณไท่นอกจากบิดามารดาแล้วภรรยาซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกครอบครัวก็ได้ทำหน้าที่ผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ และเป็นทุนวัฒนธรรมของชนชั้นสูง คือ การร่วมโต๊ะเสวย ให้กับสามีด้วย

แบบแผนที่สอง เป็นแบบแผนของการอบรมให้บุตรหลานตระหนักรู้และเข้าใจในความไม่มีพิธีรีตอง เรียบง่ายเหมือนชีวิตชาวบ้านทั่วไป ดังเช่นที่คุณปานได้รับการอบรมให้ใช้ชีวิตที่เรียบง่าย พลเอกภักดิ์ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้สามารถมีชีวิตอยู่ภายใต้พันธกิจของตระกูลที่ต้องรับใช้สถาบันกษัตริย์กับการเป็นชาวนาที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของตระกูลด้วยคำว่า 'เป็นดิน' คุณไท่ที่จะต้องสานต่อเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษในการทำประโยชน์เพื่อสังคม หรือคุณหญิงวันที่ถูกปลูกฝังให้สามารถใช้ชีวิตตามแบบแผนปกติธรรมดาของชาวบ้าน ไม่ใช่ลูกเจ้าสัว

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาพบว่า ทั้งสองแบบแผนได้ร่วมกันทำงานและแสดงออกผ่านการปฏิบัติ และรสนิยมต่างๆ ที่ไม่เป็นในแบบของสังคมชั้นสูงที่ปรากฏโดยทั่วไปในปัจจุบัน คือ ไม่ปรากฏความฟุ้งเฟ้อ หากแต่มีความเรียบง่ายที่แฝงด้วยการมีรสนิยมของชนชั้นนำที่กลุ่มคนรายใหม่ไม่สามารถเลียนแบบได้ และคนธรรมดาอีกก็ไม่สามารถเลียนแบบได้เช่นเดียวกัน

สถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งกลไกที่ทำหน้าที่ผลิตซ้ำ*ฮาบิตุส*ของชนชั้นนำ คุณปานและพลเอกภักดีซึ่งเป็นชนชั้นนำที่จบการศึกษาภายในประเทศ จบการศึกษาจากสถานศึกษาชั้นนำในประเทศ โดยคุณปานจบการศึกษาสถานศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อผลิตชนชั้นนำ ในขณะที่พลเอกภักดีก็จบการศึกษาจากสถานศึกษาที่สร้างและผลิตซ้ำชนชั้นนำไทย สำหรับคุณชายเทพ คุณไท คุณหนึ่งและคุณหญิงวันซึ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศ ได้รับการผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมสำหรับชนชั้นนำ ได้แก่ ความรู้ในภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วเป็นหนึ่งในคุณสมบัติของชนชั้นนำ นอกจากนี้แล้วการทำหน้าที่ผลิตซ้ำของสถานศึกษาจนกลายเป็นภาพลักษณ์และนำมาซึ่งทุนสัญลักษณ์ ยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งในการทำหน้าที่ผลิตซ้ำที่นอกเหนือจากหลักสูตรการเรียนการสอน แบบแผนการใช้ชีวิตของนักเรียน กฎระเบียบต่างๆ ในโรงเรียนที่เสริมสร้างความเป็นชนชั้นนำให้กับนักเรียน นั่นคือ สถานศึกษาในระดับมัธยมของคุณชายเทพได้ชื่อว่าเป็นแหล่งในการผลิตชนชั้นนำของโลก ในขณะที่สถานศึกษาระดับมัธยมของคุณไทได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตชนชั้นนำของประเทศสหรัฐอเมริกา และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของคุณชายเทพ คุณไท และคุณหนึ่ง ต่างเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ ที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ดีเยี่ยม และเป็นแหล่งผลิตชนชั้นนำในด้านต่างๆ ของโลก

อีกหนึ่งสถาบันที่ทำหน้าที่สร้างและผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรม คือ สถานที่ทำงาน พลเอกภักดีคือตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดว่าได้รับอิทธิพลจากการทำงาน คือ ได้จากผู้เป็นนาย ทั้งจากนายผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า แต่มีจิตใจที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้พลเอกภักดีได้เรียนรู้และยึดเป็นแบบอย่าง และจากนายผู้มีความรู้ความสามารถและเป็นชนชั้นนำ แต่ได้แสดงให้เห็นว่าความเป็นชนชั้นนำไม่จำเป็นต้องแสดงออกด้วยวัตถุ ทุนวัฒนธรรมส่วนนี้ได้ดำรงอยู่ในรูปของ*ฮาบิตุส* และแสดงออกผ่านการปฏิบัติโดยเฉพาะกับลูกน้อง และรสนิยมการบริโภคดังที่พลเอกภักดีเรียกว่า ‘สปิริต’

2) การผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน

การผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ จะกล่าวถึงการรับประกันในรูปของการศึกษาเป็นหลัก ครอบครัวยุคชนชั้นนำที่มีทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมมาก โดยเฉพาะทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบันหรือคือทุนทางการศึกษา มักจะสืบทอดทุนวัฒนธรรมรูปแบบนี้ต่อไปยังบุตรหลานของตน ด้วยการส่งบุตรหลานเข้าศึกษายังสถาบันการศึกษาเดิมที่บิดาหรือปู่เคยศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาของชนชั้นนำระดับประเทศและระดับโลกที่ทำหน้าที่ในการสร้างและผลิตซ้ำชนชั้นนำออกไปสู่สังคม

สถานศึกษาจึงเป็นทั้งสถานที่ให้ความรู้ สถานที่สร้างและผลิตซ้ำวัฒนธรรมของชนชั้นนำผ่านหลักสูตร กิจกรรม การคัดเลือกนักเรียนซึ่งก็คือการคัดเลือกคุณสมบัติของบิดามารดา ฯลฯ อันจะกลายเป็นทุนที่มีความสำคัญที่จะสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นในอนาคต สถานศึกษาชั้นนำมักจำกัดเฉพาะชนชั้นนำที่มีทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมมาก เพราะกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกจัดขึ้นเพื่อสร้างและผลิตซ้ำวัฒนธรรมแบบชนชั้นนำ คือ กิจกรรมของผู้มีทุนเศรษฐกิจที่มีรสนิยม พร้อมกันนั้นการกำหนดคุณสมบัติยังเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการจำกัดจำนวนและกลุ่มของชนชั้นนำที่จะถูกผลิตซ้ำไม่ให้กระจายออกไปจากเดิมที่เคยเป็นมา เช่นสถานศึกษาระดับมัธยมแห่งหนึ่งในประเทศอังกฤษในอดีตเคยรับจำนวนนักเรียนเท่าใดปัจจุบันก็ยังรับจำนวนนักเรียนเท่านั้น แม้จะมีความต้องการจากผู้ปกครองจำนวนมากต้องการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาเพิ่มมากขึ้นทุกปีก็ตาม สถานศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่รักษาและผลิตซ้ำการครอบงำ เช่นที่คุณชายเทพเข้าเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมที่เดียวกับบิดา และตั้งใจเลือกที่จะเข้าศึกษาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เดียวกันกับบิดา หรือที่คุณหนึ่งก็เลือกที่จะเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเดียวกันกับบิดา

สำหรับคุณไทและพลเอกภักดี แม้จะไม่ได้จบการศึกษาจากสถานศึกษาเดียวกันกับบิดา แต่ก็จบการศึกษาจากสถานศึกษาชั้นนำที่ผลิตชนชั้นนำออกสู่สังคม กล่าวคือ พลเอกภักดีจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นนำในประเทศ ในขณะที่คุณไทจบการศึกษาจากสถานศึกษาชั้นนำในต่างประเทศ โดยระดับมัธยมจบจากสถานศึกษาที่จำกัดนักเรียน ค่าเล่าเรียนสูง และชนชั้นนำระดับโลกต่างจบจากสถานศึกษาแห่งนี้ และระดับอุดมศึกษาจบจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับกรณีศึกษาเพศหญิงมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง คุณปานแม้จะมีข้อจำกัดในเรื่องของทุนเศรษฐกิจแต่ก็จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศที่ผลิตชนชั้นนำออกสู่สังคม ในขณะที่คุณหญิงวันแม้จะมีข้อจำกัดในเรื่องของค่านิยมเรื่องเพศจากบิดา แต่ก็จบการศึกษาจากต่างประเทศที่ทำให้มีทุนของชนชั้นนำคือภาษาอังกฤษ

จากรายละเอียดของกรณีศึกษาทุกราย ยุทธศาสตร์การศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การผลิตซ้ำของชนชั้นนำ ไม่ได้จำกัดให้ชนชั้นนำต้องส่งบุตรเข้าศึกษายังสถานศึกษาเดียวกันกับตนเองเท่านั้น เพราะในบางครั้งอาจมีเงื่อนไขอื่นๆ ที่เป็นเหตุให้ไม่เป็นไปตามนั้น แต่การส่งบุตรเข้าศึกษายังสถานศึกษาที่ดี มีชื่อเสียงในการผลิตซ้ำชนชั้นนำยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์การศึกษา คือ การผลิตซ้ำการครอบงำ ฉะนั้นการสร้างผู้สืบทอดให้เข้าไปทำหน้าที่สืบทอดตำแหน่งทางสังคมของตระกูลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณค่า และมีทุนสัญลักษณ์ที่สังคมจะยอมรับการครอบงำ จึงเป็นการลงทุนที่เป้าหมายสำคัญคือการรักษาค่าแห่งของการครอบงำนั่นเอง

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตคือ ไม่ว่าจะเป็ชนชั้นนำที่จบการศึกษาจากในประเทศ หรือจากต่างประเทศ ภาษาอังกฤษได้ทำหน้าที่เงื่อนไขหลักที่มีความสำคัญ กล่าวคือ หากบิดามารดาจบการศึกษาจากต่างประเทศล้วนแต่ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เป็นภาษาของ

ชนชั้นนำ การสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการเป็นชนชั้นนำ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ส่งบุตรของตนไปศึกษาต่างประเทศ สำหรับคุณปานและพลเอกภักดิ์ แม้จบจากสถานศึกษาในประเทศก็สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีเช่นกัน โดยคุณปานตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษจากการที่บิดาและเครือญาติฝ่ายบิดาจบการศึกษาจากต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว และตาซึ่งกรณีศึกษาอยู่อาศัยร่วมกันสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี สำหรับพลเอกภักดีนอกจากจะเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับมัธยม มารดาซึ่งมีอาชีพเป็นครูก็ตระหนักถึงความสำคัญ จึงร่วมทำหน้าที่ในการสร้างทักษะ และคุณค่าของความเป็นชนชั้นนำให้กับกรณีศึกษาและพี่น้อง ด้วยการสอดแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวัน

เมื่อกรณีศึกษาที่เป็นชนชั้นนำถูกสร้างและผลิตซ้ำจากสถานศึกษาชั้นนำ พร้อมๆ ไปด้วยกับการเรียนรู้ว่าภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการเป็นชนชั้น กรณีศึกษาทุกรายจึงส่งบุตรของตนเข้ารับการศึกษาการสถานศึกษาชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยบุตรของกรณีศึกษาทุกคนต่างจบการศึกษาจากต่างประเทศทั้งสิ้น จะมียกเว้นเพียงแต่กรณีศึกษาที่หนึ่งที่มีข้อจำกัดในเรื่องทุนเศรษฐกิจ แต่บุตรของกรณีศึกษาที่หนึ่งต่างก็จบจากสถานศึกษาชั้นนำในประเทศในด้านที่ถนัดและสนใจ

อีกหนึ่งประเภทสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตซ้ำชนชั้นนำคือ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งนี้เป็นที่รวมของข้าราชการระดับสูง ทั้งข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือน เพื่อเข้ารับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และผลประโยชน์ของชาติ การได้เข้าเรียนทำให้ได้ทั้งความรู้และการสร้างความสัมพันธ์เป็นเครือข่าย ซึ่งจะเอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งการเมือง จากการศึกษาพบว่าครึ่งหนึ่งของกรณีศึกษาคือ คุณชายเทพ พลเอกภักดิ์ และคุณไท ต่างเคยเข้ารับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งนี้ ข้อสังเกตคือ การทำหน้าที่ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นความร่วมมือกันระหว่างรัฐในฐานะผู้ก่อตั้งสถาบันแห่งนี้ ข้าราชการที่เป็นผู้คัดเลือกข้าราชการที่เหมาะสมเข้ารับการศึกษา และรัฐมนตรีกลาโหมในฐานะตัวแทนรัฐบาลผู้ทำหน้าที่คัดเลือกนักเรียนเพื่อเข้ารับการศึกษา ฉะนั้น การทำหน้าที่ผลิตซ้ำชนชั้นนำ หรือก็คือชนชั้นครอบงำสังคม จึงถูกรักษาไว้โดยรัฐ

3) การผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ

ทุนวัฒนธรรมประเภทสุดท้าย คือ ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ ในที่นี้จะแบ่งการผลิตซ้ำออกเป็นสองส่วน ส่วนแรก คือ การสืบทอดเชิงวัตถุ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การสืบทอดของสะสมต่อจากบิดา เช่นคุณไทสืบทอดการสะสมสิ่งของต่างๆ จากบิดา โดยสิ่งของที่สะสมแสดงให้เห็นถึงทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และรสนิยมของผู้สะสม อีกตัวอย่างคือ การสืบทอดวัตถุเชิงวัฒนธรรมของชนชั้น เช่น การสะสม การเป็นเจ้าของวัตถุ เช่นงานศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงและ

เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มคนที่มีทุนวัฒนธรรมมากและมีทุนเศรษฐกิจมาก ดังเช่นคุณไทที่สะสมวัตถุที่ได้รับการยอมรับจากสนามของการสะสมว่าเป็นของสะสมที่มีรสนิยมของชนชั้นสูง และคุณหนึ่งที่สะสมภาพวาดของศิลปิน ที่มีความสามารถและเป็นที่รู้จักของคนในสนามนั้น ส่วนที่สอง คือ การสืบทอดทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวบุคคลและแปรรูปออกมาเป็นวัตถุ ตัวอย่างคือ การแปรรูปออกมาเป็นหนังสือ เช่น คุณหญิงวันที่ได้รับอิทธิพลด้านหนังสือ วรรณกรรมจากคุณชาย บิดา และผู้ที่เลี้ยงดูเมื่อครั้งศึกษาอยู่ต่างประเทศ จนมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานร้อยแก้ว ร้อยกรองออกมามากมาย คุณปาน คุณชายเทพ พลเอกภักดี และคุณไทที่เปลี่ยนทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวในรูปของความรู้จากการทำงานมาเป็นหนังสือ บทความ รวมทั้งในรูปของการแสดงองค์ความรู้ในการประชุม การสัมมนา ฯลฯ

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกต คือ ในการสะสมวัตถุของชนชั้นนำ *ศาสนาพุทธ* ได้เข้ามาแสดงบทบาทต่อความคิดและวิถีชีวิตของชนชั้นนำทั้งโดยชัดแจ้งและโดยนัยยะ การปฏิบัติธรรมเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ส่งผลต่อความคิดและวิถีชีวิตชัดแจ้งที่สุด เพราะการปฏิบัติธรรมทำให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรม เข้าถึงความ เป็นธรรมชาติและเข้าใจในชีวิต ทำให้การสะสมวัตถุที่บ่งบอกทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นสำหรับชนชั้นนำที่ปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอเช่น คุณหญิงวันหรือคุณปาน แต่สำหรับชนชั้นนำที่ไม่ได้ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เช่น คุณชายเทพ พลเอกภักดี การเป็นพุทธศาสนิกชนบวกกับการ *เคยมี เคยได้ เคยใช้* วัตถุเชิงวัฒนธรรมของชนชั้นนำ เช่น เคยเป็นเจ้าของรถยนต์ยุโรปหลายยี่ห้อ เคยไปต่างประเทศมาแล้วเกือบทุกประเทศ ฯลฯ ก็เป็นสิ่งที่นำไปสู่การ *ปฏิเสธที่จะมีและสะสม* วัตถุที่แสดงถึงทุนของชนชั้นนำได้เช่นกัน ดังนั้นการเข้าถึงความจริงแท้ของชีวิตจนได้กลายเป็นทุนวัฒนธรรมของชนชั้นนำกลุ่มหนึ่งที่มีความอาวุโสมาก จำเป็นต้องใช้เวลาในการสั่งสม เพราะการอยู่ในตำแหน่งที่เป็นเจ้าของทุนทุกชนิดหรือเกือบทุกชนิดในปริมาณมาก การจะปฏิเสธการครอบครองวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ของการครอบงำ จึงเกิดจากความเพียงพอและเบื่อหน่ายในความต้องการในวัตถุสิ่งของ และที่สำคัญคือการตระหนักรู้อยู่ตลอดเวลาว่า *การไม่มีวัตถุบางอย่างก็ไม่ได้เป็นเหตุให้ต้องสูญเสียตำแหน่งชนชั้นนำหรือคือตำแหน่งครอบงำ* ดังจะเห็นได้ว่าจากกรณีศึกษาทั้งหก รายกรณีศึกษาที่อายุดังแต่ 55 ปีขึ้นไปคือ คุณปาน คุณชายเทพ พลเอกภักดี และคุณหญิงวัน ปฏิเสธการสะสมสิ่งของ ในขณะที่กรณีศึกษาอีกสองรายมีอายุน้อยกว่า 55 ปี คือคุณไทและคุณหนึ่ง เป็นผู้ที่มิชอบเศรษฐกิจในปริมาณมากยังไม่ปรากฏการปฏิเสธวัตถุ เหตุผลหนึ่งอาจเพราะคุณไทและคุณหนึ่งยังมีบุตรที่ยังอยู่ในวัยเรียน กระบวนการผลิตซ้ำและสืบทอดทุนจากตนเองไปยังบุตรไม่เสร็จสิ้น การปฏิเสธของสะสมที่เป็นวัตถุจึงยังไม่เกิดขึ้น

6.2.3 การผลิตซ้ำทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม คือ การมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับคนในสังคมที่อยู่ในสนามเดียวกันหรือต่างกัน ทั้งในแนวราบและในแนวดิ่ง ความสัมพันธ์ในสังคมจะกลายเป็นทุนทางสังคมก็ต่อเมื่อ

ความสัมพันธ์ได้ถูกทำให้มีความต่อเนื่องเป็นเวลานาน และสามารถถูกระดมมาใช้ได้เมื่อต้องการ มนุษย์ถือกำเนิดมาพร้อมกับทุนทางสังคมและทุนสัญลักษณ์คือ เครือญาติ และนามสกุล ในเบื้องต้น สิ่งที่ดีดัดมานี้จะบอกได้ว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ในเครือญาตินั้นกว้างขวางเพียงใด หากเป็น ตระกูลใหญ่มีลูกหลานมาก เครือข่ายความสัมพันธ์กับคนในเครือญาติทั้งนามสกุลเดียวกันและต่าง นามสกุลอันเนื่องมาจากการแต่งงานก็จะมากตามไปด้วย และนามสกุลซึ่งเป็นทุนสัญลักษณ์ก็จะ เป็นทุนที่เป็นประโยชน์ทั้งในการขยายเครือข่ายทางสังคม ซึ่งอาจนำมาซึ่งทุนเศรษฐกิจ เช่น การ ร่วมมือกันในการทำธุรกิจ หรือเป็นประโยชน์ในเชิงสัญญาของการรับประกัน ซึ่งอาจช่วยในการ นำมาซึ่งการมีตำแหน่งในสนามอื่นๆ ในอนาคต เช่น การได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานในองค์กร โครงการ ฯลฯ หรือ อาจนำมาซึ่งการช่วยเหลือสนับสนุน เช่น การได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน จากบุคคลหรือองค์กรเพราะเห็นจากนามสกุลแล้วว่าบุตรหลานใคร เกี่ยวข้องกับใคร บรรพบุรุษ สร้างสมชื่อเสียงมาอย่างไร หรือแม้กระทั่งการได้รับความร่วมมือเมื่อต้องจัดกิจกรรม โครงการ ซึ่ง จะต้องระดมทั้งทุนเศรษฐกิจและทุนทางสังคม เพื่อให้งานนั้นๆ ลุล่วงไปได้ เป็นต้น

วิธีการสร้างและการผลิตซ้ำทุนทางสังคมสำหรับกรณีศึกษาในฐานะชนชั้นนำไทยปัจจุบัน จะกระทำผ่าน**ยุทธศาสตร์การศึกษาและยุทธศาสตร์การแต่งงาน**เป็นหลัก กล่าวคือ สำหรับ **ยุทธศาสตร์การศึกษา** นอกจากความตั้งใจของบิดามารดาที่จะสร้างทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ใน รูปสถาบัน และทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวบุคคลให้บุตรหลาน ด้วยการเลือกสรรสถานศึกษาชั้นนำ ตั้งแต่ระดับประถมไปจนถึงระดับอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตซ้ำชนชั้นนำ ซึ่งก็จะเป็นการกำหนดหรือจำกัด ทุนทางสังคมของบุตรหลานของตนให้อยู่ในกลุ่มของชนชั้นนำด้วยกันเองผ่านยุทธศาสตร์การผลิต ซ้ำของสถานศึกษาแล้ว การศึกษาในสถาบันการศึกษาสูงสุด คือ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้คัดเลือกบุคคลผู้ได้รับการคัดเลือกมาแล้วขั้นหนึ่งว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติ โดดเด่นที่จะเป็นชนชั้นนำมารวมกัน เพื่อให้การศึกษาอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับประเทศชาติ ยังเป็น อีกหนึ่งแหล่งที่มีบทบาทในการสร้างทุนทางสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งด้วย โดยกรณีศึกษาเพศชายสาม ในสี่รายได้ผ่านการศึกษาอบรมจากสถานศึกษานี้แล้ว วปอ.เป็นที่รวมของชนชั้นนำและนำมาซึ่ง การสร้างเครือข่ายทางสังคมที่มีความเด่นชัดอย่างมาก ผลสำเร็จของวปอ. เห็นได้จากที่นักศึกษาทุกรุ่น หลังจบการศึกษายังคงรักษาทุนทางสังคมที่มีอยู่นี้ผ่านการติดต่อ การส่งข่าวสารถึงกันผ่าน จดหมายหรือเว็บไซต์ การจัดกิจกรรม การสังสรรค์อยู่อย่างสม่ำเสมอ และขยายทุนทางสังคมไปยัง นักศึกษารุ่นอื่น ผ่านนักศึกษารุ่นเดียวกันแต่มีความสัมพันธ์กับนักศึกษารุ่นอื่น เพราะอยู่ในสนาม ของอาชีพเดียวกัน ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน และผ่านการรับรู้และรู้สึกว่าเป็นพวก เดียวกัน คือเป็นนักศึกษาวปอ.เหมือนกัน สิ่งนี้จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือกันและผลิตซ้ำทุน ทางสังคมที่ได้สร้างมาในทางอื่นๆ โดยเฉพาะในทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการชักชวนเข้าไปเป็นที่ ปรีกษา คณะทำงาน รัฐมนตรีช่วย หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

อีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ยุทธศาสตร์การแต่งงาน ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามพบว่ากรณีศึกษาทุกรายแต่งงานกับคนที่จัดได้ว่าอยู่ในชนชั้นเดียวกัน มีทุนเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน แม้โดยสภาพจะดำรงอยู่ต่างสนามกันก็ตาม เหตุผลในการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นนี้คือ ความรู้สึกที่บัวร์ดิเออเรียกว่า การเล่นไปตามเกม (feel for the game) กล่าวคือ เมื่อบุคคลอยู่ในโครงสร้างสังคม ได้ตระหนักว่าตนเองดำรงอยู่ในตำแหน่งใดในพื้นที่สังคม มีทุนชนิดใดและปริมาณเท่าใด มีสถานะเป็นผู้ครอบงำหรือถูกครอบงำ และได้เรียนรู้ว่าการแต่งงานเป็นวิธีการสำคัญที่จะนำมาซึ่งยุทธศาสตร์การควบคุมจำนวนบุตร เพื่อสืบทอดตระกูล ทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ การแต่งงานจึงถูกนำมาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนภายใน*ฮาบิตุส* และแสดงออกด้วยการแต่งงานกับคนที่มีความชนิดและจำนวนที่ใกล้เคียงกัน การแสดงออกนี้ไม่ใช่กฎ หรือการเลือกอย่างตั้งใจเพื่อมุ่งหวังเพียงแค่การผลิตซ้ำ แต่เป็นความรู้สึกที่บุคคลเมื่ออยู่ในเกมที่จะต้องปฏิบัติหรือเล่นไปตามเกม

วิธีการหนึ่งของการเพิ่มทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ไปพร้อมๆ กันของกรณีศึกษาเพศชาย คือ การแต่งงานกับบุตรหลานของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และการแต่งงานกับบุตรหลานของราชสกุล วิธีการนี้ถือเป็นทั้งเส้นทางลัดที่มั่งคั่งถาวร และเป็นทั้งการรับประกันว่าทุนต่างๆ ที่จะได้มาจากการใช้ยุทธศาสตร์การแต่งงานจะไม่หายไปไหน โดยคู่ครองของคุณชายเทพและพลเอกภักดีเป็นบุตรธิดาของข้าราชการระดับสูงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ได้รับการอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี จึงเป็นผู้ที่มีทุนวัฒนธรรมในตัวมากในระดับหนึ่ง อีกทั้งได้รับการศึกษาในระดับสูงทัดเทียมกันจากสถานศึกษาที่ดี จึงเป็นผู้ที่มีทุนที่อยู่ในรูปสถาบันอยู่มากเช่นเดียวกัน หรือคุณไทและคุณหนึ่งซึ่งเป็นนักธุรกิจบุตรหลานชาวจีนอพยพที่เข้ามาค้าขายและรับราชการมีบรรดาศักดิ์ ที่ต่างมีคู่ครองเป็นบุตรธิดาของราชสกุลที่ด้วยชาติกำเนิดย่อมเป็นการรับประกันในทุนสัญลักษณ์ที่ดีด้วยมา ทุนเศรษฐกิจที่มากในระดับหนึ่ง ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีกิจกรรมยามาที่ที่ดี และทุนทางสังคมกับคนในราชสกุลเดียวกันและราชสกุลอื่น การแต่งงานของคุณไทและคุณหนึ่งจึงเป็นการเล่นไปตามเกมเหมือนกับคุณชายเทพและพลเอกภักดี เพียงแต่ตำแหน่งของตระกูลของคุณไทและคุณหนึ่งอยู่ในตำแหน่งที่ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์เนื่องจากบรรพบุรุษในอดีตเคยเป็นขุนนางทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ ตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมจึงเป็นภารกิจที่จะต้องรักษาเอาไว้และทำให้เพิ่มพูนเด่นชัดมากขึ้นด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและถาวรกับคนที่อยู่ใกล้ชิดหรือเป็นเครือญาติที่สัมพันธ์กันกับสถาบันกษัตริย์ เพื่อรักษาและสืบทอดทุนและตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมในฐานะกลุ่มคนครอบงำต่อไป โดยเฉพาะทุนวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่จะต้องใช้เวลาอันเพื่อให้ได้มา ไม่สามารถใช้ทุนเศรษฐกิจเพื่อเปลี่ยนอย่างทันทีทันใด และทุนสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ ที่หากไม่มีมาแต่กำเนิด การแต่งงานก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ได้มาซึ่งทุนสัญลักษณ์ในรูปแบบนี้

จากยุทธศาสตร์การแต่งงานของลูกหลานราชสกุลพบว่า การแต่งงานของลูกหลานราชสกุลเพศชายไม่ว่าจะแต่งงานใคร ไม่ได้มีผลต่อการเพิ่มพูนสถานะ มากเท่ากับที่ลูกหลานราชสกุลหญิง

ไปแต่งงานกับใคร นั่นเพราะราชสกุลเพศชาย คือ บุคคลที่มีทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์พร้อม ไม่จำเป็นต้องแสวงหาทุนนี้เพิ่มเติม ในขณะที่ราชสกุลเพศหญิงหากแต่งงานกับคนที่ไม่ได้เป็นราชสกุล ทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์ที่มีจะทำหน้าที่เสริมเติมเต็มทุนที่คู่สมรสนั้นๆ ขาดไป เพราะทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์จากราชสกุลเป็นทุนที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าต่อการเป็นชนชั้นนำ อีกทั้งยังไม่สามารถให้ทุนเศรษฐกิจแลกเปลี่ยนมาได้

6.2.4 การผลิตซ้ำทุนสัญลักษณ์

บูร์ดิเยอกล่าวว่า ทุนสัญลักษณ์สามารถได้มาจากที่ใดก็ตามที่ปัจเจกหรือตัวแสดงถูกรับรู้ว่ามีอำนาจ การถูกรับรู้ว่ามีอำนาจ ดำรงอยู่ในพื้นที่สังคม แสดงออกด้วยสถานภาพ ตำแหน่งในสังคม อาจด้วยชื่อสกุล เช่น นามสกุลพระราชทาน คำนำหน้าชื่อ เป็นต้น หรือตำแหน่งหน้าที่การงาน เช่น นายกรัฐมนตรี องคมนตรี ผู้อำนวยการโครงการหลวง เป็นต้น นอกจากนี้ทุนสัญลักษณ์ยังสามารถได้มาจากการมีทุนชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทุนเศรษฐกิจหรือทุนวัฒนธรรม

ทุนสัญลักษณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ได้แก่ ชื่อสกุล คำนำหน้าชื่อ คำนำหน้าชื่อของราชสกุล ไม่ว่าจะเป็นหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หรือหม่อมหลวง นามสกุลของลูกหลานราชวงศ์ที่ลงท้ายด้วย ณ อยุธยา เป็นสัญลักษณ์ที่ชัดเจนและมีคุณค่าอย่างมากในสังคมไทย เพราะเป็นรูปแบบของทุนสัญลักษณ์ที่ทุนเศรษฐกิจไม่สามารถแลกเปลี่ยนได้ นอกจากนามสกุลของราชสกุล นามสกุลของนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงในสังคม ก็เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมของตระกูล ปริมาณทุนเศรษฐกิจของตระกูล ทุนวัฒนธรรมและทุนสัญลักษณ์ในรูปแบบอื่น กรณีศึกษาทั้งหมดรายก็มีทุนสัญลักษณ์รูปแบบนี้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน

สำหรับตำแหน่งหน้าที่การงาน แม้กรณีศึกษาจะไม่ได้สืบทอดตำแหน่งเช่นเดียวกับบิดาหรือบรรพบุรุษของตระกูล เช่น คุณปานไม่สามารถสืบทอดการเป็นเสรีไทยต่อบิดาได้ เพราะเงื่อนไขของการเกิดขบวนการเสรีไทยได้สิ้นสุดลงไปแล้ว แต่ด้วยทุนสัญลักษณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด สังคมได้รับรู้และจดจำความเป็นสัญลักษณ์ และร่วมกันกำหนดตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมของเสรีไทยและลูกหลานเสรีไทย โดยสังคมยังจดจำประวัติศาสตร์และอดีตของบุคคลในตระกูลซึ่งเป็นโครงสร้างในรูปแบบหนึ่งร่วมกับนามสกุลที่เป็นสัญลักษณ์ และยอมรับการมีอยู่ของนามสกุลนั้น ด้วยการอยู่ในตำแหน่งของการครอบงำ ฉะนั้น การผลิตซ้ำทุนสัญลักษณ์ในรูปแบบนี้จึงหมายถึงการผลิตซ้ำทุนทางสังคมไปพร้อมๆ กันด้วยการสืบทอดทุนวัฒนธรรมในรูปของฮาบิตุสให้กับบุตรหลานในตระกูล ดังที่มักมีการกล่าวกันว่า ‘อย่าทำให้เสียชื่อวงศ์ตระกูล’ การตัดสินใจเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองของคุณหนึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาและผลิตซ้ำชื่อเสียงและตำแหน่งในทางการเมืองของคุณปูและบิดาให้ยังคงอยู่ในประวัติศาสตร์ของสังคม โดย ‘นามสกุล’ คือสัญลักษณ์ที่ได้นำมาซึ่งการผลิตซ้ำตำแหน่งและผลงานของคุณปูและบิดาให้ยังคงอยู่ในสังคม ซึ่งก็หมายถึงการผลิตซ้ำทุนทางสังคมเพื่อรักษาตำแหน่งในสนามทางสังคม

ทุนสัญลักษณ์ยังสามารถได้มาจากทุนเศรษฐกิจ สัญลักษณ์อันเกิดจากการมีทุนเศรษฐกิจที่โดดเด่น คือ สัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จากการประกอบธุรกิจ โดยธุรกิจของครอบครัวคุณไทและคุณหนึ่งถือได้ว่ามีเครื่องหมายการค้าที่เป็นตราสัญลักษณ์ที่โดดเด่น จนกลายเป็นสัญลักษณ์ทั้งของตระกูล ของบริษัท และของตระกูลในรูปของนามสกุลไปพร้อมๆ กัน หรือธุรกิจที่คุณหญิงวันร่วมกันสร้างกับสามีคนก่อน เป็นธุรกิจสถานพยาบาลที่เฉพาะทางที่ชื่อของสถานพยาบาลนั้นถือเป็นเครื่องหมายการค้าที่ผู้คนจดจำได้เช่นเดียวกับสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องหมายทางการค้าทางธุรกิจของคุณไทและคุณหนึ่ง การผลิตซ้ำทุนสัญลักษณ์ที่มาจากทุนเศรษฐกิจนี้จำเป็นต้องอาศัยทั้งยุทธศาสตร์การควบคุมจำนวนบุตร เพื่อไม่ให้ทุนเศรษฐกิจนั้นๆ กระจุกกระจาย และยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อการรักษาและเพิ่มพูนทุนเศรษฐกิจซึ่งก็เท่ากับการรักษาและสืบทอดทุนสัญลักษณ์นั้นเอาไว้วันนั่นเอง

ทุนสัญลักษณ์ยังสามารถได้มาจากการมีทุนวัฒนธรรมที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน คือ จากการศึกษาในสถานศึกษาที่โดดเด่น สังคมรับรู้ว่าสถานศึกษาที่จบการศึกษามานั้น คือ สถานศึกษาชั้นนำ ที่ไม่ใช่ใครก็สามารถเข้าได้ แต่จะต้องมีทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์ประกอบกัน เช่น สถานศึกษาระดับมัธยมที่คุณชายเทพจบการศึกษา เป็นสถานศึกษาที่ค่าเล่าเรียนสูงเป็นอันดับต้นๆ ของสถานศึกษาระดับมัธยมในประเทศอังกฤษ เป็นสถานศึกษาที่ชนชั้นนำจากทั่วโลกต้องการลูกหลานของตนเข้าศึกษา อีกทั้งเป็นสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงในด้านการสร้างชนชั้นนำ โดยมีนักการเมืองชั้นนำของประเทศอังกฤษจบการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ สถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังรักษาความเป็นอภิสิทธิ์ชนให้กับศิษย์เก่าที่ต้องการส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษา คุณชายเทพจึงส่งต่อทุนสัญลักษณ์และความเป็นอภิสิทธิ์ชนนี้จากบิดาให้กับบุตรชายนักเรียนที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาแห่งนี้จึงจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้องที่ถึงพร้อมในทุนชนิดต่างๆ เช่นเดียวกัน

วัตถุในฐานะทุนวัฒนธรรมก็สามารถแสดงทุนสัญลักษณ์ได้เช่นเดียวกัน ที่พักอาศัยในรูปของวังซึ่งเป็นมรดกของราชสกุลเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญเพราะสามารถเห็นได้เด่นชัด เช่น วังที่เป็นสมบัติของราชสกุลของคุณปาน เป็นทั้งสัญลักษณ์ของการมีตำแหน่งในสนามของสถาบันกษัตริย์ และสัญลักษณ์ของราชสกุลที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปะและดนตรี สำหรับคุณชายเทพแม้วังในปัจจุบันได้กลายเป็นที่ทำการของหน่วยงานรัฐ แต่สัญลักษณ์ของวังในฐานะสมบัติของราชสกุลก็ถูกผลิตซ้ำและสืบทอดโดยประวัติของหน่วยงานนั้นๆ สำหรับคุณไทนอกจากวัตถุที่เป็นสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่อาจถูกผลิตซ้ำด้วยวิธีการทางธุรกิจ การช่วยเหลือในยามที่ประเทศเกิดอุทกภัยด้วยการช่วยเหลือเครื่องคัมที่มีตราสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เป็นการผลิตซ้ำสัญลักษณ์ของสินค้าซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ของตระกูลและเป็นการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของเจ้าสัวผู้ทำคุณประโยชน์ ดังเช่นที่เจ้าสัวในอดีตมักกระทำกัน อีกหนึ่งวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ของการทำคุณประโยชน์ต่อสร้างในรูปของการสร้างถาวรวัตถุ เช่น ศาลาที่สวนสาธารณะแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ที่ชื่อศาลาคือนามสกุลของคุณไท สิ่งนี้ก็ถือเป็นสัญลักษณ์เช่นกัน การสะสมวัตถุสิ่งของต่อจากบิดาดังเช่นคุณไท

ก็เป็นอีกหนึ่งการผลิตซ้ำทุนสัญลักษณ์ เพราะสังคมโดยทั่วไปได้รับรู้ว่าบิดาของคุณไทชื่นชอบ นาฬิกาและสะสมนาฬิกา เมื่อมีการจัดการแสดงนาฬิกาของผู้มีรสนิยม บิดาคุณไทก็จะถูกเชิญเข้าไปร่วมงาน ฉะนั้นจึงทำการส่งต่อทุนวัฒนธรรมนี้ให้กับคุณไทเริ่มจากที่คุณไทได้รับนาฬิกาข้อมือหนึ่ง ที่มีความพิเศษหลายๆ อย่างในเรือนเดียวกันให้กับคุณไท เป็นการสร้างความประทับใจและแรงบันดาลใจในการสะสมต่อบิดา นอกจากนี้การสะสมปืนต่อบิดา นอกจากจะเป็นการสืบต่อ ตำแหน่งนักสะสมต่อบิดา คาดว่าในอนาคตประธานหน่วยงานหนึ่งก็จะถูกสืบทอดไปที่คุณไท ด้วยเช่นกัน ฉะนั้นในส่วนนี้การสืบทอดทุนวัฒนธรรมในรูปวัตถุสามารถนำไปสู่การสืบทอดทุนสัญลักษณ์ได้เช่นเดียวกับการสืบทอดทุนสัญลักษณ์สามารถนำไปสู่การสืบทอดทุนทางสังคมดังที่กล่าวไปข้างต้น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณากรณีศึกษาในฐานะตัวอย่างชนชั้นนำ การเลือกชนิดวัตถุที่สะสม และการเลือกที่จะไม่สะสม ก็เป็นวิธีหนึ่งของการผลิตซ้ำสัญลักษณ์ของความเป็นชนชั้นนำด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การเลือกวัตถุที่จะสะสม ได้ถูกกำหนดด้วยทุนวัฒนธรรมของชนชั้นและทุนเศรษฐกิจ ในขณะที่การเลือกที่จะไม่สะสมวัตถุก็เป็นเรื่องของการตระหนักในความเป็นชนชั้นนำที่มีอยู่ในตัวเอง โดยไม่ต้องให้วัตถุเข้ามามีส่วนในการบ่งชี้ ฉะนั้นวัตถุกับวิถีของการเป็นชนชั้นนำจึงเป็นเรื่องของการรับรู้จากครอบครัวในการสร้างความแตกต่างระหว่างตำแหน่งที่ชนชั้นนำคนนั้น ดำรงอยู่กับคนที่ไม่ได้เป็นชนชั้นนำ และการสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ถูกมองว่าเป็นชนชั้นนำเหมือนกัน เพื่อให้พื้นที่ที่ตนเองมีตำแหน่งอยู่นั้นต่างจากคนอื่นๆ ดังที่กรณีศึกษาทุกคนกล่าวในทำนองเดียวกันว่า ‘เขาไม่เหมือนกับคนอื่นๆ’

วิถีการผลิตซ้ำทุนของชนชั้นนำปัจจุบันไม่ต่างจากชนชั้นนำในอดีตมากนัก กล่าวคือ ยุทธศาสตร์การศึกษาและยุทธศาสตร์การแต่งงาน ยังคงเป็นยุทธศาสตร์หลักที่สามารถรักษาและนำมาซึ่งทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนสัญลักษณ์ ยุทธศาสตร์การศึกษาและการแต่งงานจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มีกระบวนการคัดสรรชนชั้นนำที่มีทุนในระดับเดียวกันมาทำหน้าที่ผลิตซ้ำชนชั้นนำ เพื่อดำรงรักษาฮาบิตุสของชนชั้นนำและการเป็นชนชั้นนำครอบงำ

6.3 ความเป็นชนชั้นนำ

ชนชั้นนำคือกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติที่โดดเด่นแตกต่างออกไปจากบุคคลทั่วไป ความโดดเด่นจากการมีทุนทั้งชนิดและปริมาณที่มากกว่าจะนำไปสู่การเป็นชนชั้นนำครอบงำได้ จำเป็นต้องถูกสร้างเพื่อให้สังคมตระหนัก รับรู้ และยอมรับ อันจะนำไปสู่การยอมรับการครอบงำ ความเป็นชนชั้นนำจึงถูกสร้างและผลิตซ้ำผ่านประวัติศาสตร์ สถาบัน โครงสร้างสังคม และผู้คนในสังคม เงื่อนไขของความเป็นชนชั้นนำที่ถูกสร้างและถูกผลิตซ้ำในครอบครัวและสังคมได้แก่

6.3.1 ชื่อหรือตำแหน่งของชาติตระกูลที่แสดงตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคม หรือชื่อหรือตำแหน่งที่แสดงว่ามีชื่อเสียงหรือมีบรรดาศักดิ์ในสังคมซึ่งถือเป็นทุนสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง เป็นเงื่อนไขแรกที่จะบ่งชี้ความเป็นชนชั้นนำ เช่น การมีคำนำหน้าชื่อหรือการมีนามสกุลที่แสดงว่ามีความเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ เช่น หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ณ อยุธยา เป็นต้น สถาบันกษัตริย์มีความสำคัญต่อความเป็นไปในสังคมไทยมาช้านาน และปัจจุบันได้ทวีความสำคัญมากขึ้นผ่านการสร้างสัญลักษณ์ในพิธีกรรม พิธีการ งานฉลอง บุคคลที่เป็นเชื้อพระวงศ์มักจะได้รับ ความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และในโครงการส่วนพระองค์หรือโครงการพระราชดำริต่างๆ ทุนสัญลักษณ์นี้จึงมีความสำคัญต่อการได้รับการยอมรับจากสังคมไทยว่าเป็นกลุ่มผู้ดี มีทุนวัฒนธรรมโดยเฉพาะการได้รับการอบรมกิริยามารยาท การวางตัว การแสดงออกต่าง และเมื่อมีทุนสัญลักษณ์มาก กลุ่มนี้จึงมีความง่ายต่อการได้รับการยอมรับว่าเป็นชนชั้นนำ นอกจากนี้ความเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์โดยตรง การมีตำแหน่ง ชื่อเสียง ในวงราชการ เนื่องจากมีความสามารถที่ทำให้สามารถก้าวไปสู่ตำแหน่งระดับสูงในระบบราชการได้ เช่น ปลัดกระทรวง ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด อธิบดีกรม เป็นต้น ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยในการสร้างตำแหน่งในพื้นที่สังคม

หากบุคคลกลุ่มนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ในทางใดทางหนึ่ง ตำแหน่งในพื้นที่สังคมนั้นก็อาจถูกเลื่อนให้สูงขึ้น หรืออาจเพิ่มความหนักแน่นในการดำรงอยู่ในตำแหน่งนั้นๆ ได้ เพราะทุนวัฒนธรรมในสังคมไทยมีรากเหง้ามาจากสถาบันกษัตริย์ เช่น การทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ การดำรงตำแหน่งในหน่วยงานหรือโครงการส่วนพระองค์ การเป็นองคมนตรี การเป็นราชเลขาธิการ การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฝ่ายใน ฯลฯ ทำให้ได้เรียนรู้ทุนวัฒนธรรมของชนชั้นสูง รวมทั้งการใช้คำราชาศัพท์ วิธีการนี้ประสบความสำเร็จในการสร้างและรักษาตำแหน่งของชนชั้นนำ เพราะสถาบันกษัตริย์ได้ทำหน้าที่ในการคัดสรร กรอง เลือกสรร และประทับตราแล้วว่าเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และความที่จะมีตำแหน่งเป็นชนชั้นนำในสังคมได้ นอกจากนี้การมีคู่ครองที่เป็นลูกหลานเชื้อพระวงศ์ก็มีส่วนในการกำหนดตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจากยุทธศาสตร์การแต่งงาน เป็นยุทธศาสตร์ของการเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะร่วมกันทำหน้าที่ผลิตซ้ำชนชั้นนำต่อไป จึงเห็นได้ว่าการได้มาซึ่งเงื่อนไขแรก สามารถได้มาโดยกำเนิด การทำงานและการแต่งงาน

การได้มาซึ่งเงื่อนไขนี้สามารถได้มาจากชาติกำเนิด การเป็นเครือญาติกับราชสกุล การรับราชการ การแต่งงาน และการทำงานรับใช้สถาบันกษัตริย์ ทั้งนี้ในสังคมไทยการมีชื่อหรือมีตำแหน่งที่เกี่ยวเนื่องกับสถาบันกษัตริย์จะนำมาซึ่งความโดดเด่นซึ่งสังคมจะยอมรับการมีตำแหน่งครอบงำได้ง่ายกว่าตำแหน่งอื่นๆ

6.3.2 ชื่อเสียงและความรู้ความสามารถจากสถานศึกษาชั้นนำ ตำแหน่งของชาติตระกูล หรือตำแหน่งของชื่อเสียงบรรดาศักดิ์ก็อย่างเดียวกันไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีทุนวัฒนธรรมในรูปของ

สถาบัน จากชื่อเสียงสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการสร้างและผลิตซ้ำชนชั้นนำประกอบด้วย สิ่ง
 ที่สถาบันการศึกษาสร้างและผลิตซ้ำประกอบไปด้วยการรับประกันที่เกิดจากการยอมรับในบทบาท
 ของสถานศึกษาที่ทำหน้าที่สร้างชนชั้นนำและผลิตซ้ำบุรุษหลานของชนชั้นนำออกไปจากรุ่นสู่รุ่น
 ทำให้สถานศึกษานั้นอยู่ในตำแหน่งของการสร้างการครอบงำ หลักสูตรและกิจกรรมที่โรงเรียนจัด
 ขึ้นมีส่วนสำคัญต่อการสร้างทุนที่อยู่ในรูปของ*ฮาบิตุส* ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการเล่นกีฬา
 เพื่อให้นักเรียนมีทักษะความสามารถในกีฬาทุกชนิดและเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของ
 การกีฬา การฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ถึงวิธีการในการสร้างความโดดเด่นแตกต่างจากเพื่อน รุ่นน้อง รุ่น
 พี่ และบุคคลอื่นๆ ในโรงเรียนที่มีสถานภาพแตกต่างกันผ่านเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย กฎระเบียบหรือ
 วิถีปฏิบัติในโรงเรียน การสร้างแบบแผนการดำเนินชีวิตและรสนิยมแบบชนชั้นนำผ่านวิถีปฏิบัติที่
 โรงเรียนสร้างขึ้นเพื่อผลิตซ้ำชนชั้นนำ และผ่านเพื่อนนักเรียนที่ได้รับการสร้างและสะสม*ฮาบิตุส*มา
 จากครอบครัวในระดับหนึ่ง เพราะสถานศึกษาของชนชั้นนำได้กำหนดคุณสมบัติของนักเรียนและ
 ผู้ปกครองว่าจะต้องมีทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์มากในระดับหนึ่ง เด็กนักเรียน
 ที่ถูกคัดเลือกและเข้าไปอยู่รวมกันก็จะเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตและรสนิยมของชนชั้นครอบงำจาก
 เพื่อนร่วมชั้นไปพร้อมๆ กัน เมื่อโรงเรียนได้คัดเลือกนักเรียนมาแล้ว ความแตกต่างของนักเรียนอัน
 เนื่องจากการที่ครอบครัวมีทุนบางชนิดไม่เท่ากันก็จะเป็นกลไกที่แบ่งกลุ่มนักเรียน โดยอัตโนมัติ
 นักเรียนที่มีทุนมากกว่าก็จะตระหนักในความแตกต่างของตนเองกับนักเรียนคนอื่นๆ และเรียนรู้ที่จะ
 วางตำแหน่งของตนเองให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับนักเรียนที่มีทุนในระดับที่ใกล้เคียงกัน และเรียนรู้ถึง
 วิธีการที่สร้างความโดดเด่นให้กับตนเองเพื่อให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนกับกลุ่มนักเรียนที่มีทุน
 น้อยกว่า โรงเรียนจึงกลายเป็นสังคมของชนชั้นนำที่ช่วยจำลองภาพเสมือนจริงเพื่อให้การผลิตซ้ำ
 ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ขณะเดียวกันยังกีดกันคนที่มีทุนปริมาณน้อยให้ยอมรับการครอบงำอย่าง
 จำยอมด้วย

การได้มาซึ่งเงื่อนไขนี้สามารถได้มาจากสถานศึกษาที่โดดเด่นที่ผลิตซ้ำชนชั้นนำเท่านั้น แต่
 การได้เข้าถึงเงื่อนไขนี้ได้ ทุนของครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ทั้งทุนเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม
 และทุนสัญลักษณ์ เพราะสถานศึกษาก็ต้องทำหน้าที่รับประกันการสร้างและผลิตซ้ำชนชั้นนำซึ่งเป็น
 ชนชั้นครอบงำสังคม ในขณะที่ครอบครัวก็คาดหวังกับการทำหน้าที่ของสถานศึกษา การได้มาซึ่ง
 เงื่อนไขนี้จึงต้องอาศัยความร่วมมือกันของครอบครัวและสถานศึกษา และการยอมรับโดยปริยาย
 ของชนชั้นที่ถูกครอบงำ ในชื่อเสียงและการทำหน้าที่ของสถานศึกษานั้นๆ

6.3.3 *เครือข่ายความสัมพันธ์* เนื่องจากกรณีศึกษาทั้งทศวรรษ ไม่มีใครที่เป็นนักการเมือง
 อาชีพ สังกัดพรรคการเมือง หรือแม้แต่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งเพื่อรักษา
 พื้นที่ที่เป็นฐานเสียงทางการเมือง ฉะนั้นวิถีในการสร้างเครือข่ายของชนชั้นนำแต่ละคนจึงมีพื้นฐาน
 จากอาชีพที่ประกอบอยู่เป็นหลัก กล่าวสำหรับกรณีศึกษาแรก การทำงานในฐานะนักพัฒนา ที่
 ช่วยเหลือผู้คนมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่เมื่อครั้งจบการศึกษา การได้เข้ารับการอบรมการพัฒนาจาก

บุคคลหนึ่งซึ่งถือเป็นทั้งปัญญาชนและชนชั้นนำ บวกกับการเป็นลูกหลานราชสกุล บิดาเคยเป็นข้าราชการ เคยมีผลงานในเชิงศิลปวัฒนธรรม และเคยเป็นหนึ่งในเสรีไทยที่มีคนรู้จักมาก เหล่านี้เป็นองค์ประกอบร่วมในการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่กรณีศึกษาที่หนึ่งสามารถระดมมาใช้ทั้งเพื่อก้าวไปสู่การมีตำแหน่งทางการเมือง และเพื่อประโยชน์ในการทำหน้าที่ทางการเมือง คุณชายเทพและพลเอกภักดีเป็นข้าราชการ มีผลงานและความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ชัด เคยดำรงตำแหน่งระดับสูงในหน่วยงานของตน เคยเข้ารับการศึกษาอบรมจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ทำให้มีโอกาสสร้างเครือข่ายกับกลุ่มข้าราชการระดับสูงจากหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่มีแนวโน้มในการเติบโตในตำแหน่งหน้าที่ราชการ รวมทั้งในทางการเมืองในอนาคต เงื่อนไขเหล่านี้ประกอบกันจนทำให้คุณชายเทพและพลเอกภักดีได้รับการแต่งตั้งให้เข้าไปมีตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญๆ โดยคุณสมบัติต่างๆ ที่ประกอบกันจนทำให้เป็นชนชั้นนำ จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า การทำหน้าที่ในตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงที่จะต้องระดมทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติจะสามารถทำให้ลุล่วงไปได้ด้วยทุนทางสังคม

ในส่วนของคุณไทและคุณหนึ่ง แม้ตำแหน่งทางการเมืองที่เข้าไปดำรงจะเป็นตำแหน่งที่มีความถนัดจากการมีความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจและกีฬา แต่ทั้งสองคนเข้าสู่สนามการเมืองได้ก็เพราะการมีเครือข่ายทางสังคม โดยคุณไทได้พิสูจน์ให้เห็นว่าการเข้าไปมีตำแหน่งบริหารในรัฐบาลครั้งแรกเกิดจากการมีเครือข่ายจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรอย่างแท้จริง และการเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมืองครั้งที่สองส่วนหนึ่งเกิดจากการที่สังคมยังจดจำภรรยาของเขาจากการแสดงภาพยนตร์ได้ และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากเครือข่ายทางธุรกิจที่คุณไทกล่าวว่าเป็นนักธุรกิจหรือคนที่อยู่ในแวดวงธุรกิจต่างรู้จักเขา ในขณะที่คนอื่นทั่วไปไม่รู้จักเขานัก สำหรับคุณหนึ่งการมีเครือข่ายกับกลุ่มตระกูลชั้นนำในสังคมไทยเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้กรณีศึกษาที่สี่ได้เข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง แม้คุณไทจะมีติดตามข่าวสารบ้านเมือง เล็งเห็นถึงปัญหา ความเป็นไปในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศชาติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักการเมืองอยู่เสมอ แต่ปัจจัยเหล่านี้ไม่เพียงพอที่จะทำให้เข้าไปมีตำแหน่งในสนามอำนาจทางการเมืองได้ เพราะเพียงแค่อุณหภูมิ ความสนใจ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น ก็เป็นสิ่งที่ผู้สนใจการเมืองทั่วไปสามารถมีได้ สิ่งสำคัญคือ แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ทักสนคติดกับใคร? สิ่งนี้ต่างหากที่เป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้ถูกชักชวนสู่สนามทางการเมือง

สำหรับคุณหญิงวัน สถานะและความเป็นชนชั้นนำไม่ได้ถูกแสดงออกอย่างชัดเจนตรงไปตรงมาเหมือนกรณีศึกษาก่อนหน้า แต่ก็เป็นผู้ที่มีบทบาททางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง บทบาทในทางการเมืองที่วานี้เกิดจากการมีเครือข่ายทางสังคมจากการทำงานสังคมที่ทำให้ได้รู้จักกับผู้สนใจการเมือง นักเคลื่อนไหวทางการเมือง นักการเมือง และปัญญาชนทางการเมือง และถึงแม้ว่าการศึกษาที่หกจะมีทุนเศรษฐกิจมาก แต่การที่ไม่ได้มีสถานภาพเป็นนักการเมือง ทุน

เศรษฐกิจจึงแทบไม่ได้ถูกใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองส่วนตนอย่างเช่นที่นักการเมืองส่วนมาก จำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมากสำหรับกระบวนการเลือกตั้ง

6.3.4 ความมั่งคั่งหรือการมีทุนเศรษฐกิจในปริมาณมาก ชนชั้นนำที่มีทุนเศรษฐกิจในปริมาณมากอย่างเด่นชัดคือ กลุ่มพ่อค้ายักธุรกิจที่มีกิจการการค้าขนาดใหญ่ โดยเฉพาะหากผู้ก่อตั้งเป็นขุนนางมีบรรดาศักดิ์และกิจการการค้าได้ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน ผลลัพธ์ของธุรกิจเมื่อเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคทั่วไป ความภักดีต่อสินค้าก็จะเป็นหนึ่งในกระบวนการรับรู้ถึงการมีอยู่ของตระกูลผู้เป็นเจ้าของกิจการ ความมั่งคั่ง และการยอมรับการครอบงำไปโดยปริยายของคนในสังคม และความมั่งคั่งนี้ก็จะนำมาซึ่งการขยายธุรกิจ การร่วมทุนเศรษฐกิจกับกลุ่มผู้มีทุนเศรษฐกิจคนอื่นๆ หรือกลุ่มอื่นๆ การส่งสินค้าออกจำหน่ายยังต่างประเทศ ฯลฯ อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มทุนเศรษฐกิจให้มากยิ่งขึ้น สำหรับกลุ่มลูกหลานราชสกุล แม้ภาพของความมั่งคั่งจะไม่ชัดเจนเท่ากับกลุ่มพ่อค้ายักธุรกิจ แต่ทุนเศรษฐกิจส่วนใหญ่ก็อยู่ในรูปของมรดกตกทอด เช่น ที่ดินย่านใจกลางเมือง อาคารตึกแถวใจกลางเมืองซึ่งสามารถเก็บค่าเช่าที่ได้ บ้านพักอาศัย เป็นต้น

สำหรับชนชั้นนำที่มีทุนปริมาณน้อยกว่า เช่น ลูกหลานราชสกุลที่มีมรดกตกทอดน้อย มีทรัพย์สินน้อย หรือชนชั้นนำที่บรรพบุรุษเคยเป็นขุนนาง ข้าราชการ อดีตนักการเมืองที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มทุนเศรษฐกิจเช่นเดียวกับนักธุรกิจ จะตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพราะการศึกษาเป็นทุนที่อยู่ในรูปของการรับประกันที่สามารถเปลี่ยนกลับไปเป็นทุนเศรษฐกิจได้ ชนชั้นนำที่มีทุนเศรษฐกิจน้อยจึงส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาชั้นดีและส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาสูงสุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้แน่ใจว่าทุนวัฒนธรรมที่บุตรหลานของตนได้รับจะเป็นการรับประกันรับประกันในความรู้ความสามารถและคุณค่าที่พร้อมที่จะถูกเปลี่ยนไปเป็นทุนชนิดอื่น ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการขึ้นไปสู่ตำแหน่งของชนชั้นนำในฐานะชนชั้นครอบงำได้

การได้มาซึ่งเงินนี้สามารถได้มาจากการทำธุรกิจ การสืบทอดกิจการของตระกูล การร่วมมือในทางธุรกิจ และการศึกษาซึ่งจะต้องใช้เวลานานในการสร้างและสั่งสมกว่าที่จะสามารถแปลงการศึกษาที่อยู่ในรูปของการรับประกันเป็นทุนเศรษฐกิจ

สำหรับกรณีศึกษาทั้งหลายพบว่า การไม่ได้เข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งที่ต้องต่อสู้กับนักการเมืองคนอื่นเพื่อรักษาพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงทางการเมืองของตน ทำให้ความสำคัญของทุนเศรษฐกิจของชนชั้นนำที่เป็นกรณีศึกษาลดน้อยลงมาก อย่างไรก็ตามทุนเศรษฐกิจก็อาจถูกใช้ไปได้เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองบางพรรค การบริจาค หรือการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมบางอย่างที่จะส่งผลต่อการตระหนักและรับรู้ในคุณความดีที่อาจส่งผลในแง่ของการสร้างเครือข่ายทางสังคม และสัญลักษณ์บางอย่างได้

6.3.5 กิริยา ท่าทาง มารยาท รสนิยมและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นผู้ดีที่สอดคล้องกับตำแหน่งของชาติตระกูลในพื้นที่ทางสังคม กับชื่อเสียงและบรรดาศักดิ์ในสังคม และกับการได้รับการรับประกันจากสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตซ้ำชนชั้นนำ การได้มาซึ่งทุนชนิดนี้

จะต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัวและสถานศึกษาในการสร้างและสะสม ครอบครัวหรือตระกูลที่อยู่ในตำแหน่งของการครอบงำ ย่อมสร้างและสั่งสมทุนวัฒนธรรมของชนชั้นครอบงำให้กับบุตรหลาน และร่วมมือกันสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและโดดเด่นในการสร้างและสะสมทุนชนิดนี้อย่างที่เรียกกันว่าทุนวัฒนธรรมแบบผู้ดี เช่น มารยาทการรับประทานอาหารเมื่อต้องร่วมโต๊ะเสวยกับเจ้านายเชื้อพระวงศ์หรือเมื่อต้องร่วมโต๊ะรับประทานอาหารญี่ปุ่น การพูดและน้ำเสียงที่จะต้องตระหนักรู้ตลอดเวลาว่ากำลังพูดอะไร ถึงใคร อย่างไร หากกล่าวถึงคนที่เป็บบุคคลที่สามก็จะต้องลดความดังของเสียงลง หรือหากต้องการยกย่องใครก็ต้องเน้นในคำพูดบางคำที่ไม่ใช่การพูดด้วยเสียงที่ดัง การเลือกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่ไม่เน้นที่ตราชี่ห้อ ความหรูหรา แต่เน้นที่การใช้งาน กาลเทศะ และรสนิยมที่แสดงความเป็นตัวเอง ที่แตกต่างจากคนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มเศรษฐีใหม่ที่มีทุนเศรษฐกิจมาก นิยมสินค้ามีตราชี่ห้อ เมื่อแต่งกายออกมาแล้วก็จะเหมือนกับคนอื่น ๆ ซึ่งแสดงถึงการไม่มีอัตลักษณ์ในตัวเอง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการได้มาซึ่งเงินนี้อาจเป็นการได้รับอิทธิพลจากการกระทำของบุคคลชนชั้นนำที่มีความโดดเด่นในสังคมนั้นก็ได้อีก เช่น เห็นว่าชนชั้นนำที่คนทั้งประเทศให้การยอมรับไม่ได้ใช้รถยนต์ แต่ใช้รถญี่ปุ่นคันเล็ก ซึ่งไม่สอดคล้องกับค่านิยมและความคิดความคาดหวังของคนทั่วไป ก็จะมีอิทธิพลต่อความคิดและแสดงออกด้วยรสนิยมในการเลือกใช้รถยนต์

การแสดงออกของบุคคลที่เป็นชนชั้นนำจะต้องมีความสอดคล้องกับตำแหน่งและชื่อเสียง ฉะนั้นการแสดงออกเชิงวัฒนธรรมของชนชั้นนำจึงต้องมีความแตกต่าง เช่น ชนชั้นนำจะอ่านหนังสือพิมพ์หลายฉบับในหนึ่งวัน คือ จะอ่านทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ทั่วไปหรือที่เรียกว่าหัวสีและหนังสือพิมพ์ธุรกิจ หนังสือพิมพ์เชิงวิจารณ์ เช่น Bangkok Post The Nation มติชน คมชัดลึก ผู้จัดการ ไทยรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้รู้ถึงมุมมองความคิดที่หลากหลาย เพราะหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็มีเป้าหมายในการนำเสนอต่างกัน ซึ่งคนธรรมดาทั่วไปจะไม่อ่านมากขนาดนี้

การไปเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ชนชั้นนำจะไม่เลือกไปสถานที่และประเทศที่คนส่วนใหญ่ชอบไป แต่จะเลือกไปเที่ยวสถานที่ที่ต่างออกไป เช่น อาจเลือกไปประเทศในแถบยุโรปที่มีที่พักตากอากาศของตนเองและสามารถเล่นสกีได้ เพราะการเล่นสกีในสถานที่ที่เลือกแล้วและมีที่พักของตนเองที่ไม่ต้องไปร่วมใช้กับใครบวกกับกีฬาชนิดนี้จะต้องมีอุปกรณ์การเล่นและอุปกรณ์กันหนาวที่ต้องใช้ทุนเศรษฐกิจมาก จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ถูกเลือกแล้วว่าจะสร้างระยะห่างจากกลุ่มชนชั้นที่ถูกครอบงำและกลุ่มคนที่มีทุนเศรษฐกิจมาแต่มีทุนวัฒนธรรมน้อย หรือหากเป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ชนชั้นนำมักจะมีที่พักตากอากาศของตนเองหรือของตระกูลที่มีพื้นที่กว้างขวาง เช่น หากเป็นจังหวัดที่มีทะเล ที่พักตากอากาศก็จะมีพื้นที่กว้างขวางอยู่ติดชายทะเล หรืออาจมีหาดส่วนตัว ที่ไม่มีคนพลุกพล่าน และแยกออกจากพื้นที่สาธารณะ

เงื่อนไขนี้มีความสำคัญมาก เพราะส่วนหนึ่งของเงื่อนไขนี้คือทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ใน *ฮาบิตูส* ซึ่งต้องใช้เวลาในการสร้างและส่งสมจากครอบครัว สถานศึกษา รวมถึงบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนจากคนที่ไม่มีทุนชนิดนี้ และที่สำคัญคือไม่สามารถเปลี่ยนทุนเศรษฐกิจที่มีมาเป็นทุนวัฒนธรรมชนิดนี้ได้ อีกส่วนหนึ่งของเงื่อนไขนี้คือทุนวัฒนธรรมในรูปวัตถุแสดงออกด้วยการเป็นเจ้าของ สิ่งที่ชนชั้นนำผู้มีทุนเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรมครอบครองจึงต้องแตกต่างจากคนทั่วไป และของสิ่งนั้นก็จะถูกประทับตราว่าเป็นสิ่งของสำหรับชนชั้นครอบงำจากการสร้างสัญลักษณ์ของชนชั้นครอบงำและด้วยการยอมรับจากชนชั้นที่ถูกครอบงำ

ชนชั้นนำจะไม่ใส่เสื้อผ้าแบรินด์เนมไม่ว่าราคาจะแพงเพียงใดก็ตาม จะไม่ใส่เครื่องประดับเพชรพลอยแว่นเสียดว่าจะต้องเข้างานสังคมบางงานเท่านั้น และโดยส่วนใหญ่แม้จะเข้างานสังคมก็ไม่ประดับด้วยเครื่องเพชร เพราะการปฏิบัติลักษณะนี้เป็นวิถีปฏิบัติของผู้ที่เพิ่งมีทุนทางเศรษฐกิจมากหรือที่เรียกว่าคนรวยใหม่ แต่จะสั่งตัดกับร้านที่มีฝีมือในการตัดที่ดีและไม่ให้บริการแก่คนทั่วไป เช่น อาจเป็นร้านที่รับสั่งตัดเฉพาะสูทสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง แต่คุณชายเททก็สั่งตัดเสื้อเจ็ดไปพร้อม กับสูท ซึ่งที่ร้านจะไม่ตัดให้กับใคร อันแสดงให้เห็นถึงความพิเศษหนึ่งเดียวที่เป็นต่างจากคนที่อยู่ในกลุ่มที่ถูกครอบงำและต่างจากกลุ่มที่อยู่ในฐานะผู้ครอบงำด้วยตัวเอง กล่าวคือ คนกลุ่มนี้จะไม่สูงส่งในเรื่องรสนิยมกับคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจและรสนิยมต่ำกว่า หรือคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจเท่ากันแต่ไม่มีรสนิยมคือมีเงินที่ชอบใช้ของแบรินด์เนม แต่จะสร้างตนเองให้โดดเด่นแตกต่างจากคนในกลุ่มที่มีทุนเสมอกันด้วย

สรุป

จากกรณีศึกษา ชนชั้นนำจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติอันประกอบไปด้วยเงื่อนไขข้างต้น โดยคุณสมบัติเหล่านั้นเกิดจากความตั้งใจในการผลิตซ้ำความเป็นชนชั้นนำของครอบครัวผ่าน ยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยหากชนชั้นนำบางคนจะมีทุนชนิดใดน้อยกว่าชนชั้นนำคนอื่น ๆ บ้าง คนที่อยู่ในตำแหน่งของชนชั้นนำด้วยกันก็จะสร้างมาตรฐานบางอย่างขึ้นมาสนับสนุนหรือปฏิเสธการดำรงอยู่ในตำแหน่งของชนชั้นนำคนนั้นๆ เช่น หากมีทุนเศรษฐกิจน้อย แต่มีทุนวัฒนธรรมมาก มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ มีทุนสัญลักษณ์และทุนทางสังคมมาก ได้รับการยอมรับจากคนในสนามอื่นให้อยู่ในตำแหน่งของการครอบงำ คนในชนชั้นเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในตำแหน่งของสนามก็จะไม่ปฏิเสธการมีตำแหน่งในสนามและในพื้นที่ทางสังคม แต่จะทำการจัดวางตำแหน่งในพื้นที่ทางสังคมว่าจะอยู่ส่วนใดโดยอัตโนมัติ กระบวนการกำหนดตำแหน่งนี้เกิดขึ้นจาก *ฮาบิตูส* ของชนชั้นที่สังคมร่วมกันกำหนดขึ้นมา ไม่ได้เกิดจากใครคนใดคนหนึ่งกำหนดขึ้น ตำแหน่งของชนชั้นครอบงำจึงเป็นตำแหน่งของคนที่ยังประกอบที่เป็นเงื่อนไขข้างต้นถึงพร้อมเท่านั้น เมื่อองค์ประกอบถึงพร้อม ชนชั้นนำก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องแสดงออกให้คนทั่วไปรู้ว่าตนคือชนชั้นนำ ไม่ว่าจะ

ข้าวของเครื่องใช้หรือการออกงานสังคัม เพราะประวัติศาสตร์ และเงื่อนไขที่กลุ่มครอบครัวและกลุ่มที่ถูกครอบครัวยอมรับ ได้รับรู้และยอมรับการมีอยู่ของตำแหน่งของชนชั้นนำนั้นในสนาม การตระหนักรู้ตลอดเวลาว่าตนคือชนชั้นนำคือสิ่งที่สำคัญที่สุด เราจึงเห็นแบบแผนการใช้ชีวิตบางอย่างของชนชั้นนำที่เป็นกรณีศึกษาที่ไม่ต่างจากชนชั้นกลางเท่าไร เพราะในท้ายที่สุดแล้วแบบแผนการใช้ชีวิตของชนชั้นนำก็คือแบบแผนที่เข้าใกล้ความธรรมดาสามัญและความเป็นธรรมดาที่ปรากฏในแบบแผนการใช้ชีวิตของชนชั้นนำของประเทศอื่น ดังจะอภิปรายในบทต่อไป